A TÖRVÉNYSZÉK ÍTÉLETE (harmadik tanács)

2011. október 5. *

A T-39/06. sz. ügyben,

a **Transcatab SpA** (székhelye: Caserte [Olaszország], képviselik: C. Osti és A. Prastaro ügyvédek)

felperesnek

az **Európai Bizottság** (képviseli kezdetben: F. Amato, később: V. Di Bucci és végül: É. Gippini Fournier és L. Malferrari, meghatalmazotti minőségben, segítőjük: F. Ruggeri Laderchi ügyvéd)

alperes ellen

elsősorban az [EK 81. cikk] (1) bekezdésének alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/C.38.281/B.2 „nyersdohány – Olaszország"-ügy) 2005. október 20-án hozott C (2005) 4012 végleges bizottsági határozat részleges megsemmisítése iránti, másodsorban az e határozatban a Transcatabbal szemben kiszabott bírság összegének csökkentése iránti kérelem, harmadsorban a Bizottságnak az említett összeg emelésére irányuló viszontkeresete tárgyában,

* Az eljárás nyelve: olasz.

A TÖRVÉNYSZÉK (harmadik tanács),

tagjai: J. Azizi elnök, E. Cremona (előadó) és S. Frimodt Nielsen bírák,

hivatalvezető: J. Palacio González főtanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2010. november 30-i tárgyalásra,

meghozta a következő

Ítéletet

A jogvita előzményei

1 A felperes Transcatab SpA felszámolás alatt álló olasz társaság, amelynek fő tevékenysége a nyersdohány elsődleges feldolgozása. A jelen ügy alapját képező tényállás idején a Transcatab a világ egyik legnagyobb levelesdohány-forgalmazójának, a Standard Commercial Corp.-nak (a továbbiakban: SCC) 100%-os tulajdonában álló olaszországi leányvállalata volt. 2005. május 13-án, vagyis a közigazgatási eljárás során az SCC összeolvadt a Dimon, Inc.-vel, ezzel létrehozva az új jogalany Alliance One International, Inc.-t (a továbbiakban: Alliance One), amelynek a Transcatab 100%-os irányítása alatt áll.

1. *A közigazgatási eljárás*

2 2002. január 15-én az Európai Közösségek Bizottsága az [EK 81.] és az [EK 82.] cikk végrehajtásáról szóló első, 1962. február 6-i 17. tanácsi rendelet (HL 1962. L 13., 204. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 3. o.) 11. cikke alapján információkérést intézett a nyersdohány olaszországi piaca kapcsán az olasz nyersdohány-feldolgozók és nyersdohánytermelők szakmai szövetségeihez, vagyis az Associazione professionale trasformatori tabacchi italianihez (APTI, az olasz nyersdohány-feldolgozók szakmai szövetsége), valamint az Unione italiana tabaccóhoz (Unitab, Olasz Dohányunió).

3 2002. február 19-én a Bizottsághoz mentesség iránti kérelem érkezett, amelyet a Deltafina SpA – feldolgozó, az APTI tagja – nyújtott be a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló bizottsági közlemény (HL 2002. C 45., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 155. o., a továbbiakban: engedékenységi közlemény) alapján.

4 2002. április 4-én az APTI irodájában találkozóra került sor. A találkozó során a Deltafina tájékoztatta a résztvevőket – köztük a Transcatabot és a Dimon Italia Srl-t (a Dimon leányvállalata, később Mindo Srl) – a mentesség iránti kérelméről, valamint a Bizottság azon határozatáról, amely feltételes mentességet biztosított számára.

5 Ugyanezen a napon a Dimon Italiának az engedékenységi közlemény 8. cikke alapján benyújtott mentességi kérelme, valamint másodlagosan e közlemény 20–27. cikke alapján a bírság csökkentésére irányuló kérelme, valamint néhány órával később a Transcatab ugyanezen a címen benyújtott, a bírság csökkentésére irányuló kérelme megérkezett a Bizottsághoz.

6 2002. április 9-én a Bizottság az engedékenységi közlemény 25. pontja értelmében szabályszerűen kézhez vette a Transcatab bírság alóli mentesség iránti kérelmét. 2002. április 10-én a Transcatab új kérelmet nyújtott be, amely egy magyarázatot tartalmazó feljegyzésből, valamint negyvennégy mellékletből állt. 2002. április 30-án a Bizottság az engedékenységi közlemény 25. pontja értelmében szintén szabályszerűen kézhez vette a kérelmet.

7 2002. április 18-án és 19-én a Bizottság a 17. rendelet 14. cikke alapján vizsgálatokat folytatott a Dimon Italia és a Transcatab helyiségeiben, valamint a Trestina Azienda Tabacchi SpA és a Romana Tabacchi SpA helyiségeiben.

8 2002. október 8-án a Bizottság arról értesítette a Dimon Italiát és a Transcatabot, hogy mivel e két vállalkozás szolgáltatott elsőként, illetve másodikként az engedékenységi közlemény értelmében vett bizonyítékokat, a közigazgatási eljárás végén a velük szemben az esetlegesen megállapított jogsértések címén az együttműködés hiányában kiszabandó bírság összegét 30–50% közötti, illetve 20–30% közötti mértékben kívánja csökkenteni.

9 2004. február 25-én a Bizottság kifogásközlést fogadott el, amelyet hat vállalkozásnak, illetve vállalkozói szövetségnek – így többek között a Transcatabnak, a Deltafinának, a Dimon Italiának és a Romana Tabacchinak (a továbbiakban együtt: feldolgozók) –, valamint ezek közül egyesek anyavállalatainak – többek között az SCC-nek, a Dimonnak és a Universal Corp.-nak, a Deltafina anyavállalatának – címzett. A kifogásközlés címzettjei írásbeli észrevételeket tehettek, valamint a 2004. június 22-én tartott meghallgatáson válaszolhattak.

10 Miután 2004. december 21-én a Bizottság a kifogásközléshez képest kiegészítő kifogásközlést fogadott el azzal kapcsolatban, hogy a Deltafina megsértette az engedékenységi közlemény által előírt együttműködési kötelezettséget a mentességi kérelem benyújtásának bejelentésével összefüggésben (lásd a fenti 4. pontot), 2005. március 1-jén második meghallgatást tartott.

11 A versenykorlátozó magatartásokkal és erőfölénnyel foglalkozó tanácsadó bizottsággal folytatott konzultációt követően és a meghallgatási tisztviselő zárójelentésére tekintettel a Bizottság 2005. október 20-án elfogadta az [EK 81. cikk] (1) bekezdésének alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/C-38.281/B.2 „Nyersdohány – Olaszország”-ügy) C(2005) 4012 végleges határozatot (a továbbiakban: megtámadott határozat), amelynek összefoglalóját az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* 2006. február 13-án tették közzé (HL L 353., 45. o.).

2. *A megtámadott határozat*

12 A megtámadott határozat mindenekelőtt az olasz piacon tevékeny nyersdohány-feldolgozók által végrehajtott horizontális kartellre vonatkozik.

13 E kartell keretében az 1995. és 2002 eleje közötti időszakban a feldolgozók – többek között az árak és a piaci részesedések rögzítése révén – mind a termelőktől való közvetlen felvásárlás, mind a köztes levelesdohány-kereskedőktől való felvásárlás tekintetében rögzítették a nyersdohány felvásárlására vonatkozó üzleti feltételeket.

14 A megtámadott határozat emellett két másik, 1999 eleje és 2011 vége között történt jogsértésre vonatkozik, amelyek elkülönülnek a feldolgozók által végrehajtott kartelltől, és amelyek az APTI esetében úgy valósultak meg, hogy rögzítette az általa tagjai nevében az Unitabbal kötendő szakmaközi megállapodások céljából megtárgyalt szerződéses árakat, míg az Unitab esetében úgy valósultak meg, hogy rögzítette az általa tagjai nevében az APTI-val kötendő, fent hivatkozott megállapodások céljából megtárgyalt szerződéses árakat.

15 A megtámadott határozatban a Bizottság úgy vélte, hogy a feldolgozók magatartásai az EK 81. cikk (1) bekezdésébe ütköző – egységes és folyamatos – jogsértést valósítottak meg (lásd többek között a megtámadott határozat (264)–(269) preambulumbekezdését).

16 A megtámadott határozat 1. cikkének (1) bekezdésében a Bizottság a kartellért való felelősséget az olaszországi feldolgozóknak, valamint az Universalnak és az Alliance One-nak mint a Dimon és az SCC összeolvadásából létrejött társaságnak tudta be.

17 A megtámadott határozat 2. cikkében a Bizottság bírságokat szabott ki az előző pontban említett vállalkozásokkal, valamint az APTI-val és az Unitabbal szemben (lásd az alábbi 71. pontot).

A megtámadott határozat címzettjei

18 A megtámadott határozat (325)–(351) preambulumbekezdése a határozat címzettjeit határozza meg.

19 A Bizottság előzetesen az állandó ítélkezési gyakorlatra hivatkozott, miszerint a „vállalkozás” fogalma a versenyjogi összefüggésben a szóban forgó megállapodás tárgya szempontjából gazdasági egységet jelent, még akkor is, ha jogi szempontból e gazdasági egység több természetes vagy jogi személyből áll (a megtámadott határozat (325) preambulumbekezdése).

20 Ezt követően a Bizottság kifejtette, hogy megállapítást nyert, hogy a Deltafina, a Dimon Italia, a Transcatab és a Romana Tabacchi, valamint az APTI és az Unitab a jogsértések időtartama alatt közvetlenül részt vett a megállapított jogsértésekben, és ebből következően a fentiek közül az összes vállalkozás és szövetség címzettje a megtámadott határozatnak (a megtámadott határozat (327) preambulumbekezdése).

21 A Bizottság elemzését annak a vizsgálatával folytatta, hogy az egyes leányvállalatok (a Deltafina, a Dimon Italia és a Transcatab) jogsértő magatartása betudható-e az anyavállalatuknak. E tekintetben emlékeztetett arra, hogy a jogsértések időtartama alatt a Deltafina a Universal, a Dimon Italia a Dimon, míg a Transcatab az SCC 100%-os tulajdonában álló leányvállalata volt (a megtámadott határozat (328) preambulumbekezdése).

22 A Bizottság többek között kifejtette, hogy az ítélkezési gyakorlat szerint valamely anyavállalat akkor tehető felelőssé leányvállalata jogsértő magatartásáért, ha az utóbbi nem határozhatja meg önállóan piaci magatartását. E tekintetben emlékezetett arra, hogy vélelmezhető, hogy ha az anyavállalat kizárólagos tulajdonosa a leányvállalatának, akkor meghatározó befolyást gyakorol a leányvállalata magatartására, amikor az megsérti az EK 81. cikk (1) bekezdését (a megtámadott határozat (329) és (330) preambulumbekezdése).

23 A megtámadott határozat (331) preambulumbekezdésében a Bizottság megállapította, hogy a Deltafina, a Dimon és a Transcatab tekintetében megalapozottan feltételezhető, hogy „nem voltak önállóak", mivel anyavállalatuk 100%-os tulajdonában állnak, illetve a Dimon Italia csak állt.

24 Elutasítva az említett társaságok által a kifogásközlésre adott válaszaikban szereplő állítást, miszerint a 100%-os irányításon kívül egyéb bizonyítékok is szükségesek a meghatározó befolyás gyakorlásának alátámasztására, a Bizottság rámutatott, hogy a 100%-os tulajdonban álló leányvállalatok esetében az ilyen befolyásra vonatkozó valamennyi vélelem megdönthető. Az ellenbizonyítást annak a félnek kell szolgáltatnia,

amely az ilyen vélelmet „megalapozott bizonyítékokkal” meg kívánja dönteni, és ezek nem lehetnek pusztán olyan általános információk, amelyeket nem támasztanak alá meggyőző bizonyítékok (a megtámadott határozat (334) preambulumbekezdése).

25 E tekintetben a Bizottság egymás után megvizsgálta a megtámadott határozat címzettjei között szereplő anyavállalatok által előterjesztett érveket.

26 A Bizottság mindenekelőtt elutasította az érintett anyavállalatok által a leányvállalataik tevékenysége tekintetében a helyi vezetőség teljes körű felelősségére vonatkozóan előterjesztett általános érvet. A Bizottság szerint az, hogy a Dimon és az SCC megtartotta a már meglévő vezetőséget leányvállalataik 100%-os felvásárlása során, nem zárja ki, hogy az említett anyavállalatok meghatározó befolyást gyakoroljanak olaszországi leányvállalataikra, mivel szokásos, hogy a folyó ügyek intézését a 100%-os leányvállalat helyi vezetőségére bízzák (a megtámadott határozat (338) preambulumbekezdése).

27 A Bizottság szerint egyik vállalkozás sem bizonyította általánosságban, hogy csoportja olyan sajátossággal rendelkezik, amely a leányvállalatot jelentős mértékben függetleníthette volna az anyavállalat befolyásától (a megtámadott határozat (339) preambulumbekezdése).

28 E tekintetben a Bizottság elemezte a Deltafina, a Dimon Italia, a Transcatab és anyavállalataik között fennálló gazdasági kapcsolatok erősségét, amely azt bizonyította, hogy az olaszországi leányvállalatok gazdasági egységet alkottak csoportjuk többi tagjával. A Bizottság ezzel kapcsolatban rámutatott, hogy az érintett csoportok a világ legnagyobb levelesdohány-forgalmazói voltak, és gyakran az olasz leányvállalataik által vásárolt dohányt vásárolták fel és forgalmazták (a megtámadott határozat (340) preambulumbekezdése).

29 A Bizottság rámutatott, hogy az SCC már azelőtt olaszországi partnerével együttesen irányította a Transcatabot, mielőtt megszerezte volna annak kizárólagos tulajdonát. Az, hogy az SCC a felvásárlást követően a leányvállalat „vezetőségén egyáltalán nem változtatott", következésképpen nem tekinthető arra vonatkozó bizonyítéknak, hogy egyáltalán nem gyakorolt befolyást az igazgatókra, miután e leányvállalat kizárólagos tulajdonosa lett. Többek között a végrehajtó hatásköröknek a Transcatab vezérigazgatójára történő átruházását illetően a Bizottság kijelentette, hogy nem áll rendelkezésére olyan információ, amely alapján azt a következtetést vonhatná le, hogy a vezérigazgatót nem az SCC jelölte ki, hasonlóan az igazgatóság többi tagjához (a megtámadott határozat (341) és (342) preambulumbekezdése).

30 A Bizottság ezt követően elutasította az SCC azon érvét, hogy nem létezett semmilyen kommunikációs csatorna e vállalkozások és leányvállalataik között (a megtámadott határozat (343) és (344) preambulumbekezdése).

31 E tekintetben rámutatott, hogy a Transcatab tevékenységét a Standard Commercial Tobacco Co., Inc., az SCC csoport keretében működő, az SCC 100%-os tulajdonában álló holdingtársaság tevékenységének tekintette, amelyet a csoport tevékenységének keretében elemzett, amelybe beletartoztak az SCC-csoport cigarettagyártók részére történő eladásai is. A Bizottság ezen elemzésből azt a következtetést vonta le, hogy a Transcatab tevékenységének eredményét jelentették a csoport felsőbb szerveinek, majd azt összesítették a csoport eredményével (a megtámadott határozat (344) preambulumbekezdése).

32 A Bizottság rámutatott, hogy mivel az a két csoport, amelynek a jogsértés tartama alatt a Transcatab és a Dimon Italia a tagja volt, az Alliance One nevű új jogalanyban történő egyesüléssel megszűnt, ezért – mint a két csoport jogutódja – az utóbbi a megtámadott határozat címzettje (a megtámadott határozat (349) preambulumbekezdése).

33 Figyelemmel e különböző elemekre, a Bizottság a megtámadott határozat (351) preambulumbekezdésében megállapította, hogy a Deltafina, a Universal, a Mindo (korábban Dimon Italia), a Transcatab, az Alliance One, a Romana Tabacchi, az APTI és az Unitab felelősségét kell megállapítani a jogsértésekért, és őket kell a megtámadott határozat címzettjeinek tekinteni.

A bírság összegének meghatározása

34 A megtámadott határozat (356)–(404) preambulumbekezdésében a Bizottság a címzettekkel szemben kiszabandó bírságok kérdését vizsgálta.

35 A bírságok összegét a Bizottság az [EK 81.] és [EK 82. cikkben] meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló, 2002. december 16-i 1/2003/EK tanácsi rendelet (HL 2003. L 1., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet. 205. o.) 23. cikkének (3) bekezdésében és a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdésében kifejezetten említett két szempont alapján, vagyis a szóban forgó jogsértések súlya és időtartama alapján határozta meg (a megtámadott határozat (356) és (357) preambulumbekezdése).

A bírságok kiindulási összegének rögzítése

36 A szóban forgó jogsértés súlyát illetően a Bizottság emlékeztetett arra, hogy e tényező értékelése érdekében figyelembe kell vennie annak jellegét, a piacra gyakorolt tényleges hatását, ha ez a hatás mérhető, valamint az érintett földrajzi piac méretét (a megtámadott határozat (365) preambulumbekezdése).

37 Ezt követően a Bizottság megállapította, hogy az olaszországi nyersdohánytermelés az európai uniós kvótatermelésnek mintegy 38%-át tette ki. E termelés összértéke 2001-ben (a jogsértés utolsó teljes éve) 67 338 millió euró volt (a megtámadott határozat (366) preambulumbekezdése).

38 A Bizottság szerint a jogsértés különösen súlyos volt, mivel az a különböző nyersdohányfajták olaszországi felvásárlási árának rögzítésére, valamint a felvásárolt mennyiségek elosztására irányult. A Bizottság a megtámadott határozatnak a versenykorlátozást elemző részére (a (272) és azt követő preambulumbekezdések) utalva ehhez hozzátette, hogy a felvásárlói oldalon kialakult kartell torzíthatja a termelők azon szándékát, hogy bizonyos terméshozamot érjenek el, illetve akár korlátozhatja a feldolgozók közötti versenyt az upstream piacokon. Azt állította továbbá, hogy ez a helyzet még inkább fennáll olyan esetekben, mint a jelen ügyben, mivel a kartell tárgyát képező termék, a nyersdohány, az upstream piacok szereplői által végzett tevékenységek – a jelen esetben az elsődleges dohányfeldolgozás és a feldolgozott dohány eladása – jelentős „komponensét" képezi (a megtámadott határozat (367) és (368) preambulumbekezdése).

39 A megtámadott határozat (369) preambulumbekezdésében a Bizottság megállapította, hogy a fenti megfontolásokra tekintettel a feldolgozók által elkövetett jogsértés különösen súlyosnak minősül.

40 Ezt követően a megtámadott határozat (370)–(376) preambulumbekezdésében a Bizottság megvizsgálta az „egyedi súly" és az „elrettentés" kérdését. E tekintetben kijelentette, hogy a bírság összegének meghatározásakor figyelembe kell venni „az egyes vállalkozások egyedi súlyát, valamint jogellenes magatartásuk valószínű hatásait" (a megtámadott határozat (370) preambulumbekezdése).

41 A Bizottság ugyanis úgy ítélte meg, hogy a bírságokat az egyes felek piacon fennálló helyzetéhez viszonyítva kell megállapítani (a megtámadott határozat (371) preambulumbekezdése).

42 Ezzel kapcsolatosan a Bizottság úgy ítélte meg, hogy a Deltafinával szemben kiszabott bírság kiindulási összegének kell a legmagasabbnak lennie, tekintettel arra, hogy e vállalkozás volt a legnagyobb felvásárló, ugyanis a 2001. évi piaci részesedése nagyjából 25% volt (a megtámadott határozat (372) preambulumbekezdése).

43 A Bizottság úgy ítélte meg, hogy a Transcatabot, a Dimon Italiát és a Romana Tabacchit – mivel 2001-ben piaci részesedésük ennél csekélyebb mértékű, körülbelül 9–11% volt – „más csoportba kell sorolni", és a tekintetükben kiszabandó bírság kiindulási összegének alacsonyabbnak kell lennie (a megtámadott határozat (373) preambulumbekezdése).

44 A Bizottság ugyanakkor úgy vélte, hogy a csupán a piacon fennálló helyzetet tükröző kiindulási összegnek nem lenne megfelelően elrettentő hatása a Deltafinával, a Dimon Italiával (Mindo) és a Transcatabbal szemben, mivel a viszonylag korlátozott nagyságú forgalmuk ellenére mindegyikük egy-egy olyan jelentős gazdasági és pénzügyi erejű multinacionális csoporthoz tartozik – vagy a Mindo esetében tartozott –, amely a dohányiparnak a különböző szintű ágazatokban és földrajzi piacokon a legjelentősebb világméretű nagykereskedője (a megtámadott határozat (374) preambulumbekezdése).

45 Következésképpen, annak érdekében, hogy a bírság elrettentő legyen, a Bizottság úgy vélte, hogy a Deltafinával szemben a kiindulási összeget az 1,5-szörös elrettentési szorzóval – vagyis 50%-kal – kell növelni, míg a Dimon Italiával (Mindo) és a Transcatabbal szemben megállapított kiindulási összeget 1,25-szörös elrettentési szorzóval – vagyis 25%-kal – kell növelni (a megtámadott határozat (375) preambulumbekezdése).

46 A Bizottság tehát a megtámadott határozat (376) preambulumbekezdésében az alábbiak szerint rögzítette a bírságok kiinduló összegét:

– Deltafina: 37,5 millió euró;

– Transcatab: 12,5 millió euró;

– Dimon Italia (Mindo): 12,5 millió euró;

– Romana Tabacchi: 10 millió euró.

A bírságok alapösszegének rögzítése

47 A megtámadott határozat (377)–(378) preambulumbekezdésében a Bizottság a jogsértés időtartamának kérdését vizsgálta.

48 A Bizottság úgy vélte, hogy a feldolgozók 1995. szeptember 29-én hozták létre a kartellt, és az az utóbbiak nyilatkozatai szerint 2002. február 19-én szűnt meg. Ennek megfelelően a Bizottság úgy vélte, hogy a feldolgozókkal szemben a bírság kiindulási összegét 60%-kal kell emelni a Romana Tabacchi kivételével, amelynek részvétele rövidebb volt.

49 A Bizottság a megtámadott határozat címzettjeivel szemben kiszabott bírságok alapösszegét tehát az alábbiak szerint állapította meg:

– Deltafina: 60 millió euró;

– Transcatab: 20 millió euró;

– Dimon Italia (Mindo): 20 millió euró;

– Romana Tabacchi: 12,5 millió euró.

Enyhítő körülmények

50 A megtámadott határozat (380)–(398) preambulumbekezdésében a Bizottság megvizsgálta, hogy van-e helye annak, hogy enyhítő körülményeket vegyen figyelembe.

51 Így különösen, a Bizottság elutasította a Transcatab tekintetében az enyhítő körülmények figyelembevételére irányuló érvei összességét.

52 A Bizottság először is megállapította, hogy a feldolgozók kartelljének végrehajtása nem függött össze az APTI keretében kötött szakmaközi megállapodásokkal. Ebből azt a következtetést vonta le, hogy az olasz szabályozási háttér nem ösztönözte a feldolgozók magatartását, akik ennélfogva ezen érv alapján nem jogosultak a bírság összegének csökkentésére (a megtámadott határozat (381) preambulumbekezdése).

53 Ezt követően a Bizottság elutasította a feldolgozók azon érvét, amely szerint bírságcsökkentésben kell részesülniük, mivel a Bizottság beavatkozása előtt véget vetettek

a jogsértésnek. E tekintetben a Bizottság emlékeztetett arra az ítélkezési gyakorlatra, amely szerint olyan ügyekben, amelyek a versenyszabályok különösen súlyos megsértésére vonatkoznak, és amelyek tekintetében a felek tudták vagy szükségképpen tudniuk kellett, hogy magatartásuk alapvetően jogellenes, az a tény, hogy a jogsértésnek a Bizottság beavatkozása előtt véget vetettek, nem teremt alapot arra, hogy a Bizottság számítása során ezen okból csökkentse a bírságot (a megtámadott határozat (382) preambulumbekezdése).

54 A Bizottság továbbá kijelentette, hogy nem lehetett megállapítani, hogy a kartellt nem hajtották végre, mivel a tényállás leírásából tűnt ki, hogy a felek – többek között azzal, hogy részt vettek a rendszeres találkozókon, valamint a felvásárlási időszak során az árakról és a mennyiségekről rendszeresen információkat cseréltek – biztosították a kartell végrehajtását (a megtámadott határozat (383) preambulumbekezdése).

55 A Bizottság végül elutasította a Transcatab által előterjesztett azon érvet, amely szerint a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az [ESZAK-Szerződés] 65. cikkének (5) bekezdése alapján kiszabott bírság megállapításának módszeréről szóló iránymutatás (HL 1998. C 9., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 171. o.; a továbbiakban: iránymutatás) 5. pontja b) alpontjának alkalmazásában kiszabott bírság összegének meghatározásánál figyelembe kell venni a nyersdohány olaszországi piacának sajátos gazdasági és társadalmi összefüggését. A Bizottság megjegyezte, hogy az iránymutatás hivatkozott 5. pontja b) alpontjának alkalmazása kivételes jellegű, és a jelen ügy nem tartalmazott a Transcatab által érve alátámasztása érdekében hivatkozott üggyel azonos vagy ahhoz hasonló jellemzőket. A Bizottság hozzátette továbbá, hogy nem fogadta el azon érvet, miszerint a bizonyos olaszországi régiókban a dohányágazatra jellemző jogellenes magatartások meghatározó hatást fejtettek ki, és azok idézték elő a szóban forgó magatartásokat, a piacok közös szervezése reformjának hatása pedig túlzottan bizonytalan és időben távoli volt ahhoz, hogy annak enyhítő körülményként való figyelembevételét indokolta volna (a megtámadott határozat (384) preambulumbekezdése).

56 Ezt követően a Bizottság megfontolta a Deltafina sajátos helyzetét, és úgy döntött, hogy a vele szemben kiszabandó bírság összegét az utóbbi által tanúsított együttműködés miatt 50%-kal kell csökkenteni (a megtámadott határozat (385)–(398) preambulumbekezdése).

57 Az enyhítő körülmények alkalmazását követően a Bizottság a bírságok összegét az alábbiak szerint állapította meg (a megtámadott határozat (399) preambulumbekezdése):

– Deltafina: 30 millió euró;

– Dimon Italia (Mindo): 20 millió euró;

– Transcatab: 20 millió euró;

– Romana Tabacchi: 8,75 millió euró.

58 A Bizottság emlékeztetett arra, hogy az 1/2003/EK rendelet 23. cikkének (2) bekezdése előírja, hogy a bírság a jogsértésben részt vett vállalkozások és vállalkozási szövetségek esetében nem haladhatja meg a megelőző üzleti év teljes forgalmának 10%-át. Hozzáfűzte, hogy amennyiben a szóban forgó vállalkozások valamely vállalkozáscsoporthoz tartoznak, és megállapítható, hogy e vállalkozásokra anyavállalataik meghatározó befolyást gyakorolnak, ebből következően – mivel utóbbiak egyetemlegesen felelősek a leányvállalatukkal szemben kiszabott bírságért – a csoport világméretű forgalmát kell figyelembe venni a fent említett 10%-os felső korlát meghatározásánál (a megtámadott határozat (400) és (401) preambulumbekezdése).

59 Ennek a Bizottság alapján kijelenti, hogy a Romana Tabacchival szemben kiszabott bírság nem haladhatja meg a 2,05 millió eurót, valamint hogy a többi bírságot e rendelkezés alapján nem szükséges csökkenteni (a megtámadott határozat (402) és (403) preambulumbekezdése).

Az engedékenységi közlemény alkalmazása

60 A megtámadott határozat (405)–(500) preambulumbekezdésében a Bizottság az engedékenységi közlemény jelen ügyben való alkalmazását tárgyalta.

61 Mind a Deltafina, mind a Dimon Italia, mind pedig a Transcatab kérte a hivatkozott közlemény vele szembeni alkalmazását. A Deltafinát illetően a Bizottság emlékeztetett arra, hogy számára feltételes mentességet nyújtott. A Bizottság ezenfelül kiemelte, hogy arra az előzetes megállapításra jutott, hogy a Dimon Italia és a Transcatab volt az első és a második vállalkozás, amely a feltételezett jogsértéssel kapcsolatosan olyan bizonyítékokat szolgáltatott, amelyek az engedékenységi közlemény 22. pontjának értelmében jelentős hozzáadott értékkel bírtak a már rendelkezésére álló bizonyítékokhoz képest (a megtámadott határozat (405)–(407) preambulumbekezdése).

62 Miután a Bizottság megvizsgálta a Deltafina helyzetét, és megállapította, hogy részére nem biztosítható mentesség, mivel megsértette az engedékenységi közlemény által előírt együttműködési kötelezettséget (lásd a megtámadott határozat (408)–(484) preambulumbekezdését, valamint a fenti 4. és 10. pontot), a Dimon Italia és a Transcatab esetét vizsgálta meg.

63 Először is, a Bizottság megállapította, hogy az a tény, miszerint a Deltafina nem részesült végleges mentességben, egyáltalán nem hatott ki közvetlenül arra, ahogy a alkalmaznia kellett a Dimon Italiával és a Transcatabbal szemben az engedékenységi közleményt (a megtámadott határozat (485)–(491) preambulumbekezdése).

64 Másodszor, a Bizottság meghatározta az említett közlemény értelmében különösen a Transcatabbal szemben alkalmazható csökkentést.

65 E tekintetben a Bizottság először megállapította, hogy a Transcatab megfelelt a vele szemben meghatározott feltételeknek, vagyis legkésőbb a bizonyítékok előterjesztésekor véget vetett a jogsértésben való részvételének (a megtámadott határozat (492) és (493) preambulumbekezdése).

66 Ezt követően a Bizottság kijelentette, hogy a csökkentés szintjének meghatározása érdekében figyelembe vette a bizonyítékok szolgáltatásának időpontját, az általuk biztosított hozzáadott érték mértékét, valamint a bizonyítékok ismertetését követően az érintett vállalkozások által tanúsított együttműködés terjedelmét és folyamatosságát (a megtámadott határozat (494) preambulumbekezdése).

67 A Bizottság elsősorban azt jegyezte meg, hogy a Transcatab azelőtt nyújtotta be engedékenység iránti kérelmét, hogy a Bizottság ténylegesen vizsgálatba kezdett volna, hogy kérelme a jogsértés egész időszakára kiterjedt, valamint hogy a szolgáltatott bizonyítékok számos tekintetben megerősítették a már a Bizottság birtokában lévő bizonyítékokat (a megtámadott határozat (495) preambulumbekezdése).

68 Másodsorban konkrétan a Transcatab által szolgáltatott dokumentumokat illetően a Bizottság elismerte, hogy az e dokumentumokból kirajzolódó tények leírása különösen részletes volt, valamint különösen hasznos volt a jogsértés, és többek között annak egyes elemei (mint például az 1998. évi dohánytermés többletmennyiségére vonatkozó szakmaközi megállapodás 1999-ben való megkötése) megértése szempontjából. Ugyanakkor rámutatott, hogy minden olyan tényt ismert már, amelynek kapcsán a Transcatab bizonyítékokat szolgáltatott (a megtámadott határozat (497) preambulumbekezdése).

69 Végül a Bizottság azt is elismerte, hogy a Transcatab együttműködőnek mutatkozott felé a teljes eljárás során, és nem vitatta azokat a tényeket, amelyekre a Bizottság a kifogásközlésben hivatkozott (a megtámadott határozat (498) preambulumbekezdése).

70 A Bizottság tehát megállapította, hogy a Transcatabot a bírság összegének a megfelelő tartományon belüli legmagasabb szintű – vagyis 30%-os – csökkentésében kell részesíteni (a megtámadott határozat (499) preambulumbekezdése).

71 Az 1/2003 rendelet 23. cikke (2) bekezdésének megfelelően a Bizottság a megtámadott határozat 2. cikkében végül az alábbiak szerint határozta meg a határozat címzettjeiként szereplő vállalkozásokkal és vállalkozások szövetségeivel szemben kiszabandó bírságok összegét:

– a Deltafinával és a Universallal szemben egyetemlegesen: 30 millió euró;

– a Dimon Italiával (Mindo) és az Alliance One-nal szemben: 10 millió euró, amelyből az Alliance One az egész összeg, miközben a Mindo egyetemlegesen csak 3,99 millió euró megfizetéséért felelős;

– a Transcatabbal és az Alliance One-nal szemben egyetemlegesen: 14 millió euró;

– a Romana Tabacchival szemben: 2,05 millió euró;

– az APTI-val szemben: 1000 euró;

– az Unitabbal szemben: 1000 euró.

Az eljárás és a felek kérelmei

72 A Törvényszék Hivatalához 2006. január 24-én benyújtott keresetlevelével az Alliance One különösen a megtámadott határozat részleges megsemmisítésére irányuló keresetet terjesztett elő (T-25/06. sz. ügy). A Törvényszék Hivatalához 2006. február 3-án benyújtott keresetlevelével a Transcatab előterjesztette a jelen keresetet.

73 A keresetlevélben az Alliance One kérte ezen ügy jelen üggyel való egyesítését. A Transcatab keresetlevélben ugyancsak kérelmezte az egyesítést.

74 A Törvényszék nem adott helyt az egyesítés iránti kérelemnek.

75 A Törvényszék 2009. november 24-én – az eljárási szabályzata 64. cikkében foglalt pervezető intézkedések keretében – írásbeli kérdést intézett a Transcatabhoz, amelyre az utóbbi az előírt határidőn belül válaszolt. A Bizottság 2010. február 4-én nyújtotta be a Transcatab válaszára vonatkozó észrevételeit.

76 Az előadó bíró jelentése alapján a Törvényszék úgy határozott, hogy megnyitja az eljárás szóbeli szakaszát, és a pervezető intézkedések keretében felszólította a Transcatabot, hogy nyújtson be egy dokumentumot. A Transcatab e dokumentumot az előírt határidőn belül benyújtotta.

77 A Törvényszék a 2010. november 30-i tárgyaláson meghallgatta a felek szóbeli előadásait és a Törvényszék által feltett kérdésekre adott válaszaikat.

78 A tárgyaláson a Törvényszék az eljárási szabályzata 64. cikke alapján felszólította a Transcatabot, hogy nyújtson be egy újabb dokumentumot. 2010. december 22-én a Transcatab benyújtotta ezt a dokumentumot.

79 A Transcatab azt kéri, hogy a Törvényszék:

– részlegesen semmisítse meg a megtámadott határozatot;

– csökkentse a vele szemben kiszabott bírságot;

– kötelezze a Bizottságot a költségek viselésére.

80 A Bizottság azt kéri, hogy a Törvényszék:

– utasítsa el a keresetet;

– az EK 229. cikkben ráruházott hatáskörben a bírság összegét 15 millió euróban állapítsa meg;

– kötelezze a Transcatabot a költségek viselésére.

A jogkérdésről

81 Keresete alátámasztására a Transcatab öt jogalapra hivatkozik, amelyek közül egyesek több részre oszthatók. Az első jogalap keretében a Transcatab lényegében arra hivatkozik, hogy a Bizottság tévesen alkalmazta a jogot, amikor megállapította az Alliance One felelősségét a Transcatab magatartásáért, hogy a Bizottság nem indokolta meg kellőképpen az ezzel kapcsolatos álláspontját, illetve megsértette a védelemhez való jogát. A második jogalap a téves jogalkalmazásra, az indokolási kötelezettség megsértésére és a logikátlan indokolásra, valamint a bírság összegének megállapítása során a védelemhez való jog megsértésére, valamint az arányosság, az egyenlő bánásmód és a bizalomvédelem elvének megsértésére vonatkozik. A harmadik jogalap a bírság összegének megállapítása során történt téves jogalkalmazásra, valamint a jogsértés időtartamának értékelése tekintetében az indokolási kötelezettség megsértésére vonatkozik, továbbá az APTI-val szemben kiszabott bírság kapcsán a *ne bis in idem* elvének megsértésére, valamint az egyenlő bánásmód elvének megsértésére vonatkozik. A negyedik jogalap keretében a Transcatab arra hivatkozik, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban tévesen állapította meg, hogy a Transcatab által hivatkozott egyik enyhítő körülmény sem alkalmazható. Az ötödik jogalap keretében végül azzal érvel, hogy a Bizottság az engedékenységi közlemény alkalmazása során tévesen alkalmazta a jogot.

82 A Bizottság úgy véli, hogy harmadik jogalapjával a Transcatab pusztán korábbi együttműködésére utal vissza, amely abban állt, hogy nem vitatta a kifogásközlésben megállapított tényeket. Ennek megfelelően viszontkeresetében a Bizottság azt kéri, hogy a Törvényszék a Transcatab bírságának csökkentését 30%-ról 25%-ra mérsékelje, és korlátlan felülvizsgálati jogkörében a bírság összegét 15 millió euróban állapítsa meg.

1. *A jogsértés Transcatab anyavállalatának való betudására vonatkozó első jogalapról*

Az első jogalapnak az ítélkezési gyakorlat téves értelmezésére, a benyújtott bizonyítékok figyelmen kívül hagyására, valamint a védelemhez való jog megsértésére vonatkozó első részéről

A felek érvei

83 Elsősorban a Transcatab a megtámadott határozatban szereplő azon megállapításokat vitatja, amelyek szerint pusztán az a tény, hogy a jogsértés időtartama alatt az SCC volt a Transcatab 100%-os tulajdonosa, elegendő ahhoz, hogy a Bizottság az SCC felelősségét vélelmezze leányvállalata jogsértő magatartásáért. Ez a vélelem ellentétes az ítélkezési gyakorlattal. A Transcatab szerint a Bizottságnak bizonyítania kell más olyan bizonyítékok fennállását, amelyek alapján megállapítható, hogy az anyavállalat ténylegesen meghatározó befolyást gyakorolt leányvállalatára. A jelen ügyben a Bizottság megelégedett azzal, hogy vélelmezte az SCC felelősségét, és nem szolgáltatott más olyan bizonyítékot, amely alkalmas lett volna e felelősség megalapozására. Ezáltal megfordította a bizonyítási terhet, amely nem a Transcatabot, illetve anyavállalatát terhelte, hanem magát a Bizottságot.

84 Másodsorban a Transcatab azzal érvel, hogy az SCC elegendő bizonyítékot szolgáltatott a Bizottságnak annak bizonyítására, hogy nem befolyásolta Transcatab magatartását. E bizonyítékok az olasz piac tényleges helyi helyzetének leírására, valamint az SCC csoport szerkezetének azon jellemzőire vonatkoztak, amelyek leányvállalatai függetlenségét bizonyíthatják. Ezenfelül e bizonyítékok a Transcatab igazgatótanácsának és vezérigazgatójának önállóságát érintették.

85 A válaszban a Transcatab ezenfelül kifejti, hogy a Bizottság azon állítása, amely szerint a meghatározó befolyásra vonatkozó vélelmet csak akkor lehet megdönteni, ha a részesedés tisztán pénzügyi jellegű, ellentétes az ítélkezési gyakorlattal. Álláspontja szerint a Bizottság nem vizsgálta meg gondosan a közigazgatási eljárás során előterjesztett bizonyítékokat, és csak annyit tett, hogy alá nem támasztott előfeltevések alapján elutasított minden érvet. Először is az az állítása, amely szerint valószínűtlen, hogy egy anyavállalat teljes mértékben át tudja ruházni valamely leányvállalata irányítását, nem megalapozott. Amint ugyanis azt a Transcatab a közigazgatási eljárás során bizonyította, a csoport elágazó szerkezete kizárta az egységes irányítást. Másodszor, a Bizottság a meghatározó befolyásra vonatkozó vélelmet arra az időszakra is alkalmazta, amelynek során az SCC csak 50%-os tulajdonosa volt a Transcatabnak, pedig utóbbi és az SCC bizonyította, hogy a Transcatab igazgatótanácsát és vezérigazgatóját – akik a társaság összes irányítási hatáskörével rendelkeztek – az SCC azelőtt nevezte ki, hogy kizárólagos irányítást szerzett volna az utóbbi felett. Harmadszor, az a tény, hogy egyes dokumentumokat angol nyelven készítettek el, nem elegendő annak bizonyítására, hogy az anyavállalat befolyást gyakorolt a Transcatab üzleti tevékenységének irányítására. Következésképpen a Bizottság tévesen, megfelelő, illetve logikus indokolás hiányában, valamint anélkül utasította el a benyújtott bizonyítékokat, hogy azokat összevetette volna más, legalább ilyen bizonyító erővel rendelkező dokumentumokkal. Ennek megfelelően a Bizottság nem tartotta be az arra vonatkozó kötelezettségét, hogy pártatlan módon vizsgálja meg az ügy iratait.

86 Harmadsorban a Bizottság megsértette az Alliance One védelemhez való jogát azáltal, hogy a megtámadott határozatban olyan, az ügy irataihoz tartozó dokumentumokat használt fel, amelyeket a kifogásközlésben nem említett, ennélfogva nem tette lehetővé, hogy az SCC azokkal kapcsolatban észrevételeit kifejtse, és ezzel megsértette jogutódja, az Alliance One jogos bizalmát. A Transcatab elfogadja, hogy a felek által ismert dokumentumokról volt szó. Ugyanakkor mivel a Bizottság e dokumentumokat a kifogásközlésben nem említette, a felek megalapozottan vélhették úgy, hogy azok az ügy szempontjából irrelevánsak, és ezekkel kapcsolatban nem szükséges kifejteni a véleményüket. A válaszában és a tárgyaláson a Transcatab azt állította, hogy saját védelemhez való jogának megsértésére hivatkozott.

87 A Bizottság a Transcatab érveinek elutasítását kéri. Így különösen, a Bizottság kételkedik az Alliance One védelemhez való jogának megsértésére vonatkozó kifogást elfogadhatóságában, mivel a Transcatab nem a saját, hanem egy másik fél jogainak sérelmére hivatkozik. A kifogásnak a Transcatab saját védelemhez való jogára való kiterjesztése elkésett, és ezért elfogadhatatlan.

A Törvényszék álláspontja

– A leányvállalat magatartása anyavállalatnak való betudhatóságára vonatkozó szabályok megsértéséről

88 A Transcatab által hivatkozott első kifogást illetően emlékeztetni kell, hogy a versenyjog a vállalkozások tevékenységeire vonatkozik (a Bíróság C-204/00. P., C-205/00. P., C-211/00. P., C-213/00. P, C-217/00. P. és C-219/00. P. sz., Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2004. január 7-én hozott ítéletének [EBHT 2004., I-123. o.] 59. pontja), és hogy a vállalkozás fogalma minden gazdasági tevékenységet folytató jogalanyra kiterjed, függetlenül azok jogállásától és finanszírozási módjától (a Bíróság C-189/02. P., C-202/02. P., C-205/02. P–C-208/02. P. és C-213/02. P. sz., Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2005. június 28-án hozott ítéletének [EBHT 2005., I-5425. o.] 112. pontja és a C-97/08. P. sz., Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben 2009. szeptember 10-én hozott ítéletének [EBHT 2009., I-8237. o.] 54. pontja).

89 Az ítélkezési gyakorlatból az is kitűnik, hogy ugyanebben az összefüggésben a vállalkozás fogalmát úgy kell értelmezni, mint amely a szóban forgó megállapodás szempontjából gazdasági egységet jelent, még akkor is, ha jogi szempontból ez az egység több természetes vagy jogi személyből áll (a Bíróság C-217/05. sz. Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio ügyben 2006. december 14-én hozott ítéletének [EBHT 2006., I-11987. o.] 40. pontja, a fenti 88. pontban hivatkozott Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítéletének 55. pontja, és a Törvényszék T-325/01. sz., DaimlerChrysler kontra Bizottság ügyben 2005. szeptember 15-én hozott ítéletének [EBHT 2005., II-3319. o.] 85. pontja).

90 Ha ilyen gazdasági egység sérti meg a versenyszabályokat, a személyes felelősség elve szerint neki kell felelnie ezért a jogsértésért (lásd ebben az értelemben a Bíróság C-49/92. P. sz., Bizottság kontra Anic Partecipazioni ügyben 1999. július 8-án hozott ítéletének [EBHT 1999., I-4125. o.] 145. pontját, valamint C-280/06. sz., ETI és társai ügyben 2007. december 11-én hozott ítéletének [EBHT 2007., I-10893. o.] 39. pontját, továbbá a fenti 88. pontban hivatkozott Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 56. pontját).

91 A versenyjog megsértését egyértelműen azon jogi személynek kell betudni, amellyel szemben később bírság szabható ki. A Bizottságnak a versenyjog terén hozott határozatai alkalmazása és végrehajtása céljából ugyanis címzettként egy jogi személyiséggel nem rendelkező jogalanyt kell meghatározni (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-305/94–T-307/94., T-313/94–T-316/94., T-318/94., T-325/94., T-328/94., T-329/94. és T-335/94. sz., Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben [„PVC II”-ügy] 1999. április 20-án hozott ítéletének [EBHT 1999., II-931. o.] 978. pontját).

92 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az anyavállalatnak lehet betudni a leányvállalat magatartását, ha az – jóllehet külön jogi személyiséggel rendelkezik – nem önállóan határozza meg saját magatartását a piacon, hanem lényegében azokat az utasításokat követi, amelyeket az anyavállalat ad a számára, különös tekintettel az említett két jogi személy közötti gazdasági, szervezeti és jogi kapcsolatokra (lásd a fenti 88. pontban hivatkozott Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 58. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

93 Ilyen esetben ugyanis, mivel az anyavállalat és leányvállalata ugyanazon gazdasági egység részét képezi, és így az EK 81. cikk értelmében egyetlen vállalkozást alkot, a Bizottság a bírságokat kiszabó határozatot az anyavállalatnak címezheti, anélkül hogy bizonyítania kellene az utóbbinak a jogsértésben való személyes részvételét (lásd ebben az értelemben a fenti 88. pontban hivatkozott Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 59. pontját).

94 Az ítélkezési gyakorlatból az is kitűnik, hogy abban a különös esetben, ha az anyavállalat a versenyjog szabályait sértő magatartást folytató leányvállalatban 100%-os részesedéssel rendelkezik, egyrészről ezen anyavállalat meghatározó befolyást gyakorolhat e leányvállalat magatartására, másrészről pedig fennáll azon megdönthető vélelem, miszerint az említett anyavállalat ténylegesen ilyen befolyást gyakorol (lásd a fenti 88. pontban hivatkozott Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 60. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

95 E körülmények között elegendő, ha a Bizottság bizonyítja, hogy valamely leányvállalatnak az anyavállalata az egyedüli tulajdonosa, ahhoz, hogy arra következtethessen, hogy ez utóbbi meghatározó befolyást gyakorol e leányvállalat üzletpolitikájára. A Bizottságnak ezt követően módjában áll az anyavállalat egyetemleges felelősségét megállapítani a leányvállalatával szemben kiszabott bírság megfizetését illetően, kivéve ha az e vélelem megdöntésére köteles anyavállalat elegendő bizonyítékot terjeszt elő annak bizonyításához, hogy a leányvállalata önálló piaci magatartást folytat (lásd ebben az értelemben a Bíróság C-286/98. P. sz., Stora Kopparbergs Bergslags kontra Bizottság ügyben 2000. november 16-án hozott ítéletének [EBHT 2000., I-9925. o.] 29. pontját, valamint a fenti 88. pontban hivatkozott Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítéletének 61. pontját).

96 Igaz ugyan, hogy a Bíróság a fenti 95. pontban hivatkozott Stora Kopparbergs Bergslags kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 28. és 29. pontjában a leányvállalat 100%-os tulajdonlásán kívül további körülményekre is hivatkozott, például arra a tényre, hogy nem vitatták az anyavállalatnak a leányvállalata üzletpolitikájára gyakorolt befolyását, és a két társaságnak közös volt a képviselete a közigazgatási eljárás során, ám e körülményeket a Bíróság csupán azért említette meg, hogy ismertesse azon elemek összességét, amelyekre a Törvényszék ezen ügyben az érvelését alapozta, és nem annak érdekében, hogy a fenti 94. pontban említett vélelem alkalmazását az anyavállalat által ténylegesen gyakorolt befolyásra vonatkozó további ténykörülmények előterjesztésétől tegye függővé (lásd a fenti 88. pontban hivatkozott Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 62. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot, valamint a Törvényszék T-69/04. sz., Schunk és Schunk Kohlenstoff-Technik kontra Bizottság ügyben 2008. október 8-án hozott ítéletének [EBHT 2008., II-2567. o.] 57. pontját).

97 A megtámadott határozatból kitűnik, hogy annak érdekében, hogy az anyavállalatnak betudja a leányvállalata által elkövetett jogsértésért való felelősséget, a Bizottság azon előfeltételezésből indult ki, miszerint az anyavállalat fentiekben ismertetett felelősségre vonására akkor kerülhet sor, ha az anyavállalat és leányvállalata gazdasági egységet és következésképpen az EK 81. cikk értelmében egyetlen vállalkozást alkot (a megtámadott határozat (325) preambulumbekezdését).

98 A Bizottság központi elemként a leányvállalat piacon tanúsított magatartásával kapcsolatos önállóságának hiányára támaszkodott annak megállapítása érdekében, hogy az anyavállalatnak betudható leányvállalata jogsértő magatartása. Az önállóság hiánya ugyanis az anyavállalatnak a leányvállalat magatartására gyakorolt „meghatározó befolyása" velejárója, és az ilyen befolyás gyakorlása az ítélkezési gyakorlat szerint vélelmezhető, amennyiben az anyavállalat a leányvállalat kizárólagos tulajdonosa (lásd a megtámadott határozat (329) és (330) preambulumbekezdését).

99 A megtámadott határozat (331) preambulumbekezdésében a Bizottság tehát úgy ítélte meg, hogy a jelen ügyben a Transcatab „nem volt önálló", mivel anyavállalata, az SCC 100%-os irányítása alatt állt.

100 A Transcatab azon, a válaszban szereplő állításával ellentétben, hogy a jelen ügyben a Bizottság a megdönthető vélelmet megdönthetetlen vélelemmé alakította át, ez az érvelés nem távolodik el a megdönthető vélelem logikájától. Ennek megfelelően a versenyjogban elfogadott többi vélelemhez hasonlóan, amennyiben egy tényt a Bizottság jogszerűen feltételezhet, az bizonyítottnak tekintendő, amennyiben az érintett vállalkozás a vélelmet nem cáfolja meg ellenkező meggyőző bizonyítékokkal (a Bíróság fenti 90. pontban hivatkozott Bizottság kontra Anic Partecipazioni ügyben hozott ítéletének 121. és 126. pontja, valamint C-199/92. P. sz., Hüls kontra Bizottság ügyben 1999. július 8-án hozott ítéletének [EBHT 1999., I-4287. o.] 162. és 167. pontja). Egyébiránt az említett vélelem, amely megdönthető jellegére figyelemmel minden egyes ügyben

megdönthető, nem eredményezi azt, hogy azon anyavállalatnak, amely leányvállalatának kizárólagos tulajdonosa, automatikusan be kellene tudni a felelősséget, mivel ez ellentétes lenne a személyes felelősség elvével, amelyen a versenyjog alapul.

101 A Bizottság tehát nem sértette meg a leányvállalat magatartása anyavállalatnak való betudhatóságára vonatkozó szabályokat, amikor lényegében azt állapította meg, hogy az SCC – amelynek az Alliance One a jogutódja – felelős a Transcatab által elkövetett jogsértésért.

102 Meg kell állapítani, hogy ezt a következtetést nem kérdőjelezhetik meg a Transcatab által a Törvényszék írásbeli kérdésére válaszul a fenti 88. pontban hivatkozott Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítéletből levonandó következtetések kapcsán előadott érvek. A Transcatab szerint először is ez az ítélet tévesen értelmezte a korábbi ítélkezési gyakorlatot, így különösen a fenti 95. pontban hivatkozott Stora Kopparbergs Bergslags kontra Bizottság ügyben hozott ítéletet, és az ítélkezési gyakorlat semmiképpen sem egyértelmű e tekintetben. Másodszor az ezen ítélet alapjául szolgáló ügy ténybeli háttere különbözik a jelen ügy ténybeli hátterétől, mivel a kartellben több leányvállalat is részt vett, és ebből következően nehezebb volt bizonyítani, hogy az anyavállalatnak nem volt tudomása a versenykorlátozó tevékenységekről. Mindazonáltal az első érv tekintetében elegendő annyit megállapítani, hogy a fenti 88. pontban hivatkozott Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítéletből kitűnik (lásd még ebben az értelemben Kokott főtanácsnok fenti ügyre vonatkozó, 2009. április 23-i indítványának [EBHT 2009., I-8241. o.] 60. és 61. pontját), hogy a Bíróság nem csupán figyelembe vette azt az ítélkezési gyakorlatot – így különösen a fenti 95. pontban hivatkozott Stora Kopparbergs Bergslags kontra Bizottság ügyben hozott ítéletet –, amelyre a Transcatab fő érvelésének nagy részét alapozza, hanem emellett egyértelmű értelmezéssel látta el a korábbi ítélkezési gyakorlatot is (a fenti 88. pontban hivatkozott Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 58–62. pontja). A második érvet illetően elegendő megállapítani, hogy a két ügy közötti állítólagos különbség egyáltalán nem releváns, mivel a fenti 88. pontban hivatkozott Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet alapjául szolgáló ügyben a betudhatóság szempontja semmiképpen sem az volt, hogy az anyavállalat közvetlenül vagy közvetve tudomással bírt-e a leányvállalat vagy leányvállalatok által végzett

tevékenységekről. Mindenesetre – amint arra a Bizottság megalapozottan mutatott rá – ebben az ítéletben a Bíróság e körülményt egyáltalán nem vette figyelembe.

– A vélelem megdöntése érdekében nyújtott bizonyítékok figyelmen kívül hagyásáról

103 Amint azt a fenti 94. és 95. pontban kifejtettük, amennyiben az anyavállalat a leányvállalat kizárólagos tulajdonosa, a Bizottság vélelmezheti, hogy az anyavállalat meghatározó befolyást gyakorol leányvállalata magatartására, anélkül hogy olyan további bizonyítékokat kellene előterjesztenie, amelyek alátámasztják, hogy az anyavállalat ténylegesen ilyen befolyást gyakorolt, vagy akár csak tudomással bírt a jogsértésről, vagy arról, hogy a leányvállalat részt vesz ebben a jogsértésben. Olyan megdönthető vélelemről van szó, amely az ellenkező bizonyítása révén cáfolható. A Transcatab állításával ellentétben ennélfogva tehát az SCC-nek – amely a jogsértés időtartama alatt a Transcatab 100%-os tulajdonosa volt (lásd a megtámadott határozat (336) preambulumbekezdését) – kell megdöntenie ezt a vélelmet, olyan bizonyítékok révén, amelyek alkalmasak annak alátámasztására, hogy leányvállalata önállóan határozta meg piaci magatartását, és ezért a két társaság nem képez gazdasági egységet. Ennek hiányában az irányítás gyakorlását bizonyítja az a tény, hogy a kizárólagos tulajdonon alapuló vélelmet nem döntötték meg (lásd ebben az értelemben a fenti 88. pontban hivatkozott Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 60–62. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot, valamint a Törvényszék T-175/05. sz., Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben 2009. szeptember 30-án hozott ítéletének [az EBHT-ban nem tették közzé] 93. pontját).

104 A jelen ügyben a Bizottság a megtámadott határozat (335)–(344) preambulumbekezdésében megvizsgálta az SCC által a kifogásközlésre adott válaszában annak bizonyítása érdekében előterjesztett érveket és bizonyítékokat,

hogy nem gyakorolt meghatározó befolyást a Transcatab üzletpolitikájára, és nem tekintette alkalmasnak ezeket a vélelem megdöntésére.

105 Meg kell állapítani, hogy a keresetlevélben a Transcatab pusztán annak állítására szorítkozik – anélkül, hogy állításait bármilyen módon alátámasztaná –, hogy az SCC a közigazgatási eljárás során bizonyította, hogy szerkezete decentralizált, teljesen független saját helyi vezetéssel rendelkezik, amelyre minden feladatot átruháztak, figyelemmel különösen az olasz nyersdohánypiac jellegzetességeire, valamint hogy igazgatótanácsának tagjai, valamint vezérigazgatója önállóak voltak, és semmilyen közvetlen vagy közvetett kapcsolatban nem álltak az SCC-vel. A Transcatab ugyanakkor egyáltalán nem jelölte meg azokat az esetleges hibákat, amelyeket a Bizottság a megtámadott határozatban ezen bizonyítékok értékelése során elkövetett. A Transcatab csak a válaszban, a Bizottság egyes érveire válaszolva terjesztett elő olyan érveket, amelyek célja a megtámadott határozat közvetett módon való kifogásolása volt.

106 Mindenesetre először is rá kell mutatni, hogy – amint azt a Bizottság megalapozottan állapította meg a megtámadott határozat (338) preambulumbekezdésében – az a tény, hogy valamely leányvállalat saját helyi vezetéssel és saját eszközökkel rendelkezik, önmagában még nem bizonyítja, hogy piaci magatartását önállóan, az anyavállalattól függetlenül határozza meg. Az, hogy a folyó ügyek intézését az anyavállalat 100%-os tulajdonában lévő leányvállalat helyi vezetésére bízzák, szokásos gyakorlat, és ennélfogva nem alkalmas a leányvállalatok tényleges önállóságának bizonyítására. Ugyanez vonatkozik az olasz nyersdohánypiac állítólagos jellegzetességeire vonatkozó érvre, mivel e jellegzetességek nem akadályozzák meg, hogy egy anyavállalat teljes körben tényleges befolyást gyakoroljon a leányvállalatára.

107 Ezenfelül meg kell állapítani, hogy a megtámadott határozat (341) és (342) preambulumbekezdésében a Bizottság pontosította egyrészt, hogy mielőtt az SCC megszerezte volna a Transcatab feletti kizárólagos tulajdont, e társaságot olaszországi partnerével már közösen irányította, és ennélfogva az a tény, hogy semmit sem változtatott annak vezetésén az irányítás átvételét követően, nem tekinthető arra

vonatkozó bizonyítéknak, hogy egyáltalán nem gyakorolt befolyást leányvállalatára azt követően, hogy annak kizárólagos tulajdonosává vált. Másrészt a Bizottság rámutatott, hogy a végrehatási hatáskörök Transcatab vezérigazgatójára való átruházása – akiről ellenkező bizonyíték hiányában ésszerűen lehetett feltételezni, hogy az SCC jelölte ki – nem akadályozta meg az igazgatóság egyéb tagjait, hogy végrehajtói pozícióban legyenek, és végrehajtási hatásköröket gyakoroljanak.

108 Mindazonáltal meg kell jegyezni, hogy a Bizottság az SCC-től származó magyarázat hiányában megalapozottan tulajdonít jelentőséget annak a ténynek, hogy az SCC, aki miután egyedüli részvényes lett, kizárólagos hatáskörrel rendelkezett arra, hogy részben vagy egészben megújítsa az igazgatóságot, semmilyen ilyen irányú intézkedést nem hozott. Ebből következik, hogy az igazgatóság tagjainak és különösen a vezérigazgatónak tisztségben való tartása csak az SCC mint a Transcatab egyedüli részvényese döntésének tulajdonítható.

109 Továbbá az a körülmény, hogy egyetlen személy, vagyis a vezérigazgató rendelkezik az igazgatóság által ráruházott fontos hatáskörökkel, éppen ellenkezőleg azt bizonyíthatja, hogy az anyavállalat egyszerűsíteni akarta a leányvállalata feletti irányítást, éppen azáltal, hogy jelentéktelen tevékenységek elvégzésére korlátozza az igazgatóság szerepét, és valamennyi hatáskört egy „bizalmi ember" kezében összpontosítja. Nem hihető ugyanis, hogy a Transcatabéhoz hasonló helyzetben egy multinacionális társaság a valamely nemzeti piacon működő leányvállalat valamennyi hatáskörét átruházza – vagy elfogadja a teljes körű irányítás megszerzését megelőzően történt hatáskör-átruházást – valamely olyan természetes személyre, aki teljesen önállóan jár el – állítólagosan anélkül, hogy az egyedüli részvényes kijelölte volna –, saját maga választja ki az igazgatóság tagjait, ezáltal kizárva minden más személy bármilyen befolyását a társaság irányítására, és aki emellett ténylegesen senkinek sem számol el cselekményeivel.

110 Ennek megfelelően, figyelemmel arra a tényre is, hogy a hatásköröknek az adott leányvállalat vezérigazgatójára történő átruházása semmiképpen sem szokatlan, ez az érv nem alkalmas arra, hogy megdöntse az anyavállalat által a Transcatab felett gyakorolt irányításra vonatkozó vélelmet.

111 Továbbá azt az érvet illetően, amely azt az állítólagos következtetést kívánja kifogásolni, amelyet a Bizottság abból a körülményből vont le, hogy egyes dokumentumokat angolul készítettek el, elegendő annyit megállapítani, hogy a Transcatab állításával ellentétben a megtámadott határozat (343)–(346) preambulumbekezdésében hivatkozott dokumentumoknak nem az volt a céljuk, hogy bizonyítsák, hogy az anyavállalatoknak lehetőségük volt olaszországi leányvállalataik magatartásának befolyásolására, vagy ténylegesen befolyásolták azt, és még kevésbe az, hogy bizonyítsák, hogy az anyavállalatok tudomással bírtak a szóban forgó kartellről. Ellenkezőleg, a Bizottság pusztán annak érdekében használt fel bizonyos, a közigazgatási iratok között szereplő dokumentumokat, hogy megállapítsa, hogy milyen mértékben hihetőek az SCC által a kifogásközlésre adott válaszában a Transcatabra gyakorolt meghatározó befolyásra vonatkozó vélelem megdöntése érdekében előterjesztett bizonyítékok és érvek.

112 Végül meg kell jegyezni, hogy a Transcatab válaszban szereplő állításával ellentétben a megtámadott határozatból egyáltalán nem tűnik ki, hogy a meghatározó befolyásra vonatkozó vélelem csak akkor dönthető meg, ha az anyavállalat részesedése tisztán pénzügyi jellegű.

113 Ebből következően a vélelem megdöntése érdekében nyújtott bizonyítékok figyelmen kívül hagyására vonatkozó kifogást el kell utasítani.

– A védelemhez való jog megsértéséről

114 A Transcatab által hivatkozott harmadik kifogást illetően emlékeztetni kell arra, hogy a versenypolitika terén a közigazgatási eljárásokban a védelemhez való jog tiszteletben tartása az uniós jog alapelvét képezi, amelynek betartását az uniós bíróságok biztosítják (lásd a Bíróság C-534/07. P. sz., Prym és Prym Consumer kontra Bizottság ügyben 2009. szeptember 3-án hozott ítéletének [EBHT 2009., I-7415. o.] 26. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

115 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a védelemhez való jog tiszteletben tartása megköveteli, hogy a közigazgatási eljárás során az érintett vállalkozásoknak lehetőségük legyen megfelelően kifejteni álláspontjukat a tényállás és a hivatkozott körülmények valószerűségéről és jelentőségéről, valamint azokról a dokumentumokról, amelyeket a Bizottság a Szerződés megsértésének fennállására vonatkozó állításának alátámasztására felhasznált (a Bíróság 100/80–103/80. sz., Musique Diffusion française és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 1983. június 7-én hozott ítéletének [EBHT 2003., 1825. o.] 10. pontja és a C-310/93. P. sz., BPB Industries és British Gypsum kontra Bizottság ügyben 1995. április 6-án hozott ítéletének [EBHT 1995., I-865. o.] 21. pontja).

116 Az 1/2003 rendelet 27. cikkének (1) bekezdése ezt az elvet tükrözi, amikor előírja, hogy a feleknek kifogásközlést kell küldeni, amely egyértelműen tartalmazza mindazokat a lényeges bizonyítékokat, amelyekre a Bizottság az eljárás e szakaszában támaszkodik (lásd ebben az értelemben a fenti 88. pontban hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 67. pontját), annak érdekében, hogy az érdekeltek ténylegesen tudomást szerezhessenek azon magatartásokról, amelyeket a Bizottság velük szemben kifogásol, és hatékonyan védekezhessenek, mielőtt a Bizottság végleges határozatot fogad el. Ez a követelmény teljesül akkor, ha a hivatkozott határozat az érintetteket nem teszi felelőssé a kifogásközlésben ismertetettektől eltérő jogsértésekért, és csak olyan tényeket állapít meg, amelyekről az érintettek kifejthették álláspontjukat (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-213/00. sz., CMA CGM és társai kontra Bizottság ügyben 2003. március 19-én hozott ítéletének [EBHT 2003., II-913. o.] 109. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

117 Mindezt elegendő azonban összefoglaló jelleggel megjelölni, és a határozatnak nem kell feltétlenül megegyeznie a kifogásközléssel (lásd ebben az értelemben a fenti 115. pontban hivatkozott Musique Diffusion française és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 14. pontját), mivel ez olyan előkészítő iratnak minősül, amelynek ténybeli és jogi megállapításai tisztán ideiglenes jellegűek (lásd ebben az értelemben a Bíróság 142/84. és 156/84. sz., British American Tobacco és Reynolds Industries kontra Bizottság egyesített ügyekben 1987. november 17-én hozott ítéletének [EBHT 1987., 4487. o.] 70. pontját). Így elfogadhatók a kifogásközlés azon kiegészítései is, amelyeket a Bizottság a felek válaszainak fényében tett, akiknek az érvelése igazolja, hogy ténylegesen gyakorolni tudták védelemhez való jogukat. A közigazgatási eljárás érdekében a Bizottság a megfogalmazott kifogások alátámasztása céljából felülvizsgálhatja és ki is egészítheti ténybeli vagy jogi érveit (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-86/95. sz., Compagnie générale maritime és társai kontra Bizottság ügyben 2002. február 28-án hozott ítéletének [EBHT 2002., II-1011. o.] 448. pontját, valamint a T-310/01. sz., Schneider Electric kontra Bizottság ügyben 2002. október 22-én hozott ítéletének [EBHT 2002., II-4071. o.] 438. pontját).

118 Egyébiránt a Bíróság kiemelte, hogy az a tény, hogy egy vállalkozásnak nem volt lehetősége az általa a közigazgatási eljárás során előterjesztett érvvel kapcsolatban a végleges határozat elfogadása előtt észrevételt tennie, önmagában nem jelenti a védelemhez való jogának megsértését (a Bíróság C-497/99. P. sz., Irish Sugar kontra Bizottság ügyben 2001. július 10-én hozott végzésének [EBHT 2001., I-5333. o.] 24. pontja).

119 Végül emlékeztetni kell arra is, hogy az ítélkezési gyakorlat szerint a védelemhez való jog megsértésére csak akkor kerülhet sor, ha valamely, a Bizottság által elkövetett szabálytalanság alapján fennáll a lehetősége annak, hogy az általa lefolytatott közigazgatási eljárás más eredményre vezethetett volna. A felperes vállalkozás nem akkor támasztja alá, hogy az ilyen jogsértésre sor került, ha azt bizonyítja, hogy a Bizottság határozatának tartalma más lett volna, hanem akkor, ha azt bizonyítja, hogy a szabálytalanság hiányában jobban biztosíthatta volna védelmét például azért, mert olyan dokumentumokat használhatott volna fel a védelmére, amelybe a közigazgatási eljárás során megtagadták a betekintést (lásd ebben az értelemben a Bíróság C-194/99. P. sz., Thyssen Stahl kontra Bizottság ügyben 2003. október 2-án hozott ítéletének [EBHT 2003., I-10821. o.] 31. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési

gyakorlatot, valamint a C-407/08. P. sz., Knauf Gips kontra Bizottság ügyben 2010. július 1-jén hozott ítéletének [EBHT 2010., I-6375. o.] 28. pontját).

120 A jelen ügyben meg kell jegyezni, hogy annak érdekében, hogy igazolja a 100%-os tulajdonában álló Transcatab kartellekre vonatkozó szabályozás megsértéséért való felelősségének az SCC-nek való betudását, a kifogásközlésben a Bizottság a fenti 94–96. pontban ismertetett ítélkezési gyakorlat tükrében főszabály szerint pusztán annak bizonyítására is szorítkozhatott volna, hogy milyen volt a tőke leányvállalatok és anyavállalatok közötti eloszlásának aránya (lásd a kifogásközlés 336–338. pontját). Az ítélkezési gyakorlat ezen elveinek alkalmazásával a Bizottságnak tehát a végleges határozatában kellett állást foglalnia a felek által a kifogásközlésre adott válaszban a szóban forgó vélelem megdöntése érdekében hivatkozott érvekkel kapcsolatosan (lásd a megtámadott határozat (335) és azt követő preambulumbekezdéseit).

121 Ezenfelül, a Transcatab azon állítását illetően, amely szerint a Bizottság a megtámadott határozatban olyan dokumentumokat használt fel, amelyekre nem utalt a kifogásközlésben, rá kell mutatni, hogy a Bizottság csupán a felek által a közigazgatási eljárás során a védelemhez való joguk gyakorlásával kapcsolatosan előterjesztett érvek és bizonyítékok elemzése keretében vizsgálja ténylegesen a megtámadott határozat (335)–(344) preambulumbekezdésében az SCC és a Transcatab viszonyára vonatkozó sajátos szempontokat és dokumentumokat, és ennek során hivatkozik a közigazgatási eljárás irataiban található dokumentumokra. E szempontok és dokumentumok figyelembevétele tehát nem befolyásolhatta a Transcatab védelemhez való joga gyakorlásának hatékonyságát, különösen mivel a közigazgatási eljárás során hozzáférhetett ezekhez a dokumentumokhoz, amelyekkel egyébként mindenképpen rendelkezett már.

122 Mindent egybevéve az iratokból kitűnik, hogy mind az SCC-nek, mind a Transcatabnak lehetősége volt válaszolni a velük szemben hivatkozott és a kifogásközlésben kifejezetten kifejtett kifogásra, valamint védekezésüket ismertetni a meghallgató tisztviselő előtt tartott meghallgatáson. A Bizottság tehát a közigazgatási eljárás során tiszteletben tartotta a kontradiktórius eljárás elvét.

123 Mindenesetre – amint arra a Bíróság rámutatott – arra is emlékeztetni kell, hogy mivel a Bizottság – a jogsértés betudhatóságát illetően – a kifogásközlési szakaszban csupán az arra vonatkozó bizonyíték előterjesztésére köteles, hogy az anyavállalat a leányvállalatainak tagja, a védelemhez való jog megsértésén alapuló érv nem fogadható el (lásd ebben az értelemben a fenti 88. pontban hivatkozott Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben 2009. szeptember 10-én hozott ítélet 64. pontját).

124 Ennélfogva érdemben el kell utasítani a védelemhez való jog megsértésére vonatkozó kifogást, anélkül hogy dönteni kellene az elfogadhatóság Bizottság által hivatkozott kérdéséről.

125 Következésképpen a fentiek összességének fényében az első jogalap első részének egészét el kell utasítani.

Az első jogalapnak az 1/2003 rendelet 23. cikke (2) bekezdése megsértésére vonatkozó második részéről

A felek érvei

126 A Transcatab azt állítja, hogy mivel megállapította az Alliance One felelősségét a szóban forgó jogsértésekért, a Bizottság olyan bírságot szabott ki vele szemben, amely meghaladja a megtámadott határozat elfogadását megelőző üzleti évben elért forgalma 10%-ának megfelelő, az 1/2003 rendelet 23. cikkének (2) bekezdésében előírt felső határt. A vele szemben kiszabott bírság ugyanis forgalmának körülbelül 43%-át tette ki.

127 Egyebekben a Transcatab az Alliance One által keresetében (T-25/06. sz. ügy) kifejtett érvekre hivatkozik, amelynek csatolja egy másolatát.

128 A Bizottság a Transcatab érveinek elutasítását kéri.

A Törvényszék álláspontja

129 Elsősorban meg kell jegyezni, hogy ez a rész szorosan összefügg a jelen jogalap első részével, ugyanis az első rész elutasítása szükségképpen kihat a jelen rész megalapozottságára. Következésképpen – figyelemmel a jelen jogalap első részének elutasítását megalapozó megfontolásokra – meg kell állapítani, hogy a Bizottság nem követett el hibát, amikor az SCC összesített forgalmát vette alapul az 1/2003 rendelet 23. cikkének (2) bekezdésében előírt, a forgalom 10%-ának megfelelő felső határ számításánál (lásd ebben az értelemben a fenti 103. pontban hivatkozott Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben 2009. szeptember 30-án hozott ítélet 114. pontját).

130 Ugyanis ezt a felső határt az EK 81. cikk értelmében a vállalkozásként tevékenykedő, gazdasági egységet képező valamennyi társaság összesített forgalma alapján kell kiszámítani, mivel egyedül az ilyen egységet képező társaságok összesített forgalma utalhat a szóban forgó vállalkozás méretére és gazdasági erejére (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-9/99. sz., HFB és társai kontra Bizottság ügyben 2002. március 20-án hozott ítéletének [EBHT 2002., II-1487. o.] 528. és 529. pontját, valamint a fenti 103. pontban hivatkozott, Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben 2009. szeptember 30-án hozott ítéletének 114. pontját).

131 Másodsorban a Transcatabnak az anyavállalata, az Alliance One által benyújtott keresetlevélben kifejtett érvekre való általános hivatkozását illetően rá kell mutatni, hogy az ilyen hivatkozás, amely csak általános jelleggel utal az érintett csatolt iratra, és nem

teszi lehetővé a Törvényszék számára, hogy pontosan azonosítsa azokat az érveket, amelyeket úgy tekinthetne, hogy azok kiegészítik a beadványokban kifejtett jogalapokat, elfogadhatatlannak kell tekinteni.

132 Emlékeztetni kell ugyanis arra, hogy a Bíróság alapokmányának 21. cikke, valamint az eljárási szabályzat 44. cikke 1. §-ának c) pontja értelmében minden keresetlevélnek tartalmaznia kell a jogvita tárgyát és a felhozott jogalapok rövid ismertetését. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a kereset elfogadhatóságához az szükséges, hogy azok a lényeges ténybeli vagy jogi körülmények, amelyeken a kereset alapul, legalább röviden, de összefüggően és érthetően kitűnjenek magából a keresetlevélből. Míg a keresetlevél szövegének egyes pontjait ugyan alátámaszthatják és kiegészíthetik a csatolt iratok meghatározott részeire történő hivatkozások, a más, akár a keresetlevélhez mellékelt iratokra való általános hivatkozás nem pótolhatja a jogi érvelés azon lényegi elemeinek hiányát, amelyeknek a fent említett rendelkezések szerint magában a keresetlevélben kell szerepelniük. Továbbá nem a Törvényszéknek kell a mellékletekben megkeresnie és azonosítania azokat a jogalapokat és érveket, amelyek meglátása szerint a kereset alapját képezhetik, mivel e mellékleteknek tisztán bizonyító és kisegítő szerepük van (lásd a Törvényszék T-209/01. sz., Honeywell kontra Bizottság ügyben 2005. december 14-én hozott ítéletének [EBHT 2005., II-5527. o.] 56. és 57. pontját, valamint T-201/04. sz., Microsoft kontra Bizottság ügyben 2007. szeptember 17-én hozott ítéletének [EBHT 2007., II-3601. o.] 94. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

133 Következésképpen az első jogalap második részét részben mint megalapozatlant, részben mint elfogadhatatlant szintén el kell utasítani.

134 Figyelemmel a fenti megfontolásokra, az első jogalapot teljes egészében el kell utasítani.

2. *A bírság kiindulási összegének megállapítására vonatkozó második jogalapról*

A második jogalap jogsértés súlyosságára vonatkozó első részéről

135 A második jogalap első részében a Transcatab több kifogásra hivatkozik, amelyek arra vonatkoznak, hogy a megtámadott határozatban a jogsértést „különösen súlyosnak" minősítették.

136 Előzetesen emlékeztetni kell a bírságok összegének meghatározását és különösen a jogsértés súlyának értékelését meghatározó általános elvekre.

137 Az EK 81. cikk (1) bekezdésének a) és b) pontja a közös piaccal kifejezetten összeegyeztethetetlennek nyilvánít minden olyan megállapodást és összehangolt magatartást, amely a beszerzési vagy eladási árak, illetve bármely egyéb üzleti feltétel közvetlen vagy közvetett rögzítéséből, vagy a befektetés korlátozásából vagy ellenőrzéséből áll. Az ítélkezési gyakorlat az ilyen jellegű jogsértéseket, különösen amikor horizontális kartellekről van szó, különösen súlyosnak (a Törvényszék T-141/94. sz., Thyssen Stahl kontra Bizottság ügyben 1999. március 11-én hozott ítéletének [EBHT 1999., II-347. o.] 675. pontja) vagy a közösségi versenyszabályok kirívó megsértésének minősíti (a Törvényszék T-148/89. sz., Tréfilunion kontra Bizottság ügyben 1995. április 6-án hozott ítéletének [EBHT 1995., II-1063. o.] 109. pontja és a T-311/94. sz., BPB de Eendracht kontra Bizottság ügyben 1998. május 14-én hozott ítéletének [EBHT 1998., II-1129. o.] 303. pontja), mivel közvetlen beavatkozást jelentenek az érintett piacon fennálló verseny lényegi paramétereibe.

138 Az 1/2003 rendelet 23. cikke (3) bekezdésének értelmében az EK 81. cikk (1) bekezdése megsértése miatt kiszabandó bírság mértékének meghatározásakor tekintetbe kell venni mind a jogsértés súlyát, mind annak időtartamát.

139 Az állandó ítélkezési gyakorlat alapján a versenyjogi jogsértések súlyát számos tényező függvényében kell értékelni, mint például az ügy sajátos körülményei, háttere és a bírságok elrettentő hatása, anélkül azonban, hogy létezne a kötelezően figyelembe veendő szempontok kötött vagy kimerítő listája (a Bíróság fenti 88. pontban hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítéletének 241. pontja, a fenti 114. pontban hivatkozott Prym és Prym Consumer kontra Bizottság ügyben hozott ítéletének 54. pontja, valamint a C-125/07. P., C-133/07. P., C-135/07. P. és C-137/07. P. sz., Erste Group Bank és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2009. szeptember 24-én hozott ítéletének [EBHT 2009., I-8681. o.] 91. pontja).

140 A Bizottság annak biztosítása érdekében, hogy a versenyjogi jogsértések tárgyában hozott határozatai átláthatóak és pártatlanok legyenek, iránymutatást fogadott el (az iránymutatás első bekezdése).

141 Az iránymutatás célja – a magasabb szintű jogra figyelemmel – azon feltételeknek a pontosítása, amelyeket a Bizottság az 1/2003 rendelet 23. cikkének (2) bekezdése által a bírságkiszabás tekintetében ráruházott mérlegelési jogkör gyakorlásának keretében alkalmaz. Az iránymutatás ugyan nem képezi a határozat jogi alapját – mivel azt az 1/2003 rendelet adja –, ám általánosan és elvont módon meghatározza azt a módszert, amelyet a Bizottság magára vállalt az e határozatban kiszabott bírságok összegének megállapítása végett, következésképpen garantálja a vállalkozások jogbiztonságát (a fenti 88. pontban hivatkozott Dansk Rørindustri egyesített ügyekben hozott ítélet 209–213. pontja, valamint a Törvényszék T-259/02–T-264/02. és T-271/02. sz., Raiffeisen Zentralbank Österreich és társai egyesített ügyekben 2006. december 14-én hozott ítéletének [EBHT 2006., II-5169. o.] 219. és 223. pontja).

142 Noha az iránymutatás nem tekinthető olyan jogszabálynak, amelyet a közigazgatás minden esetben köteles követni, olyan követendő gyakorlati magatartási szabályt tartalmaz, amelytől a közigazgatás egyes esetekre nézve nem térhet el az egyenlő bánásmód elvével összeegyeztethető indokolás nélkül (lásd ebben az értelemben a Bíróság fenti 88. pontban hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítéletének 209. és 210. pontját, valamint a C-397/03. P. sz., Archer Daniels Midland és Archer Daniels Midland Ingredients kontra Bizottság ügyben 2006. május 18-án hozott ítéletének [EBHT 2006., I-4429. o] 91. pontját).

143 A Bizottság saját mérlegelési jogkörének az iránymutatás elfogadásából származó korlátozásával mindazonáltal nem összeegyeztethetetlen a Bizottság lényeges mérlegelési mozgásterének fenntartása (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-44/00. sz., Mannesmannröhren-Werke kontra Bizottság ügyben 2004. július 8-án hozott ítéletének [EBHT 2004., II-2223. o.] 246., 274. és 275. pontját). Az, hogy a Bizottság az iránymutatásban kifejtette a jogsértések súlyának értékelését illető megközelítését, nem akadálya annak, hogy ezt a megközelítést átfogóan értékelje az adott ügy minden releváns körülménye alapján, beleértve olyan tényezőket is, amelyek nem szerepelnek kifejezetten az iránymutatásban (a fenti 141. pontban hivatkozott Raiffeisen Zentralbank Österreich és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 237. pontja).

144 Az iránymutatásban előírt módszer szerint a Bizottság az érintett vállalkozásokra kiszabandó bírságok összegének kiszámításakor a jogsértés „valódi" súlyának függvényében meghatározott összeget veszi alapul. A jogsértés súlyának megállapításánál figyelembe kell venni a jogsértés jellegét, a piacra gyakorolt tényleges hatását, ha ez a hatás mérhető, valamint az érintett földrajzi piac kiterjedését (az iránymutatás 1.A. pontjának első bekezdése).

145 Ezek szerint a jogsértések három kategóriára oszthatók: nevezetesen „enyhe jogsértésekre", amelyekre a valószínű bírság 1000 és 1 millió euró között van, „súlyos jogsértésekre", amelyekre a valószínű bírság 1 millió és 20 millió euró között van, és „különösen súlyos jogsértésekre", amelyekre a valószínű bírság 20 millió euró fölött

van (az iránymutatás 1.A. pontja második bekezdésének első második és harmadik francia bekezdése). A különösen súlyos jogsértéseket illetően a Bizottság megállapítja, hogy rendszerint az olyan horizontális korlátozások tartoznak majd ide, mint az árkartell vagy a piacfelosztó kvóták alkalmazása, vagy más, az egységes piac megfelelő működését veszélyeztető magatartások, például a nemzeti piacokra való széttördelés és a gyakorlatilag monopolhelyzetben lévő vállalkozásoknak az erőfölénnyel való visszaélése (az iránymutatás 1.A. pontja második bekezdésének harmadik francia bekezdése).

146 Meg kell állapítani továbbá, hogy a jogsértés súlyának a fenti 144. pontban említett három értékelési szempontja nem azonos súllyal esik latba az átfogó értékelés során. A jogsértés jellege elsődleges szerepet játszik, főleg a jogsértések „különösen súlyosnak" minősítésénél (a fenti 139. pontban hivatkozott Erste Group Bank és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 101. pontja, valamint a Törvényszék T-456/05. és T-457/05. sz., Gütermann és Zwicky kontra Bizottság egyesített ügyekben 2010. április 28-án hozott ítéletének [EBHT 2010., II-1443. o.] 137. pontja).

147 Ezzel szemben a horizontális kartellek – és különösen az árrögzítésre vonatkozók – esetében sem a piacra gyakorolt tényleges hatás, sem az érintett földrajzi piac kiterjedése nem képezi a jogsértés különösen súlyosnak való minősítésének szükségszerű elemét. Jóllehet e két elem olyan tényezőnek minősül, amelyet a jogsértés súlyának értékelése során figyelembe kell venni, csupán egyikét vagy másikát képezi a jogsértés súlyának átfogó értékelése szempontjából releváns három kritérium közül (lásd ebben az értelemben a fenti 114. pontban hivatkozott Prym és Prym Consumer kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 74. és 81. pontját, valamint a Törvényszék fenti 141. pontban hivatkozott Raiffeisen Zentralbank Österreich és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítéletének 240. és 311. pontját, továbbá a T-73/04. sz., Carbone-Lorraine kontra Bizottság ügyben 2008. október 8-án hozott ítéletének [EBHT 2008., II-2661. o.] 91. pontját).

148 A már ugyancsak állandóvá vált ítélkezési gyakorlat szerint a jelen ügy tárgyát képezőhöz hasonló, árrögzítésre irányuló horizontális kartellekkel kapcsolatban az iránymutatásból következik, hogy e kartelleket pusztán a jellegüknél fogva különösen súlyos jogsértéseknek lehet minősíteni, anélkül hogy a Bizottság köteles lenne bizonyítani a jogsértés által a piacra gyakorolt tényleges hatást (a fenti 114. pontban hivatkozott Prym és Prym Consumer kontra Bizottság ügyben 2009. szeptember 3-án hozott ítélet

75. pontja, lásd továbbá ebben az értelemben a Törvényszék T-49/02–T-51/02. sz., Brasserie nationale és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2005. július 27-én hozott ítéletének [EBHT 2005., II-3033. o.] 178. pontját, valamint a T-38/02. sz., Groupe Danone kontra Bizottság ügyben 2005. október 25-én hozott ítéletének [EBHT 2005., II-4407. o.] 150. pontját), és hogy az érintett piac korlátozott kiterjedése ezt befolyásolná (lásd ebben az értelemben a fenti 139. pontban hivatkozott Erste Group Bank és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 103. pontját, valamint a fenti 147. pontban hivatkozott Carbone-Lorraine kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 91. pontját).

149 E következtetést támasztja alá az a tény, hogy míg a súlyos jogsértések leírása kifejezetten hivatkozik a piacra és a közös piac kiterjedt területeire gyakorolt hatásra, a különösen súlyos jogsértések leírása nem említ semmilyen követelményt a piacra gyakorolt tényleges hatásra, illetve adott földrajzi területre gyakorolt hatásra vonatkozóan (a fenti 146. pontban hivatkozott Gütermann és Zwicky kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 137. pontja, lásd még ebben az értelemben a fenti 148. pontban hivatkozott Brasserie nationale és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 178. pontját).

150 Továbbá a jogsértés súlyának három értékelési szempontja kölcsönösen függ egymástól abban az értelemben, hogy az egyik vagy másik szempont tekintetében fennálló súly magas foka ellensúlyozhatja a jogsértés más tekintetben kisebb súlyát (a fenti 141. pontban hivatkozott Raiffeisen Zentralbank Österreich és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 241. pontja).

151 A jelen ügyet illetően a megtámadott határozatból kitűnik különösen, hogy a Bizottság a címzettekre kiszabott bírság összegét az iránymutatásban saját magára kötelezően meghatározott általános módszerrel összhangban állapította meg még akkor is, ha kifejezetten nem utal ezen iránymutatásra az említett határozatban.

A felek érvei

152 Elsősorban a Transcatab kifejti, hogy az iránymutatásnak a megtámadott határozat (365) preambulumbekezdésében hivatkozott szövegéből kitűnik, hogy a Bizottságnak a jogsértés súlyának értékelése érdekében három szempontot kell figyelembe vennie, vagyis a jogsértés sajátos jellegét, a piacra gyakorolt tényleges hatását, ha ez a hatás mérhető, valamint az érintett földrajzi piac kiterjedését. Így a Bizottság nem minősíthette a kartellt „különösen súlyosnak" pusztán annak jellege alapján, anélkül hogy figyelembe vette volna a másik két szempontot.

153 Ugyanakkor az iránymutatás rendelkezései ellenére a Bizottság a szóban forgó jogsértést „különösen súlyosnak" minősítette. E minősítés téves, mivel nem veszi figyelembe azt, hogy a jogsértés nem gyakorolt tényleges hatást a piacra, valamint azt, hogy az érintett földrajzi piac kiterjedése korlátozott volt. Ha megfelelően figyelembe vette volna a fent említett három szempontot, a Bizottságnak a kartellt pusztán „súlyos" jogsértésnek kellett volna minősítenie. Több korábbi esetben a Bizottság súlyos jogsértésnek minősített a jelen ügyben szereplőhöz hasonló árkartellt. Ezenfelül a jelen ügyben a Bizottság – amint állítja – a jogsértést nem kizárólag jellege alapján minősítette különösen súlyosnak, ugyanis amint az a megtámadott határozat (365) és (368) preambulumbekezdéséből kitűnik, a jogsértés súlyát a három fent említett szempont alapján értékelte. Azon körülmény alapján, hogy a Bizottság a szankciót az iránymutatás által előírt 20 millió eurós alsó érték alatt állapította meg, nem tekinthető úgy, hogy a Transcatabnak nem áll fel a jelen jogalapra való hivatkozás iránti érdeke, mivel ez az érték csak a kiszabható bírságok alsó értékének jelzése.

154 Másodsorban a Transcatab több olyan kifogásra hivatkozik, amelyek kifejezetten a kartell piacra gyakorolt hatásainak hiányára vonatkoznak. A Transcatab szerint ugyanis a megtámadott határozatban szankcionált megállapodások egyáltalán nem

fejtettek ki hatást a piacra, vagy legalábbis nem érték el a szándékozott hatást. Így a Bizottság által a kifogásközlésben elvégzett több ár-összehasonlításból az következik, hogy a felek által megállapodásaikban feltüntetett árakat a piac soha nem „tükrözte". A Transcatab több olyan konkrét példára és adatra hivatkozik, amelyek alátámasztják állításait, valamint kifejti azt is, hogy amennyiben a megállapodásnak lett volna hatása, akkor az árak csökkentek és stabilizálódtak volna, amire nem került sor. Egyébiránt a Bizottság a megtámadott határozat (97) és azt követő preambulumbekezdéseiben maga is utal arra, hogy a nyersdohány olaszországi ára 1990 és 2000 között oly mértékben emelkedett, amelyre egyik másik tagállamban sem került sor, és ezek az emelkedések 2002-ig folytatódtak, amikor a feldolgozók véget vetettek megállapodásaiknak. Ezenfelül az [EK 81. cikk] (1) bekezdésének alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/C.38.238/B.2 „nyersdohány – Spanyolország"-ügy) 2004. október 20-án hozott C (2004) 4030 végleges bizottsági határozat alapjául szolgáló ügyben (a továbbiakban: „nyersdohány – Spanyolország"-ügy) a Bizottság a dohány árának növekedését a feldolgozók között kötött megállapodás fennállása ellenére úgy tekintette, mint a megállapodások végrehajtása elmaradásának bizonyítékát. Ezenfelül a Bizottság korábbi határozathozatali gyakorlatában figyelembe vette a különösen súlyosnak tekintett magatartások piacra gyakorolt tényleges hatásának elmaradását annak érdekében, hogy azok „súlyos", ne pedig „különösen súlyos" jogsértésnek minősüljenek. A Bizottság továbbá tévesen és indokolás nélkül állította a megtámadott határozat (368) preambulumbekezdésében, hogy a kartell hatással lehetett a feldolgozás, illetve a feldolgozott dohány *upstream* piacaira. Upstream szempontból a kartell legfeljebb azzal a hatással járhatott, hogy csökkenti a cigarettagyártók költségeit.

155 Ezenfelül a megtámadott határozatnak a jogsértés piacra gyakorolt hatására vonatkozó indokolása logikátlan, mivel a Bizottság azt állítja, hogy a kartell képes volt a fogyasztók kárára korlátozni a dohány világméretű termelését (a megtámadott határozat (282) preambulumbekezdése), miközben az európai és olaszországi dohánypiac alapvető problémája a rossz minőségű dohány túltermelése volt. Ráadásul a Bizottság a kifogásközlésben egyáltalán nem említette, hogy a kartell hatására csökkent volna a termelés. Mivel a Bizottság ezt az érvet először a megtámadott határozatban alkalmazta, megsértette a Transcatab védelemhez való jogát, mert nem tette számára lehetővé, hogy válaszoljon erre az érvre. A Bizottság továbbá a megtámadott határozatban

említette először az *upstream* piacra gyakorolt lehetséges hatást, ezzel szintén megsértve a Transcatab védelemhez való jogát.

156 Harmadsorban a Transcatab arra hivatkozik, hogy a megtámadott határozatban szankcionált jogsértések által érintett földrajzi piac kiterjedése különösen korlátozott, mivel – amint az a megtámadott határozat (84) preambulumbekezdéséből is kitűnik – az csupán négy olaszországi régiót érint. A nemzeti piacnál földrajzilag jóval korlátozottabb piacról van tehát szó. A Bizottság a jogsértés súlyának meghatározásánál egyáltalán nem vette figyelembe ezt a körülményt. A megtámadott határozat indokolása tehát e tekintetben egyértelműen hiányos. Ezenfelül a Bizottságnak a határozathozatali gyakorlata értelmében a jogsértést súlyosnak, nem pedig különösen súlyosnak kellett volna minősítenie. Ráadásul a „nyersdohány – Spanyolország"-ügyben a Bizottság a bírság meghatározásnál figyelembe vette a csak egyes spanyol régiókat érintő termékpiac viszonylag korlátozott kiterjedését.

157 A Bizottság a Transcatab érveinek elutasítását kéri.

A Törvényszék álláspontja

158 Először is meg kell állapítani, hogy a Transcatab alakilag vitatja a bírság „alapösszegét", amely az iránymutatás 1.B. pontjának negyedik bekezdése értelmében a jogsértés súlya és időtartama alapján megállapított összegekhez adódik hozzá. Mindazonáltal érveléséből kitűnik, hogy a bírság vitatott összege a jogsértés súlyának alapján megállapított összege, ezért a jelen jogalap tárgyát képező összeg – amint azt a megtámadott határozat (376) preambulumbekezdése is megjegyzi – a bírság kiindulási összege (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-161/05. sz., Hoechst kontra Bizottság ügyben 2009. szeptember 30-án hozott ítéletének [EBHT 2009., II-3555. o.] 107. pontját).

– A jogsértés különösen súlyosnak történő minősítéséről

159 A Transcatab arra vonatkozó kifogását illetően, hogy a Bizottság hibákat követett el a jogsértés „különösen súlyosnak" minősítése tekintetében, mindenekelőtt – amint arra a fenti 146–148. pontban emlékeztettünk – rá kell mutatni, hogy az állandó ítélkezési gyakorlatból az tűnik ki, hogy az iránymutatásban a jogsértés súlyának értékelése érdekében említett három szempont közül a jogsértés jellegének kell elsődleges szerepet tulajdonítani a különösen súlyos minősítésnél. Így az árak rögzítésére és a felvásárolt mennyiségek felosztására irányuló megállapodások, illetve összehangolt magatartások pusztán a jellegük alapján „különösen súlyosnak" minősülhetnek, anélkül hogy e magatartások adott piacra vagy földrajzi területre gyakorolt közvetlen hatását meg kellene határozni.

160 A jelen ügyben a jogsértés jellegével kapcsolatosan meg kell állapítani, hogy a szóban forgó kartell különösen a feldolgozók által a nyersdohányért fizetendő ár rögzítésére, valamint a szállítók, illetve a nyersdohánymennyiségek felosztására irányult. Az ilyen magatartások az iránymutatás értelmében „árkartellt" képező és természetüknél fogva „különösen súlyos" horizontális korlátozásoknak minősülnek. Az ilyen kartelleket az ítélkezési gyakorlat a versenyszabályok kirívó megsértésének, illetve különösen súlyos jogsértéseknek minősíti, mivel közvetlen beavatkozást jelentenek az érintett piacon fennálló verseny lényegi paramétereibe (lásd a fenti 137. pontot).

161 Ebből következően a jelen ügyben a Bizottság jogszerűen minősíthette a kartellt a jogsértés természete alapján különösen súlyos jogsértésnek, függetlenül a piacra gyakorolt konkrét hatástól és földrajzi kiterjedésétől (lásd a fenti 146–149. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlatot és különösen a fenti 139. pontban hivatkozott Erste Groupe Bank és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 103. pontját).

162 Ezenfelül a Transcatab által a Bizottság korábban elfogadott különböző határozataira vonatkozó utalással kapcsolatosan emlékeztetni kell különösen, hogy a Bizottság határozathozatali gyakorlata önmagában nem szolgál jogi háttérként a versenyjogi bírságok tekintetében, mivel azt kizárólag az 1/2003 rendelet határozza meg, és az iránymutatásnak megfelelően alkalmazandó, továbbá a bírságok összegének meghatározása terén a Bizottság széles mérlegelési jogkörrel bír, amelyet nem kötnek a Bizottság korábbi értékelései (lásd ebben az értelemben a Bíróság C-510/06. P. sz., Archer Daniels Midland kontra Bizottság ügyben 2009. március 19-én hozott ítéletének [EBHT 2009., I-1843. o.] 82. pontját és a fenti 139. pontban hivatkozott Erste Group Bank és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítéletének 123. pontját). Következésképpen a Transcatabnak a Bizottság korábbi határozathozatali gyakorlatára vonatkozó állításai nem elfogadhatók.

163 Egyébiránt a Transcatab által előterjesztett érvek egyike sem alkalmas a kartell különösen súlyos minősítésének megcáfolására. Azokat tehát csak a teljesség kedvéért kell elemezni.

– A jogsértés piacra gyakorolt tényleges hatásáról

164 Különösen a jogsértés súlyosságának meghatározásánál a jogsértés által a piacra gyakorolt tényleges hatás hiánya miatt elkövetett hibákra vonatkozó érveket illetően rá kell mutatni, hogy a Transcatab állításával ellentétben a megtámadott határozat olvasatából kitűnik, hogy jóllehet annak (365) preambulumbekezdésében a Bizottság az iránymutatást idézve abból az előfeltevésből indult ki, hogy a jogsértés súlyának megállapításánál figyelembe kell venni az iránymutatás 1.A. pontjának első bekezdésében említett három tényezőt (lásd a fenti 144. pontot), ám ezt követően a jogsértés súlyának értékelését nem a jogsértés által a piacra gyakorolt tényleges hatásra alapozta.

165 A megtámadott határozatnak a jogsértés súlya értékelésére vonatkozó része ((365)–(369) preambulumbekezdés) ugyanis egyáltalán nem tartalmaz a jogsértés által a piacra gyakorolt tényleges hatásra vonatkozó értékelést. Így a Transcatab állításával ellentétben a megtámadott határozat (368) preambulumbekezdéséből különösen nem tűnik ki ilyen elemzés. E preambulumbekezdés – amely szorosan kapcsolódik az előző, a jogsértés jellegére vonatkozó preambulumbekezdéshez – általános jelleggel utal a felvásárlói kartellek azon képességére, hogy az „eladási kartellek" tipikus esetéhez hasonlóan módosítsák a versenyt. A Bizottság e preambulumbekezdésben azt állítja, hogy az ilyen típusú kartell alkalmas a szóban forgó vállalkozások versengő magatartásának módosítására, legyen szó a termelőkről vagy az upstream tevékenységekről, amennyiben az hatással van a feldolgozó leányvállalatban részesedéssel rendelkező vállalkozások versengő magatartásának lényegi paramétereire, vagyis a feldolgozás tárgyát képező termék felvásárlási árára. Ugyanebben a preambulumbekezdésben a Bizottság továbbá azt állítja, hogy a verseny módosítására irányuló képesség még jelentősebb a jelen ügy tárgyát képezőhöz hasonló termék esetén.

166 Ezenfelül a megtámadott határozatnak a versenykorlátozás elemzésére vonatkozó része ((277) és azt követő preambulumbekezdések) – amely a (368) preambulumbekezdésre hivatkozik – sem tartalmaz a jogsértés piacra gyakorolt tényleges hatására vonatkozó elemzést. A Transcatab állításával ellentétben ugyanis semmi sem utal arra, hogy a megtámadott határozat ezen részéből, amely a feldolgozók között kötött megállapodások versenykorlátozó terjedelmét elemzi, le lehetne vezetni azt, hogy a Bizottság a jogsértés súlyának meghatározása érdekében a kartellek tényleges hatására hivatkozott volna a bírság megállapítása céljából.

167 Egyébiránt a Transcatab által vitatott, az *upstream* piacokra gyakorolt lehetséges hatásokra való meglehetősen általános hivatkozás (lásd a fenti 154. pont végét) ezen, a felvásárlási kartellnek a feldolgozók magatartása befolyásolására való képességét érintő megfontolások közé illeszkedik. Márpedig, mivel a kartell különösen az egyes feldolgozók által vásárolt dohány mennyiségét határozta meg, a Transcatab nem hivatkozhat arra, hogy téves az az állítás, amely szerint a kartell képes volt a dohányfeldolgozás, illetve a feldolgozott dohány értékesítése *upstream* tevékenységeinek befolyásolására. Mivel ugyanis a kartell döntött a nyerstermék megvásárolt mennyiségeiről, szükségképpen képes volt az upstream feldolgozók magatartásának

a feldolgozott termék tekintetében való befolyásolására is. Egyébiránt a Transcatab nem terjesztett elő olyan érvet, illetve nem nyújtott be egyetlen olyan bizonyítékot sem, amely alkalmas lenne ezen állítás megkérdőjelezésére. Ezenfelül rá kell mutatni, hogy a megtámadott határozat egyáltalán nem utal a végső fogyasztók szempontjából a cigaretta árára gyakorolt esetleges hatásokra, így a Transcatab által e tekintetben előterjesztett érveket el kell utasítani.

168 Különösen a Transcatab által hivatkozott adatok vagy a megtámadott határozatban említett azon adatok kapcsán, amelyek azt bizonyítják, hogy a jogsértés egyáltalán nem gyakorolt hatást a piacra (lásd a fenti 154. pontot), meg kell jegyezni, hogy az ítélkezési gyakorlat szerint a jogsértés súlyának értékelésénél meghatározó az a kérdés, hogy a kartell tagjai a szándékaik tényleges megvalósítása érdekében megtettek-e mindent, ami módjukban állt. Ami ezt követően a ténylegesen megvalósult piaci árakat illetően történt, azt egyéb, a kartell tagjainak ellenőrzésén kívül álló tényezők befolyásolhatták. A kartell tagjai nem hozhatják fel saját javukra a bírság csökkentésének alátámasztására a szándékukat meghiúsító külső tényezőket (lásd a fenti 141. pontban hivatkozott Raiffeisen Zentralbank Österreich és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 287. pontját; a fenti 147. pontban hivatkozott Carbone-Lorraine kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 86. pontját, valamint a fenti 146. pontban hivatkozott Gütermann és Zwicky kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 130. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

169 Ezen túlmenően az ítélkezési gyakorlat értelmében, amennyiben a kartell megvalósítása megállapítást nyert, a Bizottság nem köteles módszeresen bizonyítani, hogy a megállapodások ténylegesen lehetővé tették az érintett vállalkozások számára, hogy magasabb – vagy mint a jelen ügy tárgyát képező felvásárlási kartellek esetében – alacsonyabb ügyleti árat érjenek el, mint amit a kartell hiányában elértek volna. Aránytalan lenne ilyen bizonyítást megkövetelni, amely jelentős forrásokat igényelne, mivel olyan gazdasági modelleken alapuló hipotetikus számításokat tenne szükségessé, amelyek pontosságát a bíróság nehezen tudná csak ellenőrizni, és amelyek tévedhetetlensége egyáltalán nem bizonyított (lásd ebben az értelemben a fenti 141. pontban hivatkozott Raiffeisen Zentralbank Österreich és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 286. pontját, a fenti 147. pontban hivatkozott Carbone-Lorraine kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 85. pontját és a fenti 146. pontban hivatkozott

Gütermann és Zwicky kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 129. pontját, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

170 A jelen ügyben a megtámadott határozatnak az ügy tényállását elemző részéből kitűnik, hogy a feldolgozók szándékosan valósították meg azon versenyellenes magatartásokat, amelyek miatt a Bizottság szankciókat szabott ki velük szemben (lásd például a megtámadott határozat (111), (124), (125), (141) és (158) preambulumbekezdését). Ezt a megfontolást egyébiránt az a körülmény is megerősíti, hogy – amint az a megtámadott határozat (363) és (473) preambulumbekezdéséből kitűnik – a kartell titkos jellegű volt. Továbbá a megtámadott határozat szerint a feldolgozók többször is megállapodtak olyan intézkedésekben, amelyek a kartell hatékony végrehajtását voltak hivatottak biztosítani, így például a saját szállítóik által kiállított számlák kölcsönös megküldésében (a megtámadott határozat (122) és (129) preambulumbekezdése), a megállapodásokon kívüli felvásárlások esetén egyeztetési kötelezettségben (a megtámadott határozat (139) preambulumbekezdése), az alkalmazottak ellenőrzésének kötelezettségében annak elkerülése érdekében, hogy a szükséges összehangolás nélkül maguk járjanak el (a megtámadott határozat (140) preambulumbekezdése), egy olyan szervezet létrehozásában, amelynek a célja a versenyellenes célok megvalósításának biztosítása volt (a megtámadott határozat (187) preambulumbekezdése). E tekintetben meg kell még jegyezni, hogy a megtámadott határozat (383) preambulumbekezdéséből kitűnik, hogy a Bizottság bizonyította, hogy a kartellt végrehajtották.

171 Ilyen körülmények között el kell utasítani a Bizottság által elkövetett hibákra vonatkozó állításokat, amelyek azon alapulnak, hogy a piacon nem alkalmazták a felek által megállapodásaikban feltüntetett árakat, valamint azon a körülményen, hogy a Bizottság olyan adatokkal rendelkezett, amelyek azt mutatták, hogy a nyersdohány ára nagyobb mértékben emelkedett, mint más mezőgazdasági terményeké.

– A piac földrajzi kiterjedéséről

172 A jogsértéssel érintett piac korlátozott földrajzi kiterjedésére vonatkozó érvet illetően a fenti 147–149. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy a földrajzi piac kiterjedése nem önálló kritérium abban az értelemben, hogy csak a tagállamok többségét érintő jogsértések minősülhetnének „különösen súlyosnak". Sem a Szerződés, sem az 1/2003 rendelet, sem az iránymutatás, sem pedig az ítélkezési gyakorlat nem enged arra következtetni, hogy csak a nagy földrajzi kiterjedésű versenykorlátozások minősülhetnek ilyennek. Egyébiránt – amint arra a fenti 148. pontban emlékeztettünk – a jelen ügyhöz hasonlóan az árak rögzítésére és a felvásárolt mennyiségek felosztására irányuló megállapodások pusztán a jellegük alapján „különösen súlyos" jogsértésnek minősülhetnek, anélkül hogy sajátos földrajzi kiterjedésüket meg kellene határozni. Következésképpen az érintett földrajzi piac mérete – még ha feltételezzük is, hogy korlátozott – nem zárja ki, hogy a Bizottság a jelen ügyben megállapított jogsértést „különösen súlyosnak" minősítse. A Bizottság tehát nem követett el hibát, amikor a jogsértést „különösen súlyosnak" minősítette, figyelemmel az érintett piac földrajzi kiterjedésére.

173 A teljesség kedvéért rá kell mutatni, hogy bár nem vitatott, hogy az olaszországi nyersdohánytermelés bizonyos régiókban koncentrálódott, ugyanakkor meg kell állapítani, hogy a kartell a nyersdohány felvásárlásának piacát érintette, nem pedig a termelés piacát, így annak hatálya nem korlátozódott ezekre a régiókra, hanem Olaszország teljes területére vonatkozott. Márpedig az állandó ítélkezési gyakorlat szerint valamely tagállam területe mindenképp a közös piac jelentős részét képezi (lásd ebben az értelemben a Bíróság 322/81. sz., Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin kontra Bizottság ügyben 1983. november 9-én hozott ítéletének [EBHT 1983., 3461. o.] 28. pontját, valamint a fenti 148. pontban hivatkozott Groupe Danone kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 150. pontját). A Transcatab tehát nem hivatkozhat arra, hogy a jogsértéssel érintett földrajzi piac kiterjedése korlátozott volt.

– Az indokolási kötelezettség megsértéséről

174 Az indokolási kötelezettség megsértésére alapított kifogást illetően meg kell jegyezni, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az egyedi határozat indokolásának világosan és egyértelműen tükröznie kell a jogi aktust elfogadó intézmény érvelését oly módon, hogy lehetővé tegye az érdekeltek számára az elfogadott intézkedés igazolásának megismerését, illetve a hatáskörrel rendelkező bíróság számára a felülvizsgálat gyakorlását. Az indokolási kötelezettséget az adott ügy körülményeire tekintettel kell értékelni. Nem kötelező, hogy az indokolás megjelölje az összes vonatkozó ténybeli és jogi elemet, mivel azt a kérdést, hogy valamely jogi aktus indokolása megfelel-e az EK 253. cikk követelményeinek, nem csupán megfogalmazására, hanem hátterére, továbbá az adott jogterületre irányadó jogszabályok összességére is tekintettel kell értékelni (lásd a Bíróság C-367/95. P. sz., Bizottság kontra Sytraval és Brink's France ügyben 1998. április 2-án hozott ítéletének [EBHT 1998., I-1719. o.] 63. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

175 A versenyjog megsértése címén kiszabott bírságok megállapítása keretében a Bizottság az indokolási kötelezettségnek eleget tesz, ha a határozatában megjelöli az értékelés azon elemeit, amelyek lehetővé tették számára a jogsértés súlyának és időtartamának felmérését (lásd a Bíróság C-238/99. P., C-244/99. P., C-245/99. P., C-247/99. P., C-250/99. P–C-252/99. P. és C-254/99. P. sz., Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2002. október 15-én hozott ítéletének [EBHT 2002., I-8375. o.] 463. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

176 A jelen ügyben a jogsértés súlyának értékelése tekintetében a Bizottság a megtámadott határozat (365)–(369) preambulumbekezdésében feltüntette azokat az indokokat, amelyek alapján megállapította, hogy a jogsértést különösen súlyosnak kell minősíteni. Amint az a fenti 159. és azt követő pontokban kifejtésre került, a Bizottság e megállapítást a szóban forgó jogsértés különösen súlyos jellegére alapította.

177 Márpedig meg kell jegyezni, hogy mivel a horizontális – és különösen a jelen ügyhöz hasonló árrögzítésre vonatkozó – kartellek esetében a piacra gyakorolt tényleges hatás és a piac földrajzi kiterjedése nem képezi a jogsértés különösen súlyosnak való minősítésének szükségszerű elemét, a Bizottság nem volt köteles megindokolni, hogy miért nem vette figyelembe ezeket a szempontokat. E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az EK 81. cikk megsértésének elemzése során az EK 253. cikk nem értelmezhető úgy, hogy az arra kötelezi a Bizottságot, hogy határozataiban magyarázza meg, hogy a bírság összegének kiszámításánál a megtámadott határozatban ténylegesen alkalmazott megközelítéssel szemben miért nem alkalmazott más alternatív megközelítéseket (lásd a Törvényszék T-18/05. sz., IMI és társai kontra Bizottság ügyben 2010. május 19-én hozott ítéletének [EBHT 2010., II-1769. o.] 153. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

178 Ilyen körülmények között a Bizottság nem sértette meg az indokolási kötelezettségét a jogsértés által a piacra gyakorolt tényleges hatás, illetve a földrajzi piac korlátozott földrajzi kiterjedése tekintetében.

179 Végül különösen a megtámadott határozatban szereplő, a dohánytermelés többletére vonatkozóan a Transcatab által hivatkozott logikátlan indokolásra vonatkozó kifogást (lásd a fenti 155. pontot) illetően rá kell mutatni, hogy a túltermelés fennállása nem képezi szükségképpen ténybeli bizonyítékát annak, hogy a termelés korlátozására létrehozott kartell végrehajtása nem gyakorolt hatást. Nem lehet ugyanis kizárni azt, hogy a kartell hiányában a dohánytermelés nem lett volna még nagyobb mennyiségű. A Transcatab állításával ellentétben nincs tehát szükségszerű ellentmondás a túltermelés fennállása és a megtámadott határozatban szereplő azon állítás között, amely szerint a kartell alkalmas volt a világméretű dohánytermelés csökkentésére. A Transcatab tehát ezen érv alapján nem hivatkozhat arra, hogy a megtámadott határozat ezzel kapcsolatos indokolása logikátlan. Ezt az érvet tehát el kell utasítani.

– A védelemhez való jog megsértéséről

180 Meg kell jegyezni, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint amennyiben a Bizottság kifogásközlésében kifejezetten feltünteti, hogy meg fogja vizsgálni, hogy az érintett vállalkozásokkal szemben helye van-e bírság kiszabásának, valamint feltünteti azokat a fő ténybeli és jogi bizonyítékokat – mint például a feltételezett jogsértés súlya és időtartama, amelyek bírság kiszabásához vezethetnek –, valamint hogy e jogsértést szándékosan vagy gondatlanul követték-e el, teljesíti a vállalkozások meghallgatáshoz való jogának tiszteletben tartására vonatkozó kötelezettségét. Ezzel tudomásukra hozza azokat a bizonyítékokat, amelyek alapján nemcsak hogy a jogsértés megállapításával szemben, hanem a bírság velük szembeni megállapításával kapcsolatosan is védekezhetnek (a fenti 115. pontban hivatkozott Musique diffusion française és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 21. pontja, a Törvényszék T-23/99. sz., LR AF 1998 kontra Bizottság ügyben 2002. március 20-án hozott ítéletének [EBHT 2002., II-1705. o.] 199. pontja, valamint a T-11/05. sz., Wieland-Werke és társai kontra Bizottság ügyben 2010. május 19-én hozott ítéletének [az EBHT-ban nem tették közzé] 129. pontja).

181 Ezzel szemben a Bizottság, amennyiben megjelölte azokat a ténybeli és jogi elemeket, amelyekre a bírság összegének számítását alapozta, nem köteles pontosan megjelölni azt a módszert, amelyet az egyes elemek tekintetében a bírság összege szintjének meghatározásánál követett (a fenti 141. pontban hivatkozott Raiffeisen Zentralbank Österreich és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 369. pontja). Ezenfelül a Bizottság határozatában a közigazgatási eljárásra figyelemmel a megfogalmazott kifogások alátámasztása céljából felülvizsgálhatja és ki is egészítheti ténybeli vagy jogi érveit (lásd a fenti 117. pontban hivatkozott Schneider Electric kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 438. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

182 A bírságok összegének meghatározását illetően ebből az következik, hogy az érintett vállalkozások védelemhez való jogát a Bizottság előtt az biztosítja, hogy észrevételeket lehet előterjeszteni a velük szemben kifogásolt tények időtartamával, súlyával és versenyellenes jellegével kapcsolatban (a Törvényszék T-83/91. sz., Tetra Pak kontra Bizottság ügyben 1994. október 6-án hozott ítéletének [EBHT 1994., II-755. o.] 235. pontja és a fenti 180. pontban hivatkozott Wieland-Werke és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítéletének 131. pontja).

183 A jelen ügyben meg kell állapítani, hogy a kifogásközlés II. A. pontjában a Bizottság feltüntette azokat a fő ténybeli és jogi bizonyítékokat, amelyek a Transcatabbal szemben bírság kiszabásához vezethettek. A Bizottság feltüntette különösen azokat a fő ténybeli és jogi bizonyítékokat, amelyek alapján a megtámadott határozatban a felperessel szemben kiszabott bírság kiindulási összegét kiszámította. A Transcatabnak volt lehetősége észrevételeket előterjeszteni e körülményekkel kapcsolatban, így meg kell állapítani, hogy a meghallgatáshoz való jogát e tekintetben szabályszerűen tiszteletben tartották. Ezenfelül – amint arra a jelen rész vizsgálatának keretében rámutattunk – a megtámadott határozatban a Bizottság a jogsértés különösen súlyosnak minősítését nem a kartell által a piacra olyan gyakorolt tényleges hatásra – mint például a termelés csökkenése, illetve az *upstream* tevékenységekre gyakorolt hatás – alapozta, hanem e minősítés a szóban forgó jogsértések különösen súlyos jellegén alapult.

184 A fentiek tükrében a második jogalap első részének egészét el kell utasítani.

A második jogalap második részéről, amely az arányosság, az egyenlő bánásmód és a bizalomvédelem elvének a bírság összege megállapítása során való megsértésére vonatkozik

A felek érvei

185 Elsősorban a Transcatab arra hivatkozik, hogy a Bizottság megsértette az arányosság elvét azáltal, hogy vele szemben 14 millió euró összegű bírságot szabott ki. E bírság aránytalan mind a referenciapiacon végzett összesített éves felvásárlása tekintetében, amelynek összege nem érte el a 13 millió eurót, mind pedig a megállapodások tárgyát képező dohányvásárlások összesített értéke tekintetében, amely nem haladta meg az

évi 50 millió eurót. A Bizottságnak a bírság összegének meghatározásánál figyelembe kellett volna vennie a piac különösen korlátozott kiterjedését. Ezenfelül az új, az 1/2003 rendelet 23. cikke (2) bekezdésének a) pontja alapján kiszabott bírságok megállapításáról szóló közlemény (HL 2006. C 210., 2. o., a továbbiakban: 2006. évi iránymutatás) szerint a bírság alapösszegét a kartell tárgyát képező piacon a vállalkozás által elért eladások értékének arányában kell megállapítani.

186 Másodsorban a Transcatab kifejti, hogy a Bizottság megsértette az egyenlő bánásmód és a bizalomvédelem elvét a bírság alapösszegének meghatározása során. Igazolás nélkül eltérő módon kezelte a jelen ügyben szereplő kartellt és a „nyersdohány – Spanyolország"-ügyben szereplő kartellt, holott a két ügy jelentős hasonlóságokat mutatott mind a kartell tárgya, mind korlátozott földrajzi kiterjedése tekintetében.

187 A Bizottság a Transcatab érveinek elutasítását kéri.

A Törvényszék álláspontja

– Az arányosság elvének megsértéséről

188 Emlékeztetni kell arra, hogy az arányosság elve megköveteli, hogy a közösségi intézmények aktusai ne lépjék túl azt a mértéket, amely alkalmas és szükséges a szóban forgó szabályozás által elérni kívánt jogszerű célok megvalósításához, így amikor több alkalmas intézkedés közül lehet választani, a legkevésbé kényszerítőt kell igénybe venni,

és az okozott hátrányok nem lehetnek túlzottak az elérni kívánt célokhoz képest (a Bíróság C-180/96. sz., Egyesült Királyság kontra Bizottság ügyben 1998. május 5-én hozott ítéletének [EBHT 1998., I-2265. o.] 96. pontja és a Törvényszék T-30/05. sz., Prym és Prym Consumer kontra Bizottság ügyben 2007. szeptember 12-én hozott ítéletének [az EBHT-ban nem tették közzé] 223. pontja).

189 A versenyjogi jogsértések szankcionálása érdekében indított eljárások során ennek az elvnek a Bizottság általi alkalmazása azt jelenti, hogy a bírságok nem haladhatják meg a kitűzött célokhoz, vagyis e szabályok tiszteletben tartásához képest szükséges mértéket, továbbá a valamely vállalkozásra versenyjogi jogsértés címén kiszabott bírság összegének arányban kell állnia az összességében értékelt jogsértéssel, és különösen figyelembe kell vennie annak súlyát (lásd ebben az értelemben a fenti 188. pontban hivatkozott Prym és Prym Consumer kontra Bizottság ügyben 2007. szeptember 12-én hozott ítélet 223. és 224. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot). Így különösen az arányosság elve azzal jár, hogy a Bizottságnak a jogsértés súlyának értékelése során figyelembe vett tényezőkkel arányosan kell meghatároznia a bírság összegét, és hogy e tényezőket egységes és objektíven igazolható módon kell alkalmaznia (a Törvényszék T-43/02. sz., Jungbunzlauer kontra Bizottság ügyben 2006. szeptember 27-én hozott ítéletének [EBHT 2006., II-3435. o.] 226–228. pontja és a T-446/05. sz., Amann & Söhne és Cousin Filterie kontra Bizottság ügyben 2010. április 28-án hozott ítéletének [EBHT 2010., II-1255. o.] 171. pontja).

190 Először is a bírságnak az érintett piacon megvalósított felvásárlások összértékéhez viszonyított aránytalan jellegével kapcsolatos kifogás tekintetében rá kell mutatni, hogy sem az 1/2003 rendelet, sem pedig az iránymutatás nem írja elő, hogy a bírság összegét az érintett piac méretével közvetlen összefüggésben kell meghatározni, mivel ezt a tényezőt nem kötelező figyelembe venni, és az csak egyike a jogsértés súlyának értékelése során figyelembe veendő releváns tényezőknek (a Bíróság C-407/04. P. sz., Dalmine kontra Bizottság ügyben 2007. január 25-én hozott ítéletének [EBHT 2007., I-829. o.] 132. pontja és a fenti 114. pontban hivatkozott Prym és Prym Consumer kontra Bizottság ügyben 2009. szeptember 3-án hozott ítéletének 55. pontja). Ezek a rendelkezések nem kötelezik tehát a Bizottságot a termékpiac korlátozott méretének figyelembevételére (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-322/01. sz., Roquette Frères kontra Bizottság ügyben 2006. szeptember 27-én hozott ítéletének [EBHT 2006., II-3137. o.] 148. pontját).

191 Mindemellett – amint az a fenti 139. pontban szerepel – az ítélkezési gyakorlat értelmében a jogsértés súlyának mérlegelésekor a Bizottságnak sok tényezőt kell figyelembe vennie, amelyek jellege és jelentősége a kérdéses jogsértés típusától és az érintett jogsértés különleges körülményeitől függően változik. A jogsértés súlyát alátámasztó tényezők között esetenként szerepelhet a jogsértéssel érintett termék piacának mérete (a fenti 115. pontban hivatkozott Musique Diffusion française és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 120. pontja és a fenti 146. pontban hivatkozott Gütermann és Zwicky kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 267. pontja).

192 Következésképpen, még ha a piac mérete szerepel is a jogsértés súlyának megállapítása során figyelembe veendő tényezők között, annak jelentősége az adott jogsértés jellegétől és sajátos körülményeitől függően változik.

193 A jelen ügyben először is a jogsértés jellegével kapcsolatosan meg kell állapítani, hogy a szóban forgó kartell különösen a feldolgozók által a nyersdohányért fizetendő ár rögzítésére, valamint a szállítók, illetve a nyersdohánymennyiségek felosztására irányult. Ezen magatartások az iránymutatás értelmében „árkartellt" képező és természetüknél fogva „különösen súlyos" horizontális korlátozásoknak minősülnek. Az ilyen kartellekre – amelyeket az ítélkezési gyakorlat a versenyszabályok kirívó megsértésének, illetve különösen súlyos jogsértéseknek minősíti, mivel közvetlen beavatkozást jelentenek az érintett piacon fennálló verseny lényegi paramétereibe (lásd a fenti 137. pontot) – az iránymutatás a bírság legalacsonyabb kiindulási összegeként 20 millió eurót ír elő.

194 Másodszor a szóban forgó jogsértés sajátos körülményeivel kapcsolatban meg kell állapítani, hogy az érintett piac mérete egyáltalán nem elhanyagolható, mivel a megtámadott határozat (366) preambulumbekezdéséből kitűnik, hogy az olaszországi nyersdohánytermelés az európai uniós kvótatermelésnek mintegy 38%-át tette ki. Továbbá a megtámadott határozat 290. oldalán található lábjegyzetből kitűnik, hogy mivel a kartell a „köztes levelesdohány-kereskedőktől" – vagyis az olyan közvetítőktől, akik saját maguk vásárolják fel a termelőktől a nyersdohányt és végzik el a feldolgozás

első lépéseit – való felvásárlásra is kiterjedt, olyan értékű felvásárlási mennyiségre vonatkozott, amelynek értéke meghaladja az olaszországi nyersdohánytermelés puszta értékét.

195 E feltételek mellett a Transcatab nem hivatkozhat arra, hogy a bírság az érintett piacon megvalósított felvásárlások összértékéhez viszonyítottan aránytalan.

196 Másodsorban a bírságnak a Transcatab által az érintett piacon megvalósított felvásárlások értékéhez viszonyított aránytalan jellegére vonatkozó kifogással kapcsolatosan először is hangsúlyozni kell, hogy a hatályos jog nem foglal magában semmilyen olyan általános alkalmazási elvet, amely szerint a szankciónak arányosnak kell lennie a vállalkozás érintett termékpiacon megvalósított forgalmával (lásd a fenti 146. pontban hivatkozott Gütermann és Zwicky kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 277. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

197 Ezenfelül az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a bírság meghatározásának érdekében a Bizottság ugyanúgy jogosult figyelembe venni a vállalkozás teljes forgalmát – amely, még ha hozzávetőleges vagy hiányos is, de jelzésértékű –, annak méretét, valamint a gazdasági teljesítményét, mint a jogsértés tárgyát képező termékekből származó azon forgalomhányadot, amely a jogsértés terjedelme tekintetében jelzésértékű lehet. Ebből az következik, hogy egyik összegnek sem szabad a többi mérlegelési tényezőhöz képest aránytalan fontosságot tulajdonítani, következésképpen az arányos bírság megállapítása nem lehet csak az összesített forgalmon alapuló számítás eredménye. Ez még inkább így van, amikor a kérdéses termékek a teljes forgalomnak csak kis hányadát teszik ki (a Bíróság fenti 115. pontban hivatkozott Musique Diffusion française és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítéletének 121. pontja, a fenti 88. pontban hivatkozott Dansk Rørindustri és társai egyesített ügyekben hozott ítéletének 243. pontja, valamint a C-322/07. P., C-327/07. P. és C-338/07. P. sz., Papierfabrik August Koehler és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2009. szeptember 3-án hozott ítéletének [EBHT 2009., I-7191. o.] 114. pontja).

198 Mindazonáltal meg kell állapítani, hogy – amint az a fenti 40–43. pontból is kitűnik – a Bizottság a megtámadott határozatban a bírság összegét az egyes vállalkozásoknak az érintett piacon fennálló, az érintett terméknek a vásárlások terén fennálló részesedése alapján határozta meg. Ezért az érintett piacon megvalósított felvásárlások értéke volt az a tényező, amelyet a jelen ügyben kiszabott bírság meghatározásakor figyelembe vett.

199 Ezenfelül az ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy abban az esetben, ha a bírság végleges összege nem haladja meg az érintett vállalkozás jogsértés utolsó évében elért világméretű forgalmának 10%-át, ezen összeg nem tekinthető aránytalannak csupán azon okból, hogy az meghaladja az érintett piacon elért forgalmat (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-224/00. sz., Archer Daniels Midland és Archer Daniels Midland Ingredients kontra Bizottság ügyben 2003. július 9-én hozott ítéletének [EBHT 2003., II-2597. o.] 200. pontját).

200 Egyébiránt, ahogy arra a fenti 160. és 193. pontban rámutattunk, a szóban forgó jogsértés tárgyát az iránymutatás értelmében „árkartellt" képező és természeténél fogva „különösen súlyos" horizontális korlátozásokat jelentő magatartások képezték. Az ilyen, különösen súlyos jogsértést megvalósító kartellek tekintetében az iránymutatás 20 millió eurót meghaladó kiindulási összegű szankciót ír elő. Márpedig a megtámadott határozat (376) preambulumbekezdéséből kitűnik, hogy a Transcatabra kiszabott bírság kiindulási összege sokkal kisebb összegnek felelt meg annál, amelyet a Bizottság az iránymutatás értelmében előirányozhat a nagyon súlyos jogsértések esetében. Ebben az összefüggésben a Transcatab nem hivatkozhat arra, hogy a vele szemben kiszabott bírság aránytalan a szóban forgó piac állítólagosan korlátozott méretéhez, valamint a referenciapiacon elért éves forgalmához képest.

201 Végül a felperes által a 2006. évi iránymutatásra alapított érvet illetően hangsúlyozni kell, hogy ez az iránymutatás, ahogy azt a Transcatab maga is elismeri, a jelen jogvita alapjául szolgáló tényállásra nem alkalmazható (lásd ebben az értelemben a Bíróság C-413/08. P. sz., Lafarge kontra Bizottság ügyben 2010. június 17-én hozott ítéletének [EBHT 2010., I-5361. o.] 108. pontját).

– Az egyenlő bánásmód elvének megsértéséről

202 Az állandó ítélkezési gyakorlatnak megfelelően az egyenlő bánásmód elve csak akkor sérül, ha hasonló helyzeteket eltérő módon kezelnek, vagy eltérő helyzeteket ugyanolyan módon kezelnek, kivéve ha e bánásmód objektíve indokolt (a Bíróság 106/83. sz. Sermide-ügyben 1984. december 13-án hozott ítéletének [EBHT 1984., 4209. o.] 28. pontja és a fenti 158. pontban hivatkozott Hoechst kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 79. pontja).

203 Arra is emlékeztetni kell – amint arra a fenti 162. pontban rámutattunk –, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a Bizottság határozathozatali gyakorlata önmagában nem szolgál jogi háttérként a versenyjogi bírságok tekintetében, a bírságok összegének meghatározása terén a Bizottság széles mérlegelési jogkörrel bír, és nem kötik saját korábbi értékelései.

204 Azon egyszerű tény, miszerint a Bizottság a korábbi határozathozatali gyakorlatában úgy ítélte meg, hogy valamely magatartás bizonyos összegű bírság kiszabását indokolja, egyáltalán nem jelenti azt, hogy későbbi határozatában ugyanazon mérlegelést alkalmazza (lásd a Törvényszék T-329/01. sz., Archer Daniels Midland kontra Bizottság ügyben 2006. szeptember 27-én hozott ítéletének [EBHT 2006., II-3255. o.] 110. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

205 Meg kell állapítani tehát, hogy a jelen ügyben a Transcatabnak pusztán a „nyersdohány – Spanyolország”-ügyben hozott határozatra való hivatkozása önmagában nem állja meg a helyét, mivel a Bizottság nem volt köteles a jelen ügyet ugyanolyan módon mérlegelni (lásd ebben az értelemben a fenti 162. pontban hivatkozott Archer Daniels Midland kontra Bizottság ügyben 2009. március 19-én hozott ítélet 83. pontját).

206 Konkrétan az egyenlő bánásmód elvének a jelen ügyben történt alkalmazásával kapcsolatban hangsúlyozni kell, hogy a Bizottságnak a bírságok ügyében hozott egyéb határozatai elviekben csupán jelzésértékkel bírnak, leginkább azért, mert a többi határozat ténybeli körülményei nem azonosak a szóban forgó határozat ténybeli körülményeivel (a fenti 204. pontban hivatkozott Archer Daniels Midland kontra Bizottság ügyben 2006. szeptember 27-én hozott ítélet 112. pontja). Márpedig a jelen ügyben, bár igaz, hogy fennállnak bizonyos analógiák a „nyersdohány – Spanyolország"-ügy és a jelen ügy között, ugyanakkor olyan jelentős különbségek állnak fenn közöttük, amelyeket semmiképpen nem lehet figyelmen kívül hagyni. Egyrészt nem vitatott ugyanis, hogy a spanyol piac kiterjedése és jelentősége kisebb volt, mint az olasz piacé. Másrészt az ágazatot szabályozó két nemzeti szabályozási háttér eltérő volt (lásd különösen a lenti 317. és azt követő pontokat).

207 Márpedig ezekre az el nem hanyagolható különbségekre figyelemmel a Bizottság jogosult, sőt köteles volt a szankció meghatározása szempontjából eltérően kezelni a két ügyet. Következésképpen a Transcatab nem támaszkodhat jogszerűen a Bizottságnak a „nyersdohány – Spanyolország"-ügyben hozott határozatára annak kifejtése érdekében, hogy a Bizottság a jelen ügyben megsértette az egyenlő bánásmód elvét.

– A bizalomvédelem elvének megsértéséről

208 Emlékeztetni kell, hogy az ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy a bizalomvédelem elvére való hivatkozás joga három feltétel teljesüléséhez kötődik. Az első: az uniós adminisztrációnak pontos, feltétel nélküli és ellentmondásmentes, jogosultsággal rendelkező és megbízható forrásokból származó biztosítékokat kell nyújtania az érdekelt számára. A második: e biztosítékoknak jogos bizalmat kell kelteniük abban a személyben, akihez intézik őket. A harmadik: a megadott biztosítékoknak összhangban kell állniuk az alkalmazandó szabályokkal (lásd a Törvényszék T-145/06. sz., Omya

kontra Bizottság ügyben 2009. február 4-én hozott ítéletének [EBHT 2009., II-145. o.] 117. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot, illetve a T-13/03. sz., Nintendo és Nintendo of Europe kontra Bizottság ügyben 2009. április 30-án hozott ítéletének [EBHT 2009., II-947. o.] 203. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

209 A jelen ügyben meg kell állapítani, hogy az ítélkezési gyakorlat által előírt első feltétel nem teljesült. Az ítélkezési gyakorlatból ugyanis kitűnik, hogy a bírságok összegének meghatározása terén a Bizottság széles mérlegelési jogkörrel bír, ezért a piaci szereplők nem alapozhatnak jogos bizalmat a Bizottság által előzőleg meghatározott bírságok összegére (lásd a fenti 204. pontban hivatkozott Archer Daniels Midland kontra Bizottság ügyben 2006. szeptember 27-én hozott ítélet 109. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot). Ennek megfelelően a Transcatab által hivatkozott, a „nyersdohány – Spanyolország"-ügyre vonatkozó ítélet nem minősül a Transcatab számára az előző pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlat értelmében vett pontos, feltétel nélküli és ellentmondásmentes biztosítékot nyújtó precedensnek.

210 Ezenfelül meg kell állapítani, hogy a „nyersdohány – Spanyolország"-ügyben hozott határozatot a Bizottság 2004 októberében fogadta el, vagyis több mint két évvel azután, hogy a Transcatab benyújtotta az engedékenységi közlemény alapján a bírság csökkentésére irányuló kérelmét. Ilyen körülmények között a Transcatab semmiképpen sem hivatkozhat arra, hogy olyan jogos bizalom alapján járt el, amelyet a bírság hivatkozott ügyben történt meghatározására alapított.

211 A fentiek összességére tekintettel a második jogalap második részének egészét el kell utasítani.

A második jogalap harmadik részéről, amely az arányosság elvének a szankció elrettentő hatása és a Transcatab pénzügyi helyzete figyelembevételekor való megsértésére vonatkozik

A felek érvei

212 A Transcatab vitatja a bírság kiindulási összegének meghatározása során az elrettentési szorzó alkalmazásának jogszerűségét. Először is a szorzó alkalmazása mögött meghúzódó előfeltevést vitatja, vagyis azt, hogy a jogsértésért való felelősséget anyavállalatának, az Alliance One-nak kellett betudni.

213 Másodszor is arra hivatkozik, hogy a jelen ügyben az elrettentő hatást a szorzó alkalmazása nélkül, illetve a bírság Bizottság által megállapított kiindulási összegénél alacsonyabb összeg megállapítása mellett is el lehetett volna érni.

214 Harmadszor úgy véli, hogy az arányosság elve alapján a Bizottságnak a bírság összegét úgy kellett volna megállapítania, hogy figyelembe veszi a Transcatab bizonytalan pénzügyi helyzetét, valamint azt, hogy a bírság megfizetése milyen kockázatokkal jár tevékenységének folytatására. Az 1995 és 2002 közötti időszak során ugyanis a Transcatab jelentős veszteségeket halmozott fel, és a Bizottság által kiszabott bírság miatt felszámolás alá került. Ezenfelül a Transcatab már nem lesz jelen, illetve a megtámadott határozat időpontját követően már is volt tevékeny az olaszországi piacon, így vele szemben egyáltalán nincs szükség elrettentésre. Ugyanígy a jelen ügyben a több termék előállítására irányuló termeléshez kapcsolódó elrettentés szükségessége sem áll fenn. Végül, még a 2006. évi iránymutatás is hivatkozik a vállalkozásoknak a bírság megfizetésére való képességére, figyelembe véve ezáltal annak kockázatát, hogy gazdaságilag fenn nem tarthatóvá válhatnak.

215 A Bizottság a Transcatab érveinek elutasítását kéri.

A Törvényszék álláspontja

216 Az ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy az 1/2003 rendelet 23. cikkében meghatározott szankcióknak egyaránt célja a jogsértő magatartások megbüntetése, illetve azok megismétlésének megelőzése. A bírság egyik célja tehát az elrettentés (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-15/02. sz., BASF kontra Bizottság ügyben 2006. március 15-én hozott ítéletének [EBHT 2006., II-497. o.] 218. és 219. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot, valamint a fenti 103. pontban hivatkozott Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben 2009. szeptember 30-án hozott ítéletének 150. pontját).

217 A bírság elrettentő ereje biztosításának szükségessége azt igényli, hogy a bírság összege úgy kerüljön megállapításra, hogy elérje az érintett vállalkozásra gyakorolni szándékozott hatást, mégpedig annak érdekében, hogy a bírság – többek között tekintettel a kérdéses vállalkozás pénzügyi teljesítőképességére – ne legyen elhanyagolható, vagy ellenkezőleg, túlzó mértékű, egyrészt a bírság hatékonyságának biztosításából, másrészt pedig az arányosság elvének tiszteletben tartásából eredő követelményeknek megfelelően (a Törvényszék T-279/02. sz., Degussa kontra Bizottság ügyben 2006. április 5-én hozott ítéletének [EBHT 2006., II-897. o.] 283. pontja, a T-410/03. sz., Hoechst kontra Bizottság ügyben 2008. június 18-án hozott ítéletének [EBHT 2008., II-881. o.] 379. pontja, valamint a fenti 103. pontban hivatkozott Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben 2009. szeptember 30-án hozott ítéletének 154. pontja). Ezért ugyan a bírság kellően elrettentő hatása biztosításának szükségessége olyan jogszerű cél, amelyet a Bizottság jogosult a bírság összegének meghatározásakor követni, ez nem változtat azon, hogy tiszteletben kell tartania az általános jogi elveket, de különösen az arányosság elvét, nem csupán a kiindulási összeg megállapításakor, hanem ezen összegnek a bírság kellően elrettentő hatása biztosítása érdekében történő növelésekor is (a fent hivatkozott Degussa kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 316. pontja).

218 Az iránymutatás jogsértések súlyáról szóló 1.A. pontja tartalmazza az elrettentési célt. Pontosabban e pont negyedik bekezdése kimondja, hogy „a bírságot olyan nagyságrendű összegben kell megállapítani, amely biztosan kellően elrettentő hatású". A jelen ügyben a megtámadott határozat (374) és (375) preambulumbekezdésében a Bizottság az 1,25-szörös szorzó alkalmazásának szükségességét azzal indokolta, hogy kellően elrettentő hatást kívánt biztosítani a Transcatabbal szemben kiszabott bírságnak,

figyelembe véve, hogy az egy jelentős gazdasági és pénzügyi erővel rendelkező multinacionális csoport része, amely a dohányiparnak a különböző szintű ágazatokban és földrajzi piacokon a legjelentősebb világméretű nagykereskedői közé tartozik.

219 Először is az elrettentési szorzó alkalmazását érintő előfeltevést, vagyis a jogsértésért való felelősség anyavállalatának, az Alliance One-nak való betudását illetően elegendő rámutatni, hogy az első jogalap keretében megállapítást nyert, hogy a Bizottság megalapozottan vélte úgy, hogy az Alliance One-t egyetemlegesen felelősnek kell tekinteni a Transcatab által elkövetett jogsértésért (lásd az első jogalap első részét). Így ezt az érvet el kell utasítani.

220 Másodszor a Transcatabnak a 10 millió eurós kiindulási összeg már kellően elrettentő jellegére vonatkozó érvét illetően meg kell állapítani, hogy a Transcatab egyáltalán nem támasztja alá azon állítását, miszerint a bírság összege, amennyiben azt az elrettentő hatással összefüggő szorzó figyelembevétele nélkül határozták volna meg, elegendő lett volna arra, hogy a bírság ilyen hatással bírjon (lásd ebben az értelemben a fenti 201. pontban hivatkozott Lafarge kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 107. pontját).

221 Harmadszor az arra vonatkozó kifogást illetően, hogy a Bizottság nem vette figyelembe a Transcatab bizonytalan pénzügyi helyzetét, és ezzel megsértette az arányosság elvét, amikor vele szemben elrettentési szorzót alkalmazott, mindenekelőtt rá kell mutatni, hogy az ítélkezési gyakorlat szerint az elrettentés célja a vállalkozásoknak az Unión területén belüli magatartásával kapcsolatos, az elrettentési tényezőt nemcsak az érintett vállalkozás helyzete, hanem számos tényező figyelembevételével kell értékelni (a Törvényszék T-12/03. sz., Itochu kontra Bizottság ügyben 2009. április 30-án hozott ítéletének [EBHT 2009., II-883. o.] 93. pontja, lásd továbbá ebben az értelemben a Bíróság C-289/04. P. sz., Showa Denko kontra Bizottság ügyben 2006. június 29-én hozott ítéletének [EBHT 2006., I-5859. o.] 23. pontját, valamint a fenti 189. pontban hivatkozott Jungbunzlauer kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 300. pontját).

222 Ezenfelül az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a Bizottság a bírság összegének meghatározása során nem köteles figyelembe venni az érintett vállalkozás veszteséges pénzügyi helyzetét, mivel egy ilyen kötelezettség elismerése indokolatlan versenyelőnyhöz juttatná a piaci feltételekhez legkevésbé alkalmazkodó vállalkozásokat (lásd a Bíróság fenti 88. pontban hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítéletének 327. pontját, a C-308/04. P. sz., SGL Carbon kontra Bizottság ügyben 2006. június 29-én hozott ítéletének [EBHT 2006., I-5977. o.] 105. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot, valamint a Törvényszék T-425/05. sz., BST kontra Bizottság ügyben 2010. április 28-án hozott ítéletének [EBHT 2010., II-1373. o.] 95. pontját).

223 A Transcatab tehát nem vitathatja az elrettentési szorzó alkalmazását arra a körülményre hivatkozva, hogy a kartell végrehajtásnak időszaka alatt olyan veszteségeket szenvedett el, amelyek eredményeként az eljárás megindulása óta már nem tevékeny az érintett piacon. Ezenfelül figyelemmel arra, hogy a Transcatab egy jelentős gazdasági és pénzügyi erővel rendelkező multinacionális csoport tagja, valamint a Bizottság az anyavállalat felelősségét is megállapította, a csoport összesített forgalma alapján megállapított összegű szorzó alkalmazása nem tekinthető úgy, hogy az aránytalanná teszi a bírságot.

224 Egyébként meg kell állapítani, hogy a Transcatab sem a közigazgatási eljárás során, sem a Törvényszék előtt nem bizonyította azt az állítását, amely szerint a szóban forgó vizsgálat Bizottság általi megindítása, illetve a bírság tervezett összege miatt került felszámolás alá. Arra is emlékeztetni kell, hogy az uniós jog nem tiltja meg önmagában azt, hogy valamely intézmény által hozott intézkedés következtében egy adott vállalkozás fizetésképtelenné váljék vagy felszámolás alá kerüljön. A vállalkozás adott jogi formában történő felszámolása ugyanis – bár hátrányosan érintheti a tulajdonosok, részvényesek vagy részesedéssel rendelkezők pénzügyi érdekeit – nem jelenti azt, hogy a vállalkozás által képviselt személyi, materiális és immateriális elemek is elveszítenék értéküket (lásd a Törvényszék T-236/01., T-239/01., T-244/01–T-246/01., T-251/01. és T-252/01. sz., Tokai Carbon kontra Bizottság egyesített ügyekben 2004. április 29-én hozott ítéletének [EBHT 2004., II-1181. o.] 372. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

225 Meg kell állapítani, hogy a megtámadott határozat egyáltalán nem utal a több terméket előállító vállalkozások tekintetében az elrettentésre vonatkozó kiegészítő követelményre, így ez az érv a jelen ügyben irreleváns. Végül a 2006. évi iránymutatásra vonatkozó érvet illetően már rámutattunk arra, hogy az nem alkalmazható a jelen jogvita alapjául szolgáló tényállásra (lásd a fenti 201. pontot).

226 A fentiek összességére tekintettel a második jogalap harmadik részét és ennélfogva a második jogalap egészét el kell utasítani.

3. *A bírság kiindulási összegének meghatározására vonatkozó harmadik jogalapról*

A harmadik jogalapnak a bírság összegének a jogsértés időtartama alapján történő téves emelésére vonatkozó első részéről

A felek érvei

227 Elsősorban a Transcatab vitatja a bírság kiindulási összegének azon megállapítás alapján való 60%-os emelését, hogy a feldolgozók hat év és négy hónapig vettek részt az egységes jogsértésben. A Bizottság ugyanis nem vette figyelembe, hogy az 1999 és 2002 közötti időszakban a nyersdohány olaszországi piacán kötött megállapodások nagyrészt az Unitab és az APTI között kötött szakmaközi megállapodások voltak. A Bizottságnak tehát a bírság összegének meghatározásánál különbséget kellett volna tennie az 1995 és 1998 között tanúsított magatartások és az 1999 és

2002 között tanúsított magatartások között, amelyek tekintetében a felelősség kizárólag az APTI-t terheli. Egyébiránt maga a Bizottság is rámutatott, hogy határozatai tekintetében az APTI-t terheli a kizárólagos felelősség (a megtámadott határozat (253) preambulumbekezdése). Ezért a Bizottságnak a szóban forgó három év miatt legalábbis nem kellett volna növelnie a bírságot.

228 Így különösen, a megtámadott határozat (152) és (154) preambulumbekezdéséből, valamint az iratokhoz csatolt egyes dokumentumokból az tűnik ki, hogy a feldolgozók közötti találkozók a szakmaközi megállapodások keretében, illetve ezek előkészítése érdekében zajlottak. Ezt követően ezekre a feldolgozók közötti találkozókra folyamatosan sor került azon teljes időszak alatt, amikor az APTI feladata volt a szakmaközi megállapodások Unitabbal való megtárgyalása. A Transcatab különösen a megtámadott határozat (104), (143), (151)–(153), (158) és (165) preambulumbekezdésére hivatkozik. Az 1999. évet illetően a megtámadott határozatnak csak a (158) és (159) preambulumbekezdése nem érinti közvetlenül a szakmaközi megállapodásokat. Ugyanakkor közvetve érintik azokat. A feldolgozók közötti kapcsolattartás még 1999 után is mindig az APTI keretében képviselendő közös álláspontok kialakítása keretében folytak. A Transcatab példaként hivatkozik a megtámadott határozat (199) és (212) preambulumbekezdésére, illetve a Cogentab – az APTI és az Unitab által létrehozott szövetség – révén elérni kívánt célok kapcsán a megtámadott határozat (187)–(189), (191) és (208) preambulumbekezdésére. Mindenesetre, a feldolgozók közötti, a szakmaközi megállapodásokon kívüli kapcsolattartás a piac egyes vetületeire korlátozódott, és főként puszta információcserében nyilvánult meg.

229 Másodsorban a Transcatab a második jogalap keretében bizonyította, hogy a kartell nem volt hatással a piacra, és nem okozhatott kárt a fogyasztóknak. Márpedig az iránymutatás szerint a hosszú időtartamú jogsértésekért kiszabott bírság növelésének célja az, hogy „a fogyasztókra hosszú időn át káros hatást gyakorló korlátozásokat hathatós szankciókkal sújtsák”. Ebből következik, hogy a Bizottság azzal, hogy az

évenkénti 10%-os növelést automatikusan alkalmazta, anélkül hogy figyelembe venné a konkrét esethez kapcsolódó helyzetet, hibát követett el azon szempontok alkalmazásakor, amelyeket ő maga határozott meg a bírság kiszámítása érdekében.

230 A Bizottság a Transcatab érveinek elutasítását kéri.

A Törvényszék álláspontja

– A bírság megállapodás időtartama alapján való növeléséről

231 Emlékeztetni kell arra, hogy az ítélkezési gyakorlat szerint az EK 81. cikk (1) bekezdésének megsértése nemcsak elszigetelt cselekmény eredménye lehet, hanem cselekmények sorozata, vagy még inkább folyamatos magatartás eredménye is (a fenti 90. pontban hivatkozott Bizottság kontra Anic Partecipazioni ügyben hozott ítélet 81. pontja). Amennyiben a különböző cselekmények – azonos, a közös piacon belüli versenyt torzító tárgyuk alapján – átfogó terv keretébe illeszkednek, a Bizottság a fenti cselekmények miatti felelősséget jogszerűen tudhatja be az összességében figyelembe vett jogsértésben való részvétel alapján (a fenti 88. pontban hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 258. pontja).

232 Ezenfelül, ha a megállapított megállapodások és összehangolt magatartások – azonos tárgyuk folytán – a rendszeres találkozók, az árak és a kvóták rögzítésének olyan rendszereibe illeszkedtek, amely rendszerek viszont a kérdéses vállalkozások egyetlen gazdasági cél érdekében tett erőfeszítéseibe illeszkednek, azaz az árak rendes alakulásának torzítását célozzák, mesterséges lenne e folytonos, egyetlen cél vezérelte magatartást szétbontani, és azt több különálló jogsértésnek tekinteni, holott éppen

ellenkezőleg, egységes jogsértésről van szó, amely fokozatosan mind megállapodások, mind összehangolt magatartások révén valósult meg (lásd ebben az értelemben a fenti 222. pontban hivatkozott BST kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 33. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

233 A jelen ügyben a Bizottság a megtámadott határozatban – anélkül, hogy ezt a Transcatab vitatta volna – ezzel kapcsolatban úgy vélekedett, hogy a feldolgozók magatartásai az EK 81. cikk (1) bekezdése szerinti egységes és folyamatos jogsértést valósítottak meg, mivel egy átfogó terv keretébe illeszkedtek, amely meghatározta a vásárlás tekintetében a piaci magatartásokat, azonos versenykorlátozó célt, illetve gazdasági célt követve, amelynek lényege az árak rendes alakulásának a nyersdohány piacán való torzítása, valamint a beszállítások felosztása révén való ellenőrzése. A Bizottság nyilvánvalóvá tette különösen – anélkül, hogy ezt a Transcatab vitatta volna –, hogy a kartellnek teljes időtartama alatt ugyanazok voltak a céljai, és végig ugyanazon szerkezetben, illetve működési mechanizmusokat alkalmazva működött (lásd a megtámadott határozat (264)–(269) preambulumbekezdését).

234 A Bizottság – anélkül, hogy ezt a Transcatab vitatta volna – azt is megállapította, hogy 1999 után, a szakmaközi megállapodásokon kívüli koordinációval párhuzamosan a feldolgozók egyeztettek annak érdekében, hogy meghatározzák az APTI magatartását, és ez az egyeztetés ezen évek során fontos elemét képezte a feldolgozók kartellje stratégiájának (lásd a megtámadott határozat (244) preambulumbekezdését). Így az APTI találkozói előkészítésének ugyanazon versenykorlátozó célja volt, mint a feldolgozók közötti megállapodások megkötésének, vagyis az árak rendes alakulásának a nyersdohány piacán való torzítása.

235 Márpedig mivel a Trascatab ezt az értékelést nem vitatta, a Bizottság akkor is megalapozottan ítélte úgy, hogy az e találkozókon való részvétel egységes és folyamatos jogsértés keretébe illeszkedett, még abban az esetben is, ha – amint azt a Transcatab

állítja – 1999 után a feldolgozók találkozói csak előzetes jellegűek voltak, és az APTI találkozóinak előkészítését szolgálták, amikor megállapította, hogy az APTI magatartásának meghatározása érdekében a feldolgozók között folytatott egyeztetés a kartell stratégiájának részét képezte, és ugyanazon egységes, a feldolgozók által 1999 előtt követett célhoz illeszkedett.

236 Következésképpen, még ha feltételezzük is, hogy – amint azt a Transcatab állítja – 1999 után a feldolgozók magtartásai csak előzetes jellegűek voltak, és az APTI találkozóinak előkészítését szolgálták, e körülmény egyáltalán nincs hatással a jogsértés időtartamára, így a Bizottság még ebben az elméleti esetben is megállapíthatta, hogy a feldolgozók által elkövetett jogsértés körülbelül hat évig és négy hónapig tartott. Ezért a Transcatab arra vonatkozó kifogása, hogy az 1999 és 2002 közötti időszakban a feldolgozók magatartása kizárólag a szakmaközi megállapodások megkötésének előkészítését szolgálta, egyáltalán nincs hatással a megtámadott határozat jogszerűségére, így azt mint hatástalant el kell utasítani.

237 E megállapítást nem kérdőjelezheti meg az arra vonatkozó érv sem, hogy a Bizottság azt állapította meg, hogy az APTI-t, nem pedig tagjait kell felelősnek tekinteni magatartásaiért (lásd a megtámadott határozat (253) preambulumbekezdését). Az APTI magatartásai ugyanis a feldolgozók által elkövetett jogsértéstől elkülönülő jogsértést valósítottak meg, amelynek a verseny korlátozására irányuló célja eltérő tárgyú volt, még ha ez részben egybe is esett a feldolgozók verseny korlátozására irányuló céljával (lásd a megtámadott határozat (270)–(273) preambulumbekezdését). E megállapítást a Transcatab nem vitatja.

238 Mindenesetre rá kell mutatni, hogy a jelen kifogás ténybelileg is megalapozatlan.

239 Először is, beadványaiban maga a Transcatab is kifejezetten elismerte, hogy az érintett időszak alatt „a szakmaközi megállapodásokon túlmutató" kapcsolatok álltak fenn a feldolgozók között, amelyek „a piac egyes vetületeit" érintették, és amelyek keretében érzékeny információkat cseréltek. A Transcatab azt is állítja, hogy az említett időszak „legnagyobb részében" a nyersdohány olaszországi piacán kötött megállapodások nagyrészt az Unitab és az APTI között kötött szakmaközi megállapodások voltak, amely állítás hallgatólagosan azt is tartalmazza, hogy ezen időszak során más megállapodások is voltak a feldolgozók között a szakmaközi megállapodásokat érintő kapcsolattartás mellett.

240 Másodszor a megtámadott határozatból és az ügy irataiból kitűnik, hogy az említett időszak során a feldolgozók közötti kapcsolattartás jelentősen túlmutatott az olyan előzetes találkozókon, amelyek célja az APTI keretében a szakmaközi megállapodásokról szóló tárgyalások során közös irányvonal kialakítása volt. E tekintetében emlékeztetni kell arra, hogy a legge nº 88 sulle norme sugli accordi interprofessionali e sui contratti di coltivazione e vendita dei prodotti agricoli (a szakmaközi megállapodásokról, termeltetési szerződésekről és mezőgazdasági termékekre vonatkozó eladási szerződésekről szóló 88. törvény) (a GURI 1988. március 23-i 69. száma; a továbbiakban: 88/88. törvény) szerint a szakmaközi megállapodások a termeltetési szerződésekbe beírandó minimális árak megállapítására vonatkoznak (lásd a megtámadott határozat (68) és (253) preambulumbekezdését), míg a feldolgozók közötti megállapodások célja ennél sokkal tágabb volt, mivel a kartell különösen a maximális vagy átlagos szállítási árak rögzítésére, valamint az egyes feldolgozók által felvásárlandó dohány mennyiségének, illetve az ennek megfelelő beszállítási forrásoknak a meghatározására irányult (a megtámadott határozat (363) preambulumbekezdése).

241 Márpedig a megtámadott határozatban és az ügy irataiban szereplő több körülményből következik, hogy a feldolgozók közötti kapcsolattartás célja még 1999 után is összetettebb volt, mint az APTI álláspontjának a szakmaközi megállapodások megkötése érdekében való puszta egyeztetése.

242 Példának okáért a megtámadott határozat (186) preambulumbekezdéséből kitűnik, hogy a Bizottság szerint 1999 októberében a feldolgozók titkos megállapodást kötöttek, amely tartalmilag és formailag nagyon hasonló volt az 1998 szeptemberében a Villa Grazioliban kötött megállapodáshoz (a megtámadott határozat (142) preambulumbekezdése). E megállapodás, amelyet az ellenkérelemhez csatoltak, elsősorban a nyersdohány (a Burley és Bright fajták) köztes levelesdohány-kereskedőktől történő felvásárlási árának rögzítésére, illetve arra irányult, hogy a meghatározott mennyiséggel rendelkező köztes levelesdohány-kereskedőket felosszák az egyes feldolgozók között, valamint hogy bojkottálják azokat a köztes levelesdohány-kereskedőket, akik nem csatlakoztak a Cogentabhoz (lásd a megtámadott határozat (186) preambulumbekezdését).

243 Ezenfelül a megtámadott határozat (202)–(204) preambulumbekezdéséből az következik, hogy 2000-ben folyamatos volt a feldolgozók közötti egyeztetés. A Transcatab ugyanakkor egyáltalán nem bizonyítja, hogy ez az egyeztetés kizárólag az APTI keretében képviselendő álláspontokra vonatkozott. Ezzel szemben a megtámadott határozat (204) preambulumbekezdéséből kitűnik, hogy a feldolgozók 2000. szeptember 21-én annak érdekében találkoztak, hogy a felvásárlásért felelős igazgatók szintjén egyeztetési mechanizmust alakítsanak ki a feldolgozók között.

244 A megtámadott határozat (212) preambulumbekezdéséből az is kitűnik, hogy 2001. szeptember 14-én találkozóra került sor a Deltafina, a Dimon és a Transcatab elnökei és felvásárlásért felelős igazgatói között, amelynek javasolt napirendjén nemcsak az APTI és az Unitab közötti szakmaközi megállapodás szerepelt, hanem az említett vállalkozások közötti kölcsönös kapcsolattartás, a köztes levelesdohány-kereskedőktől történő felvásárlások, a Romana Tabacchival való kapcsolattartás, valamint a jövőre nézve elfogadandó stratégiák is.

245 Mindezek a példák azt mutatják, hogy az 1999 és 2002 közötti időszakban a feldolgozók közötti kapcsolattartás nem kizárólag a szakmaközi megállapodásokra irányult – amint azt a Transcatab állítja –, hanem éppen ellenkezőleg, a feldolgozók közötti kartell ebben az időszakban a szakmaközi megállapodásokkal párhuzamosan tovább működött. Egyébiránt a Transcatab egyáltalán nem bizonyította, hogy a Bizottság hibát

követett el, amikor nem tekintette úgy, hogy az 1999 és 2002 közötti időszakban a feldolgozók magatartása kizárólag a szakmaközi megállapodások megkötését készítette elő.

246 A fentiek összességére tekintettel meg kell állapítani, hogy a Transcatab jelen részben hivatkozott első kifogását el kell utasítani.

– A fogyasztóknak okozott kár elmaradásáról

247 A Transcatab arra vonatkozó érve, hogy a Bizottság hibát követett el az évenkénti 10%-os növeléssel, tekintettel arra, hogy a jogsértés eredményeként nem érte kár a fogyasztókat, mind jogilag, mind ténybelileg megalapozatlan.

248 Először is, sem az 1/2003 rendelet 23. cikkéből, sem az iránymutatás 1.B. pontjának harmadik francia bekezdéséből – amelyekre a Transcatab hivatkozik – nem vezethető le, hogy e két rendelkezés a hosszú időtartamú jogsértésekért kiszabott bírság növelése feltételeként azt írná elő, hogy a jogsértés a fogyasztókra hosszú időn át káros hatást gyakoroljon. Az iránymutatás Transcatab által hivatkozott részének az a célja, hogy a bírságok tekintetében általánosan igazolja az iránymutatás által megfogalmazott politikát és különösen a korábbi gyakorlathoz képest bevezetett módosításokat. A Transcatab tehát nem alapíthatja érvét az iránymutatás e rendelkezésére.

249 Másodszor, a Transcatab állításával ellentétben egyáltalán nem nyert bizonyítást az, hogy a kartell nem gyakorolt hatást a piacra, és még kevésbé az, hogy a fogyasztókra nem gyakorolt negatív hatásokat. A második jogalap keretében a Transcatab által hivatkozott adatok nem teszik lehetővé e hatások hiányának bizonyítását, mivel azt más tényezők is befolyásolhatták (lásd többek között a fenti 168. pontot). Az a körülmény

egyébiránt, hogy a kartell több évig tartott, azt mutatja, hogy a feldolgozók a kartellt nem tartották sem haszontalannak, sem hatástalannak. A Transcatab érvének előfeltevése tehát téves.

250 A fentiek tükrében tehát a harmadik jogalap első részének egészét el kell utasítani.

A harmadik jogalapnak a ne bis in idem elv és az indokolási kötelezettség megsértésére vonatkozó második részéről

A felek érvei

251 A Transcatab arra hivatkozik, hogy a Bizottság megsértette a ne bis in idem elvét. A Bizottság a megtámadott határozatban azt állapította meg, hogy kizárólag az APTI-nak kell betudni a felelősséget a szakmaközi megállapodások 1999 és 2001 közötti időszakban történő megkötéséért. Ugyanakkor azáltal, hogy nem tett különbséget az 1995 és 1998 közötti időszak, illetve az 1999 és 2001 közötti időszak között, a Bizottság a feldolgozóknak tudta be a szakmaközi megállapodások keretében kifejtett magatartásokért való felelősséget, amely magatartásokat már egyszer kizárólagosan az APTI-nak tudott be.

252 A jelen ügyben az 1999 és 2001 közötti időszak tekintetében az APTI-val szemben kifogásolt tények és a Transcatabbal szemben kifogásolt tények megegyeznek, ugyanis a feldolgozók ezen időszak során tartott találkozói megelőzték az APTI találkozóit.

Ezenfelül a jogsértést elkövető személye is azonos, ugyanis közismert, hogy a szakmai szövetségek tagjaik egyfajta megnyilvánulásának minősülnek. Így a Bizottság a feldolgozókat kétszer szankcionálta ugyanazon magatartás miatt. A feldolgozókat egyszer mint az APTI tagjait, majd ezt követően egyedileg is szankcionálta. Ebből következően a Bizottság túlzott mértékű bírságot szabott ki a feldolgozókkal szemben, valamint a megtámadott határozatot e tekintetben hiányosan indokolta.

253 A Bizottság a Transcatab érveinek elutasítását kéri.

A Törvényszék álláspontja

254 Előzetesen emlékeztetni kell arra, hogy az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én aláírt európai egyezmény 7. jegyzőkönyvének 4. cikkében is lefektetett ne bis in idem elve az uniós jog olyan általános elvét képezi, amelynek a tiszteletben tartását a bíróság biztosítja. A versenyjog területén ez az elv tiltja, hogy a Bizottság valamely vállalkozást olyan versenyellenes magatartásért szankcionáljon, vagy eljárás alá vonjon, amelyért a Bizottság egy fellebbezés tárgyát nem képező korábbi határozatában már büntetést szabott ki ellene, vagy amellyel kapcsolatban felmentették (a Törvényszék T-224/00. sz., Archer Daniels Midland és Archer Daniels Midland Ingredients kontra Bizottság ügyben 2003. július 9-én hozott ítéletének [EBHT 2003., II-2597. o.] 85. és 86. pontja és a fenti 224. pontban hivatkozott Tokai Carbon és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítéletének 130. és 131. pontja). A ne bis in idem elv alkalmazása a tények azonosságának, a jogsértő egységességének és a védett jogi érdek egységességének hármas feltétele teljesülésétől függ. Ez az elv tehát tiltja, hogy ugyanazon személyt ugyanazon jogi érdek védelme miatt többször ítéljék el ugyanazon jogellenes magatartásért (a fenti 88. pontban hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 338. pontja, valamint a Törvényszék T-217/03. és T-245/03. sz., FNCBV és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2006. december 13-án hozott ítéletének [EBHT 2006., II-4987. o.] 340. pontja).

255 A jelen ügyben az első feltétel, vagyis a tények azonossága nem teljesül. Ugyanis még ha feltételezhető lenne is, hogy volt bizonyos átfedés a feldolgozókkal szemben kifogásolt különböző magatartások, így többek között az APTI magatartásának meghatározása érdekében kifejtett egyeztetés (a megtámadott határozat (244) preambulumbekezdése) és az APTI-val szemben kifogásolt magatartás, vagyis azon álláspont meghatározása között, amelyet a szakmaközi megállapodások Unitabbal való megkötése érdekében folytatott ártárgyalások során képviselt (a megtámadott határozat (253) és (254) preambulumbekezdése), meg kell állapítani, hogy két külön magatartásról van szó. A határozat elfogadását megelőző egyeztetés ugyanis eltér a határozat szorosan vett elfogadásától.

256 Ezenfelül – amint arra a jelen jogalap első részében rámutattunk – a feldolgozók között az APTI magatartásának meghatározása érdekében folytatott egyeztetés a feldolgozók kartelljének tágabb stratégiájába illeszkedett, és annak fontos elemét alkotta (lásd a megtámadott határozat (244) preambulumbekezdését). E tekintetben arra is rá kell mutatni, hogy a megtámadott határozatban a Bizottság egyértelműen és pontosan kifejtette, hogy az APTI-t és a feldolgozókat eltérő jogsértések miatt szankcionálta (lásd az APTI tekintetében a megtámadott határozat (253), (254) és (270)–(273) preambulumbekezdését, a feldolgozók tekintetében pedig a megtámadott határozat (240)–(252), valamint (264)–(269) preambulumbekezdését).

257 Ezért a Transcatab a jelen ügyben nem hivatkozhat arra, hogy a feldolgozókkal szemben, illetve az APTI-val szemben kifogásolt tények azonosak voltak.

258 Meg kell állapítani, hogy a jelen ügyben a második feltétel, vagyis a jogsértők személyének azonossága sem teljesül. Ugyanis bár a Transcatab az APTI tagja, két elkülönült jogalanyról van szó, mivel az APTI elkülönült jogi személyiséggel, valamint a Transcatabétól független és elkülönült céllal és célkitűzésekkel rendelkezik (lásd ebben az értelemben a fenti 254. pontban hivatkozott FNCBV és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 128. pontját).

259 Ebből következik, hogy a jelen ügyben nem áll fenn sem a tények azonossága, sem a jogsértő személyének azonossága, mivel a megtámadott határozat nem szankcionálja ismételten ugyanazokat a jogalanyok vagy ugyanazokat a személyeket azonos tényállás miatt. Ennélfogva azt kell megállapítani, hogy a ne bis in idem elve nem sérült.

260 Az indokolási kötelezettség megsértésére vonatkozó kifogást illetően rá kell mutatni, hogy mivel a feldolgozókkal szemben kifogásolt magatartást és az APTI-val szemben kifogásolt magatartást különböző jogalanyok által tanúsított eltérő magatartások voltak, a Bizottság nem volt köteles megindokolni a ne bis in idem elvének alkalmazását. Ezenfelül a megtámadott határozatban a Bizottság egyáltalán nem keverte össze az APTI felelősségét a feldolgozók felelősségével. Így különösen, a fenti 174. pontban említett ítélkezési gyakorlattal összhangban a fenti 256. pontban hivatkozott preambulumbekezdésekből világosan és egyértelműen kitűnik a Bizottság e tekintetben követett érvelése, lehetővé téve a Transcatab számára, hogy megismerje a vele szemben alkalmazott intézkedés okait, illetve a Törvényszék számára, hogy gyakorolja felülvizsgálati jogkörét.

261 A fentiekre tekintettel e rész egészét el kell utasítani.

A harmadik jogalapnak az egyenlő bánásmód elve megsértésére vonatkozó harmadik részéről

A felek érvei

262 A Transcatab másodlagosan arra hivatkozik, hogy amikor szerződést kötöttek a mezőgazdasági termelőkkel, a feldolgozók meg voltak győződve arról, hogy a nemzeti jogszabályok és különösen a 88/88. törvény, valamint a szakmaközi magállapodások

keretei között maradnak. A szakmaközi megállapodásokat illetően a Bizottság elismerte, hogy az alkalmazandó jogi háttér jelentős fokú bizonytalanságot eredményezhetett az APTI magatartásának jogszerűségére nézve. Ezért az APTI-val szemben csak 1000 eurós jelképes bírságot szabott ki. A Transcatab arra vár választ, hogy a Bizottság az ő esetében miért nem ugyanilyen indokolással élt az azt bizonyító számos bizonyíték ellenére, miszerint a feldolgozóknak az 1999 és 2002 között tanúsított és a jogvita tárgyát képező magatartásai szinte kizárólag olyan előszerződésekre vonatkoznak, amelyek célja az volt, hogy a résztvevők az APTI keretében közös álláspontot alakítsanak ki. Az APTI és a Transcatab magatartásának eltérő értékelése az egyenlő bánásmód elvének megsértését eredményezi.

263 A Bizottság a Transcatab érveinek elutasítását kéri.

A Törvényszék álláspontja

264 Emlékeztetni kell arra, hogy a fenti 202. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlat szerint az egyenlő bánásmód elve csak akkor sérül, ha hasonló helyzeteket eltérő módon kezelnek, vagy eltérő helyzeteket ugyanolyan módon kezelnek, kivéve, ha e bánásmód objektíve indokolt.

265 A jelen ügyben először is rá kell mutatni – amint az már a jelen jogalap második részében megállapításra került (lásd a fenti 256. pontot) –, hogy a Bizottság a feldolgozókat és az APTI-t eltérő jogsértések miatt szankcionálta (lásd a megtámadott határozat (240)–(252), valamint (253) és (254) preambulumbekezdését).

266 Márpedig konkrétan az 1999-től kezdődő időszakot illetően a megtámadott határozatból kitűnik, hogy a Bizottság a feldolgozókat számos olyan versenykorlátozó magatartásért szankcionálta, amely a kartell ugyanazon stratégiájába illeszkedik, amely jóval 1999 előtt kezdődött. A Bizottság a feldolgozókat tehát az áraik szakmaközi megállapodásokon kívüli egyeztetése, illetve az APTI magatartásának meghatározására irányuló párhuzamos egyeztetések miatt szankcionálta (lásd többek között a megtámadott határozat (244) preambulumbekezdését).

267 Ezzel szemben a Bizottság az APTI felelősségét csak a szakmaközi megállapodások megkötéséhez kapcsolódó magatartások miatt állapította meg. A Bizottság úgy vélte, hogy az APTI felelősségét nem lehet megállapítani a feldolgozók egységes és folyamatos jogsértése miatt, mivel a bizottsági akta nem tartalmazott egyetlen olyan bizonyítékot sem, amelyből kitűnt volna, hogy e szövetség elfogadta volna a feldolgozók által kialakított, a felvásárlások terén magatartásaik teljes körű egyeztetésére irányuló átfogó tervet, vagy tudomása lett volna arról (lásd a megtámadott határozat (270) és (271) preambulumbekezdését).

268 Másodszor a megtámadott határozatból kitűnik, hogy a feldolgozók közötti kartell terjedelme még 1999 után is jóval túlmutatott a 88/88. törvény hatályán (lásd a fenti 240–245. pontot is). A Transcatab tehát nem hivatkozhat arra, hogy a jogi háttér indokolta volna, hogy a Bizottság a feldolgozókkal szemben ugyanolyan jelképes bírságot szabjon ki, mint az APTI-val szemben (e tekintetben lásd a lenti 298–311. pontban ismertetett megfontolásokat).

269 Ilyen körülmények között meg kell állapítani, hogy a feldolgozók és különösen a Transcatab, illetve az APTI helyzete nem összehasonlítható az 1999 és 2002 közötti időszakra vonatkozó jogsértések tekintetében. Következésképpen a Transcatab nem hivatkozhat az egyenlő bánásmód elvének megsértésére.

270 A fenti megfontolások összességére tekintettel a harmadik jogalap egészét el kell utasítani.

4. *Az egyes enyhítő körülményekre vonatkozó negyedik jogalapról*

A negyedik jogalapnak a kartell végrehajtása elmaradásában megnyilvánuló enyhítő körülményre vonatkozó első részéről

A felek érvei

271 A Transcatab először is azt kifogásolja, hogy a Bizottság nem alkalmazta vele szemben az iránymutatás 3. pontjának második francia bekezdésében szereplő enyhítő körülményt, amely a jogsértő megállapodások nemteljesítésére, illetve a gyakorlatban a jogsértő magatartásról való lemondásra vonatkozik. Azt állítja, hogy már a második jogalap első részében bizonyította, hogy a feldolgozók nem hajtották végre megállapodásaik nagy részét. E megállapítás a megállapodások által a piacra gyakorolt hatás elmaradásából következik.

272 A Bizottság a Transcatab érveinek elutasítását kéri.

A Törvényszék álláspontja

273 Először is fontos emlékeztetni arra, hogy az ítélkezési gyakorlat szerint az iránymutatás 3. pontjának második francia bekezdésében szereplő enyhítő körülmény, amely a jogsértő megállapodások nemteljesítésére, illetve a gyakorlatban a jogsértő magatartásról való lemondásra vonatkozik, az egyes vállalatok saját magatartásán alapul.

Ebből következik, hogy ezen enyhítő körülmény értékelésénél nem a jogsértés egészéből következő – a jogsértés súlyának értékelésénél a jogsértés piacra gyakorolt tényleges hatásának a megítélésekor vizsgálandó – hatásokat (az iránymutatás 1.A. pontjának első bekezdése), hanem – az egyes vállalkozások jogsértésben való részvétele relatív súlyának a vizsgálatához – a vállalkozások egyéni magatartását kell figyelembe venni (a fenti 148. pontban hivatkozott Groupe Danone kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 384. pontja, valamint a fenti 146. pontban hivatkozott Gütermann és Zwicky kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 178. pontja).

274 Ebből következően a Transcatab nem hivatkozhat a Bizottság által a szóban forgó enyhítő körülmény téves alkalmazásának bizonyítása érdekében a jogsértés által az árakra kifejtett tényleges hatás elmaradására.

275 Másodszor mindenesetre emlékeztetni kell arra is, hogy az ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy az iránymutatás 3. pontjának második francia bekezdésében foglalt enyhítő körülményekben a jogsértő vállalkozások akkor részesülhetnek, ha bizonyítják, hogy egyértelműen és olyan nagy mértékben megszegték a kartell végrehajtására irányuló kötelezettségeket, hogy ezáltal megzavarták annak működését, valamint hogy nem keltették azt a látszatot, hogy csatlakoznak a megállapodáshoz, és ebből kifolyólag nem ösztönözték a többi vállalkozást a kérdéses kartell végrehajtására (a Törvényszék T-50/00. sz., Dalmine kontra Bizottság ügyben 2004. július 8-án hozott ítéletének [EBHT 2004., II-2395. o.] 292. pontja és ebben az értelemben a T-26/02. sz., Daiichi Pharmaceutical kontra Bizottság ügyben 2006. március 15-én hozott ítéletének [EBHT 2006. II-713. o.] 113. pontja).

276 Márpedig a jelen ügyben a Transcatab egyáltalán nem állítja, hogy egyértelműen és olyan nagy mértékben megszegte volna a szóban forgó kartell végrehajtására irányuló kötelezettségeket, hogy ezáltal megzavarta volna annak működését. Következésképpen nem hivatkozhat arra, hogy a Bizottság hibát követett el, amikor nem alkalmazta vele szemben a szóban forgó enyhítő körülményt.

277 Végül azt is meg kell állapítani egyrészt, hogy a Bizottság a megtámadott határozat (383) preambulumbekezdésében bizonyította, hogy a kartellt végrehajtották, másrészt pedig, hogy a Transcatab elismeri, hogy a szóban forgó kartell legalábbis részlegesen végrehajtották, amikor maga is azt állítja, hogy a megállapodások „legnagyobb részét" nem hajtották végre (lásd a fenti 239. pontot).

278 A fentiek összességére figyelemmel ezt a részt el kell utasítani.

A negyedik jogalap második részéről, amely a jogvita tárgyát képező tevékenységeknek a Bizottság első beavatkozását megelőzően történő beszüntetésében megnyilvánuló enyhítő körülményre vonatkozik

A felek érvei

279 A Transcatab azt kifogásolja, hogy a Bizottság nem alkalmazta vele szemben az iránymutatás 3. pontjának harmadik francia bekezdésében szereplő enyhítő körülményt, amely a jogsértés beszüntetésére vonatkozik a Bizottság első beavatkozásával egy időben.

280 Először is, az iránymutatás egyáltalán nem teszi függővé ezen enyhítő körülmény alkalmazását a jogsértés súlyosabb vagy kevésbé súlyos jellegétől, ennélfogva ez az enyhítő körülmény a súlyos és különösen súlyos jogsértések esetében is alkalmazható. Másodszor, a Bizottság első beavatkozását követően a Transcatab egyáltalán nem tanúsított olyan magatartást, amely a versenyszabályok megsértésének tekinthető. Harmadszor, a Bizottság figyelmen kívül hagyta a nyersdohányágazat sajátosságait. Negyedszer, a Bizottság azáltal, hogy nem alkalmazta a szóban forgó enyhítő körülményt, eltér a bírságokra vonatkozóan a Törvényszék által a T-71/03., T-74/03.,

T-87/03. és T-91/03. sz., SGL Carbon kontra Bizottság egyesített ügyekben 2005. június 15-én hozott ítéletében (az EBHT-ban nem tették közzé) kialakított ítélkezési gyakorlattól. Az eljárás megindulását követően bekövetkezett ítélkezési gyakorlattól való eltérés, sérti a Transcatab jogos várakozását, amely arra számított, hogy a vele szemben kiszabott bírságot csökkentik, mivel a jogsértést a Bizottság első beavatkozásaival egy időben beszüntette.

281 A Bizottság a Transcatab érveinek elutasítását kéri.

A Törvényszék álláspontja

282 Emlékeztetni kell arra, hogy az iránymutatás 3. pontja harmadik francia bekezdésének megfelelően a Bizottság által rögzített alapösszeg olyan enyhítő körülmények hatására csökkenthető, mint például a jogsértés érintett vállalkozás általi beszüntetése a Bizottság első beavatkozásával egy időben.

283 Ugyanakkor az ítélkezési gyakorlat szerint a bírság csökkentése a jogsértésnek a Bizottság első beavatkozásakor történő megszüntetése címén nem lehet automatikus, hanem az adott eset körülményeinek a Bizottság által – a mérlegelési jogköre keretében – elvégzett értékeléstől függ (lásd a fenti 147. pontban hivatkozott Carbone-Lorraine kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 228. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot). Az ügy körülményei alapján tehát a Bizottság akár úgy is dönthet, hogy valamely jogellenes megállapodásban részt vevő vállalkozás bírságának alapösszegét nem csökkenti (a fenti 162. pontban hivatkozott Archer Daniels Midland kontra Bizottság ügyben 2009. március 19-én hozott ítélet 148. pontja).

284 Ezért a Bíróság úgy vélte, hogy amennyiben a Bizottság olyan vállalkozást részesítene az enyhítő körülményekkel járó jogkövetkezményekben, amely olyan nyilvánvalóan jogellenes megállapodásban vesz részt, amelynek jogellenességéről tudott, vagy amelyről tudnia kellett, hogy jogsértésnek minősül, arra ösztönözhetné a vállalkozásokat, hogy a lehető legtovább fenntartsák titkos megállapodásukat annak reményében, hogy magatartásukat úgysem fedezik fel, miközben tisztában vannak azzal, hogy még ha jogellenes magatartásukat felfedezik is, a velük szemben kiszabandó bírságot a Bizottság csökkentheti, amennyiben jogsértésüket a felfedezés időpontjában megszakítják. Ennek elismerése a kiszabott bírságot teljesen megfosztaná elrettentő hatásától, továbbá veszélyeztetné az EK 81. cikk (1) bekezdésének hatékony érvényesülését (a fenti 162. pontban hivatkozott Archer Daniels Midland kontra Bizottság ügyben 2009. március 19-én hozott ítélet 149. pontja). Ezenfelül a Törvényszék kifejezetten megállapította, hogy a szándékosan elkövetett jogsértés megszüntetése nem tekinthető enyhítő körülménynek abban az esetben, ha arra a Bizottság beavatkozása következtében került sor (a Törvényszék T-157/94. sz., Ensidesa kontra Bizottság ügyben 1999. március 11-én hozott ítéletének [EBHT 1999., II-707. o.] 498. pontja, valamint a fenti 180. pontban hivatkozott Wieland-Werke és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítéletének 229. pontja).

285 A jelen ügyben a jogsértés egy titkos kartellre vonatkozott, amelynek tárgya különösen az árak rögzítése és a beszállítók, illetve a felvásárolandó mennyiségek felosztása volt. Amint arra a fenti 137. pontban rámutattunk, az ilyen típusú kartellt az EK 81. cikk (1) bekezdésének a) és b) pontja kifejezetten tiltja, és az ítélkezési gyakorlat által különösen súlyosnak minősített jogsértést képez, mivel az ilyen kartell közvetlen beavatkozást jelent az érintett piacon fennálló verseny lényegi paramétereibe. Ezenfelül a jelen ügyben – amint arra a fenti 170. pontban is rámutattunk – a feldolgozók szándékosan valósították meg azon versenyellenes magatartásokat, amelyek miatt a Bizottság szankciókat szabott ki velük szemben, és többször is megállapodtak olyan intézkedésekben, amelyek a kartell hatékony végrehajtását voltak hivatottak biztosítani.

286 Ilyen körülmények között a fenti 283. és 284. pontban említett ítélkezési gyakorlat tükrében a Transcatab nem állíthatja, hogy a Bizottság hibát követett el, amikor nem alkalmazta vele szemben a hivatkozott enyhítő körülményt.

287 E megállapítást nem vonják kétségbe a Transcatab által felhozott különös érvek sem.

288 A fent hivatkozott ítélkezési gyakorlat tükrében ugyanis az a körülmény, hogy a Transcatab nem tanúsított semmilyen jogellenes magatartást a Bizottság első beavatkozását követően, nem vonja maga után azt, hogy a Bizottság köteles alkalmazni a szóban forgó enyhítő körülményt. Ezenfelül az ágazat sajátosságai, mint például a precedensek Transcatab által hivatkozott hiánya, illetve az ágazati szabályozás, bár adott esetben szerepet játszhatnak más enyhítő körülmények értékelésében (lásd többek között a jelen jogalap harmadik és ötödik részét), azonban a szóban forgó enyhítő körülmény alkalmazása szempontjából nem minősülnek releváns elemeknek.

289 Végül a bizalomvédelem elvének állítólagos megsértését illetően elegendő rámutatni – amint arra a fenti 208. pontban is emlékeztettünk –, hogy az ítélkezési gyakorlat szerint az erre az elvre való hivatkozás joga három feltétel teljesülését feltételezi. Az első: az uniós adminisztrációnak pontos, feltétel nélküli és ellentmondásmentes, jogosultsággal rendelkező és megbízható forrásokból származó biztosítékokat kell nyújtania az érdekelt számára. A második: e biztosítékoknak jogos bizalmat kell kelteniük abban a személyben, akihez intézik őket. A harmadik: a megadott biztosítékoknak összhangban kell állniuk az alkalmazható szabályokkal (lásd a fenti 208. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

290 E tekintetben elegendő rámutatni, hogy a jelen ügyben az első feltétel nem teljesül, mivel a Transcatab nem hivatkozhat arra, hogy a Bizottságtól pontos, feltétel nélküli és ellentmondásmentes biztosítékot kapott volna arra, hogy amennyiben a Bizottság első beavatkozásaival egy időben véget vet jogellenes magatartásának, a vele szemben kiszabandó bírságot csökkenti.

291 Továbbá emlékeztetni kell arra, hogy önmagában az a tény, hogy a Bizottság a korábbi határozathozatali gyakorlatában megállapította, hogy bizonyos elemek enyhítő körülményt képeznek a bírság összegének meghatározásánál, nem jelenti azt, hogy azt a későbbi határozataiban ugyanígy kell értékelnie (a Törvényszék T-347/94. sz., Mayr-Melnhof kontra Bizottság ügyben 1998. május 14-én hozott ítéletének [EBHT 1998., II-1751. o.] 368. pontja, valamint a fenti 180. pontban hivatkozott LR AF 1998 kontra Bizottság ügyben hozott ítéletének 337. pontja). A Transcatab tehát nem hivatkozhat arra, hogy ezt az enyhítő körülményt más jogsértések esetében alkalmazták. Egyébként a fenti 280. pontban hivatkozott Tokai Carbon és társai kontra Bizottság ügyben 2005. június 15-én hozott ítélet, amelyre a megtámadott határozat (382) preambulumbekezdése hivatkozik, semmiképpen nem jelent eltérést az ítélkezési gyakorlattól, amennyiben – ahogy arra a Bizottság megalapozottan rámutat – a Törvényszék kifejezetten megállapította, hogy a szándékosan elkövetett jogsértés megszüntetése nem tekinthető enyhítő körülménynek abban az esetben, ha arra a Bizottság beavatkozása következtében került sor (a Törvényszék T-156/94. sz., Aristrain kontra Bizottság ügyben 1999. március 11-én hozott ítéletének [EBHT 1999., II-645. o.] 138. pontja, valamint a fenti 284. pontban hivatkozott Ensidesa kontra Bizottság ügyben hozott ítéletének 498. pontja). Ebből következik, hogy a Transcatab nem hivatkozhat e tekintetben az ebbe vetett jogos bizalomra.

292 A fentiek összességére figyelemmel tehát a negyedik jogalap második részét el kell utasítani.

A negyedik jogalapnak a jogvita tárgyát képező magatartás jogsértő jellegével kapcsolatos ésszerű kétség fennállásán alapuló enyhítő körülményre vonatkozó harmadik részéről

293 A jelen részben a Transcatab lényegében két kifogást hoz fel. Egyrészt arra hivatkozik, hogy a Bizottság nem alkalmazta a jogvita tárgyát képező magatartás jogsértő jellegével kapcsolatos kétség fennállására vonatkozó enyhítő körülményt. Másrészt az egyenlő bánásmód elvének a „nyersdohány – Spanyolország”-ügyhöz képest való megsértésére hivatkozik.

A jogvita tárgyát képező magatartás jogsértő jellegével kapcsolatos ésszerű kétség fennállásáról

– A felek érvei

294 A Transcatab azt állítja, hogy a homályos európai és nemzeti jogi háttér ésszerű kétséget keltett a dohányfeldolgozók és az APTI olaszországi magatartásainak jogszerűtlenségét illetően. Következésképpen a Bizottságnak alkalmaznia kellett volna az iránymutatás 3. pontja negyedik francia bekezdésében szereplő enyhítő körülményt, és legalábbis csökkentenie kellett volna az egyedi feldolgozókkal szemben kiszabott bírságot. A Bizottság nem indokolta meg, hogy miért utasította el a Transcatabnak ezen enyhítő körülmény alkalmazására vonatkozó kérelmét.

295 A Transcatab arra hivatkozik különösen, hogy az egyes versenyszabályok mezőgazdasági termékek termelésére és kereskedelmére történő alkalmazásáról szóló, 1962. április 4-i 26. tanácsi rendelet (HL 1962. 30., 993. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 1. kötet, 6. o.) bizonyos feltételek mellett mentességet biztosít az EK 33. cikk rendelkezései célkitűzésének eléréséhez szükséges megállapodásoknak. Márpedig a feldolgozók közötti megállapodások szükségesek voltak a mezőgazdasági termelés racionális fejlődésének biztosításához, illetve az olaszországi piac stabilizálásához és életben tartásához. Ezek célja az volt, hogy korlátozzák a közvetítők bevételét, anélkül hogy korlátoznák a mezőgazdasági termelők bevételeit, sőt növeljék azokat. A Transcatab kijelenti, hogy bizonyította, hogy a jelen ügy sajátos ténybeli körülményeire figyelemmel a feldolgozók közötti megállapodások az EK 33. cikkben szereplő célkitűzések elérésére irányultak. E megfontolások, valamint az Unió részéről a dohányágazatba történt egyéb beavatkozások ésszerű kétségeket keltettek a feldolgozókban a vitatott magatartások versenyszabályokkal való összeegyeztethetőségét illetően.

296 A Transcatab szerint a nemzeti szabályozás és nevezetesen a 88/88. törvény szintén alkalmas volt arra, hogy jelentős bizonytalanságot okozzon a vitatott magatartások jogszerűségét illetően. A megtámadott határozatban a Bizottságnak – amint azt az APTI és az Unitab esetében tette, amelyekkel szemben 1000 euró összegű jelképes bírságot szabott ki – ezt a körülményt a feldolgozók javára is el kellett volna ismernie.

297 A Bizottság a Transcatab érveinek elutasítását kéri.

– A Törvényszék álláspontja

298 Mindenekelőtt rá kell mutatni, hogy a jelen ügy olyan, különösen az árak rögzítésére irányuló horizontális kartellben való részvételre vonatkozik, amelynek tagjai több éven át fenntartották a kartell titkos jellegét. Az EK 81. cikk nyilvánvaló és különösen súlyos megsértéséről van tehát szó. Ezenfelül a szóban forgó vállalkozás a világ legnagyobb levelesdohány-forgalmazó csoportjához tartozó egyik fő olasz nyersdohány-feldolgozója. Olyan vállalkozásról van tehát szó, amely olyan anyagi és szellemi forrásokkal rendelkezik, amelyek lehetővé teszik számára szabályozási környezetének, illetve e tekintetben a magatartásából esetlegesen fakadó következményeknek – különösen a versenyszabályok szempontjából történő – értékelését. Ilyen körülmények között ésszerűen nem lehet úgy tekintetni, hogy a Transcatabnak kétségei lehettek magatartása jogsértő jellegét illetően (lásd ebben az értelemben a fenti 148. pontban hivatkozott Groupe Danone kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 406. pontját, valamint a fenti 147. pontban hivatkozott Carbone-Lorraine kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 229. pontját).

299 Először is különösen a Transcatab által hivatkozott 26. rendeletet illetően rá kell mutatni, hogy a rendelet és különösen annak 2. cikke eltérést állapít meg az EK 81. cikk (1) bekezdésének alkalmazása alól az EK-Szerződés mellékletében felsorolt termékek, így a nyersdohány termeléséhez vagy kereskedelméhez kapcsolódó olyan

megállapodás, döntés és összehangolt magatartás tekintetében, amely a nemzeti piaci rendtartás lényeges részét képezi, vagy szükséges az EK 33. cikk rendelkezései célkitűzésének eléréséhez.

300 Az ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy mivel a 26. rendelet 2. cikke az EK 81. cikk (1) bekezdésének általános alkalmazásától való eltérést tartalmaz, azt megszorítóan kell értelmezni. Egyébként az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében a 26. rendelet 2. cikke (1) bekezdésének első mondata – amely a hivatkozott mentességet előírja – csupán akkor alkalmazható, ha az érintett megállapodás az EK 33. cikkben foglalt összes célkitűzést előmozdítja. Végül, amint az a 26. rendelet 2. cikke (1) bekezdésének első mondatából is kiderül, a megállapodás „szükséges" a hivatkozott célkitűzések eléréséhez (lásd a fenti 254. pontban hivatkozott FNCBV és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 199. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

301 E tekintetben először meg kell állapítani, hogy a jelen ügyben a megtámadott határozat (303)–(313) preambulumbekezdésében a Bizottság kizárta az EK 81. cikk (1) bekezdésétől a 26. rendelet 2. cikkében előírt eltérés alkalmazását. A Transcatab nem vitatja sem ezt az elemzést, sem a Bizottság erre vonatkozó következtetését, és csupán azon állításra szorítkozik, hogy a szóban forgó szabályozás ésszerű kétséget keltett benne, amelyet a Bizottságnak figyelembe kellett volna vennie.

302 Másodszor rá kell mutatni, hogy a 26. rendelet 2. cikkének (2) és (3) bekezdése olyan sajátos eljárást ír elő, amely lehetővé teszi a Bizottság számára, hogy megállapítsa, hogy melyek azok a megállapodások, amelyekre a (2) bekezdésben előírt eltérések alkalmazhatók. Ez az eljárás többek között előírja, hogy a Bizottságnak konzultálnia kell a tagállamokkal, valamint az érintett vállalkozásokkal vagy a vállalkozások társulásaival.

303 Márpedig az ügy iratai között semmi nem utal arra, hogy a feldolgozók közötti megállapodásról értesítették volna a Bizottságot annak érdekében, hogy a fenti különleges eljárás során mentességet kapjanak. Egyébként a Transcatab nem állítja, hogy e megállapodásokat bejelentették volna a Bizottságnak. Ezzel szemben az APTI 2002. április 4-i találkozóján (lásd a fenti 4. pontot) a Dimon Italia képviselői által készített egyes jegyzetekből kifejezetten kitűnik, hogy az említett megállapodásokat nem jelentették be a Bizottságnak, amely körülményt a Transcatab sem vitatja. Bejelentés, illetve formális eljárás hiányában a Transcatab nem hivatkozhat arra, hogy a feldolgozók kételyeket tápláltak azon lehetőséggel kapcsolatban, hogy megállapodásaik a 26. rendelet által előírt eltérés alkalmazási körébe tartoznak-e. Másfelől valamely olyan rendszerben, mint amelyet a 26. rendelet előír, kizárt, hogy a magánszektor gazdasági szereplői saját értékelésükkel helyettesítsék a Bizottság értékelését az EK 33. cikkben előírt célkitűzések elérésének legmegfelelőbb eszközeit illetően, és olyan jogellenes kezdeményezésekkel éljenek, amelyeket az a körülmény igazol, hogy az említett célokat követik.

304 Harmadszor a megtámadott határozatból kitűnik, hogy a kartell célja kezdetétől fogva egyértelműen versenykorlátozó volt (lásd például a megtámadott határozat (111) preambulumbekezdését). Az ügy körülményeiből nem tűnik ki, és egyébként a Transcatab egyáltalán nem bizonyítja, hogy a feldolgozók az EK 33. cikkben rögzített célokat követték volna.

305 E tekintetben a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a mezőgazdasági termékek piacán a tényleges verseny fenntartása részét képezi a közös mezőgazdasági politikai és a szóban forgó közös piacszervezés célkitűzéseinek (lásd a megtámadott határozat (311) preambulumbekezdését és a Bíróság C-137/00. sz., Milk Marque és National Farmers' Union ügyben 2003. szeptember 9-én hozott ítéletének [EBHT 2003., I-7975. o.] 57. pontját). A Transcatab tehát nem hivatkozat arra, hogy az olyan nyilvánvalóan versenykorlátozó megállapodás, mint a jelen ügy tárgyát képező feldolgozók közötti kartell, az EK 33. cikk (1) bekezdésében rögzített célokat követte volna.

306 A fenti megfontolások összességének tükrében meg kell állapítani, hogy a Transcatab ésszerűen nem hivatkozhat arra, hogy a 26. rendelet alapján ésszerű kétségei voltak a szóban forgó kartell jogsértő voltát illetően.

307 Másodszor a nemzeti szabályozást illetően rá kell mutatni, hogy a megtámadott határozat (323) preambulumbekezdésében a Bizottság megállapította, hogy a feldolgozók kartellje nem tartozott a 88/88. törvény rendelkezéseinek hatálya alá, mivel lényegében a maximális vagy átlagos szállítási árak rögzítésére, illetve a mennyiségek és beszállítók felosztására irányult, míg az említett törvény célja az volt, hogy biztosítsa a minimális árakat a mezőgazdasági termelők számára.

308 Így, mivel a kartell tevékenységei nem tartoztak a nemzeti szabályozás hatálya alá, a feldolgozók az említett szabályozás alapján nem táplálhattak kétségeket magatartásaik jogsértő jellegét illetően.

309 Ilyen körülmények között és a fenti 298. pontban kifejtett megfontolások tükrében meg kell állapítani, hogy a Bizottság nem követett el hibát, amikor nem csökkentette a bírságot a szóban forgó enyhítő körülmény címén.

310 A szóban forgó enyhítő körülmény elutasítása indokolásának hiányára vonatkozóan a válaszban felvetett kifogást illetően emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint ugyan a Bizottság az EK 253. cikk alapján köteles úgy indokolni határozatait, hogy megemlíti azokat a körülményeket, amelyek a határozatot igazolják, továbbá azokat a megfontolásokat, amelyek alapján e határozatot meghozta, ám e rendelkezés nem követeli meg, hogy a Bizottság kifejtse az összes olyan ténybeli és jogi elemet, amelyet a közigazgatási eljárás során megvizsgált (a fenti 173. pontban hivatkozott Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 14. és 15. pontja, valamint a Törvényszék T-319/94. sz., Fiskeby Board kontra Bizottság ügyben 1998. május 14-én hozott ítéletének [EBHT 1998., II-1331. o.] 127. pontja).

311 Ennélfogva nem lehet arra a tényre érvet alapítani, hogy a megtámadott határozat enyhítő körülményekre vonatkozó részében a Bizottság nem nyújtott magyarázatot azon indokok tekintetében, amelyek miatt úgy vélte, hogy a Transcatab kifogásközlésre adott válaszában ezzel kapcsolatosan hivatkozott egyes körülményeket nem köteles figyelembe venni. Egyébiránt meg kell állapítani, hogy a megtámadott határozat (303)–(324) preambulumbekezdésében a Bizottság elemezte mind a 26. rendelet, mind a nemzeti szabályozás hatását.

A „nyersdohány – Spanyolország”-ügyhöz képest alkalmazott eltérő bánásmódról

– A felek érvei

312 A Transcatab állítása szerint az, hogy a Bizottság nem alkalmazta a szóban forgó enyhítő körülményt a jelen ügyhöz hasonló kusza jogi háttér mellett, nagyon eltérően kezelte az olaszországi feldolgozókat és a spanyolországi feldolgozókat. A megtámadott határozat indokolása e tekintetben nyilvánvalóan logikátlan, mivel nem vett figyelembe a jelen ügyhöz rendkívül hasonlító „nyersdohány – Spanyolország”-ügyben elfogadott egyes megfontolásokat. Kiemelendő, hogy a „nyersdohány – Spanyolország”-ügyben a Bizottság megállapította, hogy a jogi háttér és a spanyol kormány magatartása olyan bizonytalanságot eredményezett, amely a bírság összegének 40%-os csökkentését indokolta, nemcsak a szakmai szövetségek, hanem az egyes feldolgozók tekintetében is.

313 Ezzel szemben a jelen ügyben, gyakorlatilag azonos helyzetben a Bizottság azt állapította meg, hogy a feldolgozók kartellje teljes egészében az EK 81. cikk hatálya alá tartozik, mivel az átlagos vagy maximális szállítási árak rögzítésére irányult, holott a 88/88. törvény a minimális árakat állapította meg. Márpedig a „nyersdohány – Spanyolország"-ügyben a törvény szintén kizárólag a minimális árak rögzítését írta elő.

314 A Bizottság a Transcatab érveinek elutasítását kéri.

– A Törvényszék álláspontja

315 A jelen kifogással a Transcatab az egyenlő bánásmód elvének megsértésére hivatkozik, mivel a Bizottság a jelen üggyel hasonló helyzetben, nevezetesen a „nyersdohány – Spanyolország"-ügyben a feldolgozók tekintetében alkalmazta a szóban forgó enyhítő körülményt.

316 E tekintetben a fenti 202. és 264. pontban már emlékeztettünk arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az egyenlő bánásmód elve csak akkor sérül, ha hasonló helyzeteket eltérő módon kezelnek, vagy eltérő helyzeteket ugyanolyan módon kezelnek, kivéve ha e bánásmód objektíve indokolt.

317 A jelen ügyben a két hivatkozott határozatnak az a tekintetben való összevetése, hogy a nemzeti szabályozás milyen hatást gyakorolt a vitatott magatartásokra, azt mutatja, hogy a két helyzetet jelentős különbségek jellemezték. Így különösen, a „nyersdohány – Spanyolország"-ügyben hozott határozat (52) és azt követő, (349) és azt követő, (426)–(429), valamint (437) és (438) preambulumbekezdéséből

kitűnik, hogy Spanyolországban a hatóságok jelentős szerepet játszottak a termelők és a feldolgozók közötti megállapodások megtárgyalásában. „Nyilvánosnak" minősülő tárgyalásokról volt szó. Spanyolországban ráadásul létezett egy olyan „miniszteri gyakorlat, [amelynek az volt a célja, hogy] megenged[je], és arra ösztönöz[ze] a feleket, hogy együttesen tárgyalják meg a dohányeladási és -felvásárlási feltételeket, ideértve az árakat is" (a „nyersdohány – Spanyolország"-ügyben hozott határozat (60) preambulumbekezdése). A Bizottság ebből azt a következtetést vonta le, hogy a termelők képviselői és a feldolgozók közötti nyilvános tárgyalások bizonyos mértékig meghatározták azon kereteket (különösen a közös álláspontról való megegyezésre és annak elfogadására vonatkozó alkalmakat), amelyek között a feldolgozók kidolgozhatták – a nyilvános tárgyalások során elfogadott közös álláspontonon kívül – az átlagos szállítási árak felső határára és a mennyiségekre vonatkozó titkos stratégiájukat (a „nyersdohány – Spanyolország"-ügyben hozott határozat (438) preambulumbekezdése). A Bizottság lényegében emiatt csökkentette 40%-kal a spanyol feldolgozókkal szemben kiszabott bírságok alapösszegét.

318 Márpedig meg kell állapítani, hogy a jelen esetben a hatóságok nem játszottak ilyen szerepet a feldolgozók és a termelők közötti tárgyalások során.

319 A Transcatab tehát nem hivatkozhat arra, hogy a Bizottság, mivel nem alkalmazta ezt az enyhítő körülményt, megsértette az egyenlő bánásmód elvét.

320 Végül, a logikátlan indokolásra vonatkozó érvet illetően meg kell állapítani, hogy a Transcatab csak igen általános jelleggel hivatkozik a „nyersdohány – Spanyolország"-ügyben hozott határozatra, anélkül hogy pontosan megjelölné, hogy melyek azok a megfontolások, amelyeket a Bizottság a megtámadott határozatban nem vett figyelembe, és amelyek e határozatot logikátlanná tették.

321 Ezért a negyedik jogalap harmadik részének egészét el kell utasítani.

A negyedik jogalapnak a Transcatab eljárás során tanúsított hatékony együttműködésén alapuló enyhítő körülményre vonatkozó negyedik részéről

A felek érvei

322 A Transcatab elsősorban arra hivatkozik, hogy a Bizottságnak alkalmaznia kellett volna vele szemben az iránymutatás 3. pontjának hatodik francia bekezdésében szereplő enyhítő körülményt, amely a vállalkozásnak az eljárás során az engedékenységi közlemény hatályán kívül tanúsított hatékony együttműködésére vonatkozik. Azt állítja, hogy a Bizottsággal folytatott együttműködése teljes körű volt az egész eljárás során, és túlment az engedékenységi közlemény keretében megkívánt együttműködésen. Kifejezetten hivatkozik a kartell működését illetően vezérigazgatója és beszerzési igazgatója által tett önkéntes nyilatkozatokra, valamint együttműködésének a bizottsági vizsgálatot folytató tisztviselők általi pozitív értékelésére. Ezenfelül a Bizottság különböző korábbi precendesértékű ügyekben az általa kiszabni kívánt bírság eredeti összegét a vállalkozás együttműködő hozzáállására figyelemmel csökkentette.

323 A Transcatab másodsorban kifejti, hogy a Bizottság azáltal, hogy vele szemben nem alkalmazta az említett enyhítő körülményt, míg a Deltafinával szemben igen, megsértette az egyenlő bánásmód elvét. A Bizottság a Deltafina bírságát 50%-kal csökkentette együttműködése alapján, míg vele szemben az engedékenységi közlemény alapján semmilyen csökkentést sem alkalmazott. Ugyanakkor a megtámadott határozatból kitűnik, hogy a Deltafina nem tartotta tiszteletben az engedékenységi közlemény alkalmazásából eredő együttműködési kötelezettségét. Így a Bizottság az együttműködési kötelezettségét tiszteletben nem tartó vállalkozással kiszabandó bírságot jelentősebb mértékben csökkentette, mint a Transcatabbal szemben kiszabott bírságot, amely pedig ezzel ellentétben állandó jelleggel, és a szigorúan szükségesnél jelentősebb mértékben működött együtt. Ez a megközelítés kiiktatja az engedékenységi közlemény ösztönző hatását.

324 A Transcatab szerint az a tény, hogy a Deltafina tudatosan megsértette együttműködési kötelezettségét, nem teszi kivételessé a helyzetét. A Transcatab szerint ezért két lehetőség áll fenn: vagy létezhet egymás mellett az engedékenységi közlemény rendszere és az együttműködésre vonatkozó enyhítő körülmény, és ebben az esetben a Bizottság megalapozottan csökkentette a Deltafina bírságát, ugyanakkor méltányosan eljárva ugyanilyen bánásmódban kellett volna részesítenie a Deltafinával legalább azonos mértékben együttműködő Transcatabot is; vagy nem létezhet egymás mellett a két rendszer, amely esetben a jelen ügyben az enyhítő körülmény alkalmazása a Deltafinával szemben kizárt, mivel az utóbbi volt az első vállalkozás, amely az engedékenységi közlemény alkalmazását kérte.

325 Másodlagosan a Transcatab azt kéri, hogy a Törvényszék a vele szemben kiszabott bírságot teljes körű, az engedékenységi közlemény rendszerén kívül tanúsított együttműködése alapján legalább a Deltafináéval azonos mértékben tovább csökkentse.

326 A Bizottság a Transcatab érveinek elutasítását kéri.

A Törvényszék álláspontja

327 A Transcatab első kifogását illetően emlékeztetni kell arra, hogy az iránymutatás 3. pontjának hatodik francia bekezdése szerint a bírság alapösszege a vállalkozásnak az eljárás során az engedékenységi közlemény keretein kívüli hatékony együttműködése esetén csökkenthető.

328 Az ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy ez a sajátos enyhítő körülmény csak azokra a jogsértésekre alkalmazandó, amelyek nem tartoznak az engedékenységi közlemény hatálya alá (a fenti 88. pontban hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 380. pontja).

329 E tekintetben rá kell mutatni, hogy az iránymutatás 3. pontja hatodik francia bekezdésének alkalmazása nem járhat azzal a következménnyel, hogy az engedékenységi közleményt megfossza hatékony érvényesülésétől. Meg kell állapítani ugyanis, hogy az engedékenységi közlemény 1. pontja előírja, hogy az említett közlemény meghatározza azt a keretet, amely a Bizottság vizsgálata során tanúsított együttműködésükért lehetővé teszi azon vállalkozások megjutalmazását, amelyek az Uniót érintő titkos kartellek tagjai, illetve tagjai voltak. Az említett közlemény szövegéből és rendszeréből következik tehát, hogy a vállalkozások főszabály szerint csak akkor részesülhetnek együttműködésük alapján a bírság csökkentésében, ha eleget tesznek az említett közlemény által előírt szigorú feltételeknek.

330 Ezért az engedékenységi közlemény hatékony érvényesülésének megőrzése érdekében a Bizottság csak kivételes helyzetben csökkentheti a vállalkozással szemben kiszabott bírság összegét az iránymutatás 3. pontja hatodik francia bekezdése alapján. Ez az eset áll fenn többek között, ha valamely vállalkozás együttműködése – miközben meghaladja az együttműködésre vonatkozó jogi kötelezettségét, anélkül azonban, hogy bírságcsökkentésre jogosítaná az engedékenységi közlemény alapján – objektív haszonnal jár a Bizottság számára.

331 A jelen ügyben a megtámadott határozat (493)–(498) preambulumbekezdéséből kitűnik, hogy a Bizottság az engedékenységi közlemény keretében értékelte a Transcatab által szolgáltatott bizonyítékokat, valamint hozzáállását és az eljárás egésze alatt tanúsított együttműködésének tartamát. E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság széles mérlegelési jogkörrel rendelkezik egy adott vállalkozás együttműködése minőségének és hasznosságának megítélésére vonatkozóan (a Bíróság C-328/05. P. sz., SGL Carbon kontra Bizottság ügyben 2007. május 10-én hozott ítéletének [EBHT 2007., I-3921. o.] 88. pontja).

332 Mivel a Mindót követően a Transcatab volt a második vállalkozás, amely megfelelt az engedékenységi közlemény által a bírság csökkentése érdekében előírt feltételeknek, a Bizottság a tanúsított együttműködés értékelése alapján az említett közlemény címén vele szemben kiszabott bírságot 30%-kal csökkentette, vagyis olyan mértékben, amely az engedékenységi közlemény által a csökkentés kapcsán előírt feltételeket teljesítő második vállalkozás számára meghatározott tartomány felső szintjének felelt meg.

333 Meg kell állapítani tehát, hogy a Bizottság figyelembe vette a Transcatab által az engedékenységi közlemény keretében tanúsított együttműködést. Egyébiránt vitathatatlan, hogy a jelen ügyben kartellről van szó, és következésképpen olyan jogsértésről, amely ténylegesen a fent említett közlemény hatálya alá tartozik (lásd ebben az értelemben a fenti 88. pontban hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 381. pontját).

334 Ezenfelül a Transcatab egyáltalán nem bizonyította, hogy a jelen ügyben olyan kivételes körülmények állnának fenn, amelyek indokolják az együttműködési közlemény hatályán kívül tanúsított együttműködésének figyelembevételét, és ezáltal az iránymutatás 3. pontjának hatodik francia bekezdése szerinti enyhítő körülmény alkalmazását. A Transcatab által hivatkozott körülmények – mint például az önkéntes nyilatkozatok vagy együttműködésének pozitív értékelése – ugyanis nem olyan körülmények, amelyek a jelen ügyben indokolnák az említett enyhítő körülmény alkalmazását.

335 A Transcatab második kifogása, amely az egyenlő bánásmód elvének az említett enyhítő körülmény Deltafinával szemben történt alkalmazására figyelemmel való megsértésére vonatkozik, szintén nem fogadható el.

336 Már emlékeztettünk arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az egyenlő bánásmód elve csak akkor sérül, ha hasonló helyzeteket eltérő módon kezelnek, vagy eltérő helyzeteket ugyanolyan módon kezelnek, kivéve ha e bánásmód objektíve indokolt (lásd a fenti 202., 264. és 316. pontot).

337 Márpedig meg kell állapítani, hogy a jelen ügyben a Deltafina helyzete nem összehasonlítható a Transcatab helyzetével. A Deltafina volt ugyanis az első vállalkozás, amely felvette a kapcsolatot a Bizottsággal, és mentességet kért az engedékenységi közlemény alapján, míg a Transcatab a harmadik vállalkozás volt, amely ugyanezen közlemény alapján kérelmet nyújtott be. Ennek megfelelően, miután a Deltafinának az említett közlemény alapján feltételes mentességet nyújtott, majd miután a Bizottság megállapította, hogy a Deltafina mint mentességet kérő megsértette az őt terhelő együttműködési kötelezettséget, az eljárás végén úgy határozott, hogy a Deltafinát nem részesíti végleges mentességben. A Bizottság úgy ítélte meg, hogy a Deltafinával szemben kiszabott bírság összegét az engedékenységi közlemény alapján egyáltalán nem kell csökkenteni, mivel az álláspontja szerint a hivatkozott közlemény e vállalkozásra már nem volt alkalmazandó. A Bizottság ezen oknál fogva állapította meg, hogy a Deltafina helyzete olyan kivételes sajátosságokat mutat, amelyek indokolják, hogy a szóban forgó enyhítő körülmény alapján csökkentse bírságának összegét.

338 E megfontolásokból következik, hogy a Deltafina és a Transcatab helyzete együttműködésük értékelése szempontjából igen különböző volt, így az utóbbi nem hivatkozhat az egyenlő bánásmód elvének megsértésére, amiatt, hogy a Bizottság vele szemben nem alkalmazta a vállalkozás közigazgatási eljárás során tanúsított hatékony együttműködésére vonatkozó enyhítő körülményt.

339 A negyedik jogalap negyedik részét ezért el kell utasítani.

A negyedik jogalapnak arra az enyhítő körülményre vonatkozó ötödik részéről, hogy a nyersdohány piacán nem létezett precedens, amikor a Bizottság megkezdte a vizsgálatát

A felek érvei

340 A Transcatab arra hivatkozik, hogy a Bizottságnak enyhítő körülményként figyelembe kellett volna vennie azt a tényt, hogy amikor a jelen ügyben megindította a szóban forgó eljárást, nem létezett semmilyen, a nyersdohány piacára vonatkozó precedens. A Bizottság anélkül utasította el ezen enyhítő körülmény alkalmazását, hogy arra a megtámadott határozatban bármilyen módon utalt volna, megsértve ezzel indokolási kötelezettségét. Érve alátámasztása érdekében a Transcatab több precedensre hivatkozik.

341 A Bizottság a Transcatab érveinek elutasítását kéri.

A Törvényszék álláspontja

342 Az iránymutatás kifejezetten nem ír elő semmilyen olyan enyhítő körülményt, amely a jogsértéssel érintett piacon a precedensek hiányára vonatkozik. Az iránymutatás 3. pontjának utolsó franciabekezdése ugyanakkor lehetővé teszi a Bizottság számára, hogy az előző franciabekezdésekben hivatkozottakon kívül más körülményeket is figyelembe vegyen a bírság alapösszegének csökkentése érdekében.

343 E tekintetben emlékeztetni kell, hogy a Bizottság az enyhítő körülmények alkalmazása tekintetében bizonyos mértékű mérlegelési jogkörrel rendelkezik (a fenti 143. pontban hivatkozott Mannesmannröhren-Werke kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 307. pontja). Ezenfelül a Törvényszék úgy ítélte meg, hogy a Bizottság nem köteles enyhíteni a bírságokat, amikor először jár el egy adott ágazat tekintetében (a Törvényszék T-52/02. sz., SNCZ kontra Bizottság ügyben 2005. november 20-án hozott ítéletének [EBHT 2005., II-5005 o.] 84. pontja).

344 Márpedig meg kell állapítani, hogy a Transcatab nem bizonyítja, hogy a Bizottság milyen okból követett el hibát, amikor nem állapította meg, hogy a dohányágazatban a precedensek hiányának a Transcatabbal szemben kiszabott bírság csökkentését kell eredményeznie. A Transcatab kizárólag arra szorítkozik, hogy több más olyan esetre hivatkozik, amikor a Bizottság enyhítő körülményként figyelembe vette azt, hogy az EK 81. cikket még soha nem alkalmazták a bírság tárgyát képező ágazatban.

345 Ugyanakkor e tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy önmagában az a tény, hogy a Bizottság a korábbi határozathozatali gyakorlatában megállapította, hogy bizonyos elemek enyhítő körülményt képeznek a bírság összegének meghatározásánál, nem jelenti azt, hogy azokat a későbbi határozataiban ugyanígy kell értékelnie (a fenti 291. pontban hivatkozott Mayr-Melnhof kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 368. pontja, valamint a fenti 180. pontban hivatkozott LR AF 1998 kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 337. pontja).

346 Az indokolási kötelezettség megsértésére vonatkozó kifogást illetően a fenti 310. és 311. pontban már emlékeztettünk arra, hogy az EK 253. cikk nem követeli meg, hogy a Bizottság kifejtse az összes olyan ténybeli és jogi elemet, amelyet a közigazgatási eljárás során megvizsgált, és így nem lehet arra hivatkozni, hogy a megtámadott határozat enyhítő körülményekre vonatkozó részében a Bizottság nem nyújtott magyarázatot azon indokok tekintetében, amelyek miatt úgy vélte, hogy a Transcatab által ezzel kapcsolatosan hivatkozott egyes körülményeket nem köteles figyelembe venni.

347 E megfontolások fényében a negyedik jogalap ötödik részét szintén el kell utasítani.

A negyedik jogalapnak az olaszországi nyersdohányágazat társadalmi–gazdasági körülményeire és az ágazat válságára vonatkozó hatodik részéről

A felek érvei

348 A Transcatab azzal érvel, hogy a Bizottságnak az iránymutatás 5. pontja b) alpontja alkalmazásában csökkentenie kellett volna a bírságot, figyelembe véve az olaszországi piac válságának hátterét és a feldolgozókat a közvetítők részéről érő nyomásgyakorlást, beleértve a jogellenes tevékenységeket is. E különleges gazdasági és társadalmi háttér tette szükségessé az intézkedések elfogadását a feldolgozó vállalkozások túlélése érdekében. Több dokumentum bizonyítja azt a rendkívüli nyomást, amely a feldolgozókat érte, valamint az általuk elszenvedett „szörnyű megfélemlítéseket és fenyegetéseket". Ezenfelül a feldolgozók magatartása a közvetítők hatalmának való ellenszegülés szükségszerűségéből eredt. A feldolgozók e helyzetben csak a valós elrettentő hatással rendelkező kartellek segítségével tudtak ellenállni. A Bizottságnak figyelembe kellett volna vennie ezt a helyzetet, és csökkentenie kellett volna a bírságot.

349 Ezenfelül az érintett időszak során a Transcatab – hasonlóan egyébként az Olaszországban működő többi feldolgozóhoz – folyamatos és jelentős veszteségeket szenvedett el, valamint felszámolás alá került. E megállapítások bizonyítják, hogy a kartellek célja csak az ágazat válságának orvoslása és túlélésének biztosítása volt.

350 A Transcatab arra hivatkozik, hogy az EK-Szerződés 81. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/C.38.279/F3 – „francia marha- és borjúhús"-ügy) hozott 2003. április 2-i 2003/600/EK bizottsági határozatban (HL L 209., 12. o., (180)–(185) preambulumbekezdés) a Bizottság úgy vélte, hogy az ágazat válsága a bírság 60%-os csökkentését indokolja. A szóban forgó piac sajátosságait egyébiránt figyelembe vették az ítélkezési gyakorlatban és más precedensértékű ügyekben is. Ezenfelül a

Transcatab szerint az iránymutatás 5. pontjának b) alpontját nem csak kivételes esetekben kell alkalmazni. A „figyelemmel kell lenni" kifejezés ugyanis azt mutatja, hogy a Bizottság nem rendelkezik mérlegelési jogkörrel az ott említett körülmények figyelembevételét illetően.

351 A Bizottság a Transcatab érveinek elutasítását kéri.

A Törvényszék álláspontja

352 Az állandó ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy a Bizottság nem köteles enyhítő körülményként figyelembe venni a szóban forgó ágazat rossz gazdasági helyzetét (lásd a fenti 224. pontban hivatkozott Tokai Carbon és társai kontra Bizottság ügyben 2004. április 29-én hozott ítélet 345. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot, a Törvényszék T-64/02. sz., Heubach kontra Bizottság ügyben 2005. november 29-én hozott ítéletének [EBHT 2005., II-5137. o.] 139. pontját, valamint a fenti 180. pontban hivatkozott Wieland-Werke és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 227. pontját). Kiemeltük ugyanis, hogy általában a kartellek akkor jönnek létre, amikor valamely ágazat nehézségekkel küszködik. Így ha követnünk kellene a Transcatab érvelését, a bírságot szinte minden kartellügyben csökkenteni kellene (lásd ebben az értelemben a fenti 141. pontban hivatkozott Raiffeisen Zentralbank Österreich és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 510. pontját, a fenti 188. pontban hivatkozott Prym és Prym Consumer kontra Bizottság ügyben 2007. szeptember 12-én hozott ítélet 207. pontját, valamint a fenti 180. pontban hivatkozott Wieland-Werke és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 227. pontját).

353 Vitathatatlanul igaz, hogy a Bizottság határozathozatali gyakorlatában a strukturális válságokat alkalmanként enyhítő körülménynek tekintette. Ugyanakkor az előző pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlat szerint az, hogy a Bizottság korábbi ügyekben figyelembe vette az ágazat gazdasági helyzetét mint enyhítő körülményt, nem jelenti azt, hogy a Bizottságnak szükségképpen tiszteletben kell tartania ezt a gyakorlatot (a fenti 188. pontban hivatkozott Prym és Prym Consumer kontra Bizottság ügyben

2007. szeptember 12-én hozott ítélet 208. pontja, valamint a fenti 180. pontban hivatkozott Wieland-Werke és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 227. pontja).

354 Ezért a Transcatab nem állíthatja, hogy a Bizottság a nyersdohány olaszországi piacának válsághelyzete miatt köteles volt csökkenteni a bírság összegét.

355 Ezenfelül a fenti 352. és 353. pontban, illetve a fenti 162. és 346. pontban említett ítélkezési gyakorlat alkalmazásával meg kell állapítani, hogy a 2003/600 határozatra való hivatkozás irreleváns. Mindenesetre rá kell mutatni, hogy a Bizottság helyesen fejtette ki, hogy az a helyzet, amelyben ezt a határozatot elfogadta, jelentősen különbözött a jelen ügytől, ugyanis a francia marha- és borjúhús esetében a kifogásolt magatartás egy előre nem látott válságra reagált, amely az ágazat gazdasági helyzetétől teljesen független tényezők által okozott drámai keresletcsökkenés eredménye volt, míg a jelen ügyben az ágazat nehézségei hosszú ideje fennálltak, és nagyrészt strukturális jellegűek voltak.

356 Az arra vonatkozó érvet illetően, hogy a feldolgozók magatartása a közvetítők hatalmának való ellenszegülés szükségszerűségére adott válasz volt, a Bizottság a megtámadott határozat (289) és (290) preambulumbekezdésében ismertette azokat az indokokat, amelyek miatt elutasította ezt az érvet. Különösen a megtámadott határozat (289) preambulumbekezdésében a Bizottság megalapozottan állította, hogy nem a vállalkozások feladata az, hogy az általuk helyesen vagy helytelenül jogellenesnek tekintett magatartások kompenzálása érdekében az EK 81. cikk (1) bekezdésébe ütköző intézkedéseket hozzanak.

357 Ezenfelül meg kell állapítani, hogy a Transcatab nem bizonyította azokat a „szörnyű megfélemlítéseket és fenyegetéseket", amelyeket állítólagosan elszenvedett. Amint ugyanis a Bizottság rámutat, az iratok között szereplő 2573. sz. dokumentum, amelyre hivatkozott, csak egy, a Dimon Italia képviselői által szerkesztett beszámoló egy 1997-ben többek között a Deltafina, a Transcatab és az APTI részvételével tartott, a

kvótán felül termesztett dohánnyal és az annak szükségességével kapcsolatos találkozóról, hogy a hatóságok hozzanak megfelelő intézkedéseket e többlet értékesítésének biztosítása érdekében. E dokumentum csak arról a lehetőségről tanúskodik, hogy sor kerülhet tiltakozásokra a mezőgazdasági termelők részéről ágazatuk nehézségei miatt. Ugyanakkor e dokumentumból nem tűnik ki, hogy ezek az esetleges tiltakozások – amelyek tényleges megtörténtére semmilyen bizonyíték nincs – szükségképpen a feldolgozók ellen irányultak. Márpedig a tiltakozások fennállásának puszta lehetősége nem alkalmas arra, hogy olyan kivételes válsághelyzetet képezzen, amely igazolja az EK 81. cikkbe ütköző magatartásokat. Ezenfelül a Transcatab által hivatkozott parlamenti vizsgálóbizottsági jelentés sem utal semmilyen, a dohánypiaci jogellenes tevékenységekkel kapcsolatos sajátos tényre, és így ebben az összefüggésben irreleváns.

358 Végül, a Transcatab gazdasági helyzetére vonatkozó érv a második jogalap harmadik részében került elemzésre és elutasításra.

359 A negyedik jogalap hatodik részének egészét és következésképpen e jogalap egészét el kell utasítani.

5. *Az engedékenységi közlemény alkalmazására vonatkozó ötödik jogalapról*

A felek érvei

360 Elsősorban a Transcatab arra hivatkozik, hogy a Bizottságnak – mivel megállapította, hogy az engedékenységi közlemény nem alkalmazható a Deltafinával szemben – a Transcatabot kellett volna azon első társaságnak minősítenie, amelynek bírságát csökkenti.

361 Másodsorban a Transcatab azzal érvel, hogy az engedékenységi közlemény 23. pontja utolsó bekezdésének alkalmazásában az 1999 és 2002 közötti időszakban tanúsított magatartásai miatt nem kellett volna vele szemben szankciót alkalmazni. A Transcatab volt ugyanis az első vállalkozás, amely tájékoztatta a Bizottságot az ezen időszak előtt kötött megállapodásokról. Az általa nyújtott információk különösen részletesek, döntő jelentőségűek és teljesek voltak. Mielőtt a Transcatab információt szolgáltatott volna, csak néhány, a Deltafina és a Dimon által nyújtott információ állt a Bizottság rendelkezésére. A Transcatab példaként utal több olyan információra, amelyet az 1999 és 2002 közötti időszak minden egyes éve kapcsán nyújtott.

362 Ennek megfelelően ezen időszak tekintetében a Transcatab „a Bizottság előtt korábban ismeretlen tényekre vonatkozóan szolgáltat[ott] bizonyítékot", amely „közvetlenül összefügg[ött] a […] kartell jelentőségével vagy fennállása időtartamával" az engedékenységi közlemény 23. pontjának utolsó bekezdése értelmében. E bekezdés célja az, hogy lehetővé tegye a Bizottság számára, hogy kompenzálja azt a százalékos csökkentést, amelyben a vállalkozás adott esetben azért nem részesül, mert versenytársaihoz képest késésbe kerül a teljes nyilatkozat összeállítására fordított idő miatt.

363 A Bizottság a Transcatab érveinek elutasítását kéri.

A Törvényszék álláspontja

A bírság csökkentésében részesülő első társaságként való minősítésről

364 Emlékeztetni kell arra, hogy a kereset elfogadhatóságának feltételei eljárásgátló jellegűek, és azokat az uniós bíróság adott esetben hivatalból vizsgálni köteles (lásd a fenti

132. pontban hivatkozott Honeywell kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 53. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot, lásd továbbá ebben az értelemben a Bíróság C-176/06. P. sz., Stadtwerke Schwäbisch Hall és társai kontra Bizottság ügyben 2007. november 29-én hozott ítéletének [az EBHT-ban nem tették közzé] 18. pontját).

365 Amint arra a fenti 131. és 132. pontban emlékeztettünk, a Bíróság alapokmányának 21. cikke és a törvényszék eljárási szabályzata 44. cikkének 1. §-a szerint a keresetlevélnek többek között tartalmaznia kell „a jogvita tárgyát" és a „felhozott jogalapok rövid ismertetését". Továbbá az említett szabályzat 48. cikkének 2. §-a szerint „[a] z eljárás további részében semmilyen új jogalapot nem lehet felhozni, kivéve ha az olyan jogi vagy ténybeli helyzetből származik, amely az eljárás során merült fel". E rendelkezésekből az következik, hogy elfogadhatatlannak kell tekinteni azokat a jogalapokat, amelyeket nem megfelelően fogalmaztak meg az eljárást kezdeményező keresetlevélben. Ezenfelül a felperesi jogalapok rövid ismertetésének kellően világosnak és pontosnak kell lennie ahhoz, hogy lehetővé tegye az alperes részére védekezésének előkészítését, és a Törvényszék adott esetben további erre vonatkozó információ nélkül is határozni tudjon a keresetről (a Törvényszék T-145/98. sz., ADT Projekt kontra Bizottság ügyben 2000. február 24-én hozott ítéletének [EBHT 2000., II-387. o.] 66. pontja és a T-157/01. sz., Danske Busvognmænd kontra Bizottság ügyben 2004. március 16-án hozott ítéletének [EBHT 2004., II-917. o.] 45. pontja). Hasonló követelmények érvényesülnek a jogalap alátámasztására felhozott kifogás tekintetében is (a Törvényszék T-352/94. sz., Mo Och Domsjö kontra Bizottság ügyben 1998. május 14-én hozott ítéletének [EBHT 1998., II-1989. o.] 333. pontja).

366 Egyébiránt az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a jogbiztonság és az igazságszolgáltatás megfelelő működésének biztosítása érdekében a kereset elfogadhatóságához az szükséges, hogy azok a lényeges ténybeli vagy jogi körülmények, amelyeken a kereset alapul, legalább röviden összefoglalva, de összefüggően és érthetően kitűnjenek magából a keresetlevélből (a fenti 132. pontban hivatkozott Honeywell kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 56. pontja). E tekintetben, míg a keresetlevél szövege egyes pontokban alátámasztható és kiegészíthető az ahhoz kapcsolt iratok részeire való hivatkozásokkal, addig más, akár a keresetlevélhez mellékelt iratokra való általános hivatkozás nem pótolhatja a lényegi jogi érvelés hiányát, amelynek a fentiekkel összhangban a keresetlevélben kell megjelennie (a Törvényszék T-154/98. sz., Asia Motor France és társai kontra Bizottság ügyben 1999. május 21-én hozott végzésének [EBHT 1999., II-1703. o.] 49. pontja). Továbbá a Törvényszék nem köteles megkeresni

és azonosítani a mellékletekben azokat a jogalapokat és érveket, amelyekről feltehető, hogy a kereset alapjául szolgálnak, mivel a mellékletek célja pusztán az igazolás és az okirati bizonyítás (lásd a Törvényszék T-151/05. sz., NVV és társai kontra Bizottság ügyben 2009. május 7-én hozott ítéletének [EBHT 2009., II-1219. o.] 61. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

367 A jelen ügyben a kifogás ismertetése igen rövid, mivel a Transcatab keresetlevelében ennek egy mondatot szentel.

368 A tárgyalás során – elismerve, hogy a kifogás ismertetése szűkszavű – a Transcatab tisztázta annak terjedelmét. A Transcatab lényegében arra hivatkozik, hogy amennyiben a Törvényszéknek azt kell megállapítania, hogy az engedékenységi közlemény nem alkalmazható a Deltafinára, és így a Deltafina helyett a Mindót kell az első olyan vállalkozásnak tekinteni, amely a bírság alóli mentességben részesül, akkor – egyfajta „dominóelv" alapján – a Transcatab tekintendő az első társaságnak, amelynek a bírság csökkentésében kell részesülnie az engedékenységi közlemény 23. pontja első bekezdésének b) alpontja alapján. Következésképpen a Bizottság által a Transcatabnak nyújtott bírságcsökkentés mértékét növelni kell.

369 E tekintetben meg kell állapítani, hogy a Transcatab érvének elfogadása előzetesen azt feltételezi először is, hogy a Mindo keresetet nyújtott be a Törvényszékhez a megtámadott határozattal szemben, másodszor, hogy olyan jogalapot hozott fel, miszerint a Deltafina helyett őt kell a bírság alóli mentességben részesülő vállalkozásnak tekinteni, figyelemmel arra, hogy a Bizottság nem alkalmazta az engedékenységi közleményt a Deltafinára nézve, harmadszor pedig, hogy a Törvényszék elfogadja ezt a jogalapot a Mindóval kapcsolatos ügyben.

370 A Transcatab kifogása tehát egy bennefoglalt utaláson alapul, amely egy másik ügyben esetlegesen hivatkozott jogalapra vonatkozik, és amelyre kifejezetten még csak nem is hivatkozik. Ezenfelül az ilyen kifogás csak akkor fogadható el, ha a Mindo által a másik ügyben esetlegesen hivatkozott jogalapot a Törvényszék elfogadja.

371 Márpedig az eljárási szabályzat fenti 365. pontban hivatkozott 44. cikkének 1. §-ában foglalt feltétlenül érvényesítendő követelmények megkerülését tenné lehetővé, ha megengednénk a keresetlevélben kellőképpen nem ismertetett, de harmadik személy által másik ügyben – amelyre a keresetlevélben hallgatólagosan hivatkoztak – hipotetikusan ismertetett jogalapok elfogadhatóságát (lásd ebben az értelemben a fenti 132. pontban hivatkozott Honeywell kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 64. pontját).

372 Mindenesetre a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy a Törvényszéknek – mint elfogadhatatlant – el kell utasítania az elé terjesztett kereseti kérelmet, ha magából a keresetlevél szövegéből nem tűnnek ki egységes és érthető módon azok a lényeges ténybeli és jogi elemek, amelyeken e kereseti kérelem alapszik, és ezek hiányát nem orvosolhatja azoknak a tárgyalás folyamán történő előadása (a Bíróság C-214/05. P. sz., Rossi kontra OHMI ügyben 2006. július 18-án hozott ítéletének [EBHT 2006., I-7057. o.] 37. pontja).

373 A fenti megfontolások összességére tekintettel ezt a kifogást elfogadhatatlannak kell tekinteni.

Az engedékenységi közlemény 23. pontjának utolsó bekezdéséről

374 A Transcatab arra vonatkozó érvét illetően, hogy az engedékenységi közlemény 23. pontjának utolsó bekezdését alkalmazva nem kellett volna szankcióban részesülnie az 1999 és 2002 közötti időszakban kifejtett magatartásai miatt mint az első olyan vállalkozásnak, amely tájékoztatta a Bizottságot az ezen időszak alatt kötött megállapodásokról, emlékeztetni kell arra, hogy e rendelkezés szerint „ha egy vállalkozás a Bizottság előtt korábban ismeretlen tényekre vonatkozóan szolgáltat bizonyítékot, amely közvetlenül összefügg a feltételezett kartell jelentőségével vagy fennállása

időtartamával, a Bizottság ezeket a tényezőket nem veszi figyelembe a bizonyítékot szolgáltató vállalkozásra kiszabott bírság megállapításakor".

375 Arra is emlékeztetni kell, hogy a kartell tagjai által nyújtott együttműködés mérlegelésekor csupán egyetlen fajta, a Bizottság által elkövetett nyilvánvaló értékelési hiba bírálható felül, mivel a Bizottság széles mérlegelési mozgástérrel rendelkezik egy adott vállalkozás együttműködése minőségének és hasznosságának megítélésére vonatkozóan (lásd ebben az értelemben a fenti 331. pontban hivatkozott SGL Carbon kontra Bizottság ügyben 2007. május 10-én hozott ítélet 88. pontját).

376 Először tehát tisztázni kell az engedékenységi közlemény 23. pontja utolsó bekezdésének hatályát, másodszor pedig meg kell vizsgálni, hogy ezen rendelkezés alkalmazásakor a Bizottság nyilvánvaló értékelési hibát követett-e el, amikor szankcionálta a Transcatabot az 1999 és 2002 közötti időszak során tanúsított magatartásai miatt.

377 Mindenekelőtt el kell utasítani a Transcatab által javasolt értelmezést, amely szerint az engedékenységi közlemény 23. pontja utolsó bekezdésének célja az, hogy lehetővé tegye a Bizottság számára, hogy kompenzálja azt a százalékos csökkentést, amelyben a vállalkozás adott esetben azért nem részesül, mert versenytársaihoz képest késésbe kerül a teljes nyilatkozat összeállítására fordított idő miatt (lásd a fenti 362. pontot). Ez az értelmezés ellentétes az engedékenységi közlemény logikájával, mivel a közlemény által kialakított rendszer fő célját veszélyezteti, nevezetesen azt, hogy arra késztesse a kartell tagjait, hogy „árulják el" a kartellt, és működjenek együtt a Bizottsággal.

378 Az engedékenységi közlemény preambulumából ugyanis kitűnik, hogy a közlemény logikája az, hogy arra ösztönözze a jogellenes kartellekben részt vevő vállalkozásokat, hogy működjenek együtt a Bizottsággal a kartellek elleni küzdelemben, mivel az ilyen

kartellek a verseny legsúlyosabb korlátozásai közé tartoznak. Ebben az összefüggésben a Bizottság annak érdekében, hogy előnyben részesítse az együttműködést, olyan rendszert alakít ki, amelynek célja, hogy a vele együttműködő vállalkozásoknak vagy mentességet, vagy a velük szemben adott esetben kiszabható bírságok csökkentését biztosítsa.

379 Márpedig e logikából következik, hogy az engedékenységi közlemény által elérni kívánt hatás pontosan az, hogy a kartelleken belül bizonytalan légkört hozzon létre azzal, hogy azok Bizottság felé való felfedésére ösztönöz. Ez a bizonytalanság pedig pontosan abból fakad, hogy a kartell résztvevői tudják, csupán egyikük részesülhet a bírság alóli mentességben azzal, hogy a jogsértés többi résztvevőjét bejelenti, és ezzel annak a kockázatnak teszi ki őket, hogy velük szemben a Bizottság bírságokat fog kiszabni. E rendszer keretében és ugyanezen logika szerint a leggyorsabban információt szolgáltató vállalkozásokkal szemben egyébként kiszabandó bírságot nagyobb mértékben kell csökkenteni, mint amilyen mértékben a Bizottság a kevésbé gyors együttműködést tanúsító vállalkozásokkal szemben kiszabott bírságokat csökkentette.

380 Az időbeli sorrend és a kartell tagjai által nyújtott együttműködés gyorsasága tehát alapvető fontosságú elem az engedékenységi közlemény által kialakított rendszerben.

381 Márpedig az engedékenységi közlemény valamely rendelkezésének céljára vonatkozó értelmezésnek meg kell felelnie a közlemény saját logikájának. Ebből a szempontból az engedékenységi közlemény 23. pontjának utolsó bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az olyan vállalkozást kíván jutalmazni, amely ugyan a szóban forgó kartell tekintetében nem elsőként nyújtotta be a mentesség iránti kérelmet, de elsőként szolgáltatott bizonyítékokat a Bizottságnak olyan, a Bizottság által nem ismert tényekről, amelyek közvetlenül összefüggnek a feltételezett kartell jelentőségével vagy fennállása időtartamával. Másként fogalmazva, ha az adott vállalkozás által szolgáltatott bizonyítékok olyan tényekre vonatkoznak, amelyek lehetővé teszik a Bizottság számára, hogy módosítsa addigi értékelését a kartell jelentőségét vagy fennállásának időtartamát

illetően, a Bizottság az ilyen bizonyítékot szolgáltató vállalkozást azzal jutalmazza, hogy mentességben részesíti az utóbbit azon tények értékelése tekintetében, amelyek igazolására e bizonyítékok alkalmasak.

382 Az engedékenységi közlemény 23. pontjának utolsó bekezdése tehát nem olyan esetekre vonatkozik, amelyekben valamely vállalkozás pusztán új vagy teljesebb bizonyítékokat szolgáltatott olyan tények tekintetében, amelyekről a Bizottság már tudomással bírt. Az említett bekezdés azokra az esetekre sem vonatkozik, amikor valamely vállalkozás olyan új tényeket ismertet, amelyek ennek ellenére sem alkalmasak arra, hogy módosítsák a Bizottság értékelését a kartell jelentőségét vagy fennállása időtartamát illetően. E rendelkezés ezzel szemben kizárólag azokra az esetekre vonatkozik, amelyekben két feltétel teljesül: először, a szóban forgó vállalkozásnak kell lennie az elsőnek, amely olyan tényeket bizonyít, amelyeket a Bizottság korábban nem ismert, másodszor pedig – mivel e tények közvetlenül összefüggenek a feltételezett kartell jelentőségével vagy fennállása időtartamával – e tényeknek lehetővé kell tenniük a Bizottság számára, hogy a jogsértéssel kapcsolatban új megállapításokra jusson.

383 E megfontolások fényében kell tehát megvizsgálni, hogy a Bizottság hibát követett-e el, amikor a Transcatabbal szemben szankciót szabott ki az 1999 és 2002 közötti időszakban tanúsított magatartásaiért. E tekintetben először ki kell emelni, hogy a megtámadott határozat (497) preambulumbekezdésében a Bizottság kifejezetten azt állította, hogy egyik olyan tény sem volt ismeretlen számára, amellyel kapcsolatban a Transcatab bizonyítékokat szolgáltatott, másodszor pedig, hogy a jelen kifogás keretében a Transcatab érvei csak a kartell időtartamára vonatkoznak. Ezzel szemben nem vonatkoznak olyan tényekre, amelyek esetlegesen összefüggnek a jogsértés jelentőségével.

384 Az iratokból kitűnik, hogy a Deltafina mentesség iránti kérelmének benyújtásakor, vagyis 2002. február 19-én a Bizottság tudomással bírt arról, hogy a kartell 1995-ben kezdődött és 2001-ig tartott. Mentesség iránti kérelmében ugyanis a Deltafina egyrészt kifejezetten elismerte ezt a körülményt, másrészt pedig benyújtott az 1999. évre vonatkozóan a feldolgozók közötti találkozókról és vitákról szóló nyolc kézzel írott

jegyzetet, a 2000. évre vonatkozó két kézzel írott jegyzetet, valamint a 2001. évre vonatkozó két másik jegyzetet. Egyébiránt rá kell mutatni, hogy a Transcatab pusztán azt állítja, hogy elsőként szolgáltatott bizonyítékot a feldolgozók közötti több megállapodásról és kapcsolattartásról ezen időszak során. Ezzel szemben nem állítja azt, hogy a Bizottság nem tudott volna már arról, hogy a feldolgozók közötti kartell az 1999 és 2002 közötti időszakban is működött.

385 Ezenfelül a megtámadott határozat részletes elemzése is azt mutatja, hogy a Bizottság határozatát a Transcatab által szolgáltatott információktól függetlenül a Deltafinától és a Dimon Italiától származó, a feldolgozók közötti kapcsolattartásra vonatkozó számos információra alapítja.

386 Konkrétan az 1999. évet illetően a megtámadott határozatból kitűnik, hogy a Deltafina számos információt szolgáltatott a feldolgozók között ebben az évben létrejött kapcsolatokról, amelyek például a (159) (181. lábjegyzet), a (195) (206. lábjegyzet), a (199) (212. lábjegyzet) és a (200) (214. lábjegyzet) preambulumbekezdésben szerepelnek. E lábjegyzetek mindegyikéből az tűnik ki, hogy a Deltafina már a Transcatab bírság csökkentése iránti kérelmének előterjesztése előtt benyújtott nyilatkozatokban leírta a találkozók tartalmát.

387 A kartellnek a többlettermelésre való kiterjesztését illetően a megtámadott határozatból kitűnik, hogy a Bizottság a (144) és (148) preambulumbekezdést a Deltafina által szolgáltatott információk alapján fogalmazta meg. A Bizottság a viszonválaszban rámutatott, hogy e preambulumbekezdések a Deltafina által 2002. február 22-én – vagyis ugyancsak a Transcatab bírság csökkentése iránti kérelmének előterjesztése előtt – benyújtott dokumentumokon alapulnak. Az a tény, hogy a kartell kiterjesztését formálisan a Transcatab által benyújtott egyik megállapodás bizonyította, semmit sem változtat a Transcatab jelen kifogásának az engedékenységi közlemény 23. pontja utolsó bekezdésének tükrében való értékelésén.

388 A 2000. évet illetően a megtámadott határozat (203) (216. lábjegyzet) és (204) (218. lábjegyzet) preambulumbekezdése azt bizonyítja, hogy a Deltafina több bizonyítékot szolgáltatott a feldolgozók között a hivatkozott év során megvalósult kapcsolattartásról. A 218. lábjegyzet például kifejti különösen, hogy a Deltafina már a Transcatab bírságcsökkentés iránti kérelmének előterjesztése előtt benyújtott nyilatkozatokban leírta a megtámadott határozat (204) preambulumbekezdésében hivatkozott találkozó tartalmát, amit a Bizottság a viszonválaszban meg is erősített. Ezenfelül az ügy irataiból kitűnik, hogy 2002. március 19-én a Deltafina szintén szolgáltatott információkat és dokumentumokat a Bizottságnak az ezen év során megvalósult kapcsolattartásról.

389 A 2001. évet illetően a megtámadott határozat (209) (223. lábjegyzet) és (211) (225. lábjegyzet) preambulumbekezdéséből kitűnik, hogy a Transcatab bírságcsökkentés iránti kérelmének előterjesztése előtt a Deltafina már benyújtott a Bizottságnak olyan dokumentumokat, amelyek a feldolgozók közötti kapcsolattartás fennállását bizonyították ezen év folyamán. Különösen az e két lábjegyzetben hivatkozott 495., 498., 524. és 614. számú dokumentum bizonyítja egyértelműen a feldolgozók közötti kapcsolattartás fennállását ezen időszak során. E dokumentumok azt is bizonyítják, hogy a Transcatab bírság csökkentése iránti kérelmének benyújtása előtt a Bizottság már legalább 2001. október 15-ig terjedően tudomással bírt a feldolgozók – köztük a Transcatab – közötti jogellenes kapcsolattartásról.

390 A 2002. évet illetően a Bizottság előadja, hogy a megtámadott határozat 235. lábjegyzetében hivatkozott, a Dimon által benyújtott dokumentum alapján már tudomással bírt arról, hogy a feldolgozók közötti kapcsolattartás továbbra is fennállt ezen év folyamán. A Transcatab ugyanakkor azt állítja, hogy e dokumentumot 2002. április 18. után nyújtották be, vagyis azon időpontot követően, hogy a Transcatab a 2002. év tekintetében benyújtotta a 234. lábjegyzetben hivatkozott dokumentumokat.

391 E tekintetben rá kell mutatni, hogy még ha feltételezzük is, hogy e dokumentumot a Dimon Italia a Transcatabot követően nyújtotta be, és így a Transcatab volt az első vállalkozás, amely bizonyítékot szolgáltatott a 2002 elején tartott találkozókról, e körülmény semmilyen gyakorlati következménnyel nem jár.

392 Egyrészt ugyanis – amint arra a fenti 389. pontban rámutattunk – az ügy irataiból kitűnik, hogy a Bizottság már a Transcatab bírságcsökkentés iránti kérelmének benyújtása előtt is legalább 2001. október 15-ig terjedően rendelkezett bizonyítékokkal a kartell időtartamát illetően. Mivel a kartell 1995. szeptember 29-én kezdődött (lásd a megtámadott határozat (377) preambulumbekezdését), és ezt a körülményt a Transcatab sem vitatta, meg kell állapítani tehát, hogy mielőtt a Transcatab benyújtotta volna a dokumentumokat, a Bizottság már elegendő információval rendelkezett annak megállapításához, hogy a kartell több mint hat évig tartott. E megállapítás tehát már önmagában lehetővé tette, hogy a Bizottság a bírság kiindulási összegét 60%-kal emelje. Ebből következően az a körülmény, hogy a Bizottság négy hónappal hosszabb (2002. február 19-ig tartó) időtartamot állapított meg, semmilyen hatással nem volt a végső szankció meghatározására.

393 Másrészt emlékeztetni kell arra, hogy a megtámadott határozat (256) és azt követő preambulumbekezdéseiben a Bizottság – anélkül, hogy a Transcatab vitatta volna ezt az értékelést (lásd a fenti 233. pontot) – megállapította, hogy a kartell egységes és folyamatos jogsértésnek minősül. A Bizottság azt is megállapította, hogy e jogsértés 2002. február 19-én fejeződött be, vagyis azon a napon, amikor a Deltafina benyújtotta a mentesség iránti kérelmét. Márpedig a Transcatab nem állította és nem is bizonyította, hogy a jogsértésben való részvétele ezen időpont előtt ért volna véget.

394 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az a vállalkozás, amely ilyen jogsértésben saját magatartása révén vett részt – amely magatartás az EK 81. cikk (1) bekezdése értelmében vett versenyellenes célú megállapodás vagy összehangolt magatartás fogalmába tartozik –, és amely a jogsértés egészének megvalósításához való hozzájárulásra irányult, az említett jogsértésben való részvételének teljes időszakát illetően felelősséggel tartozik azon magatartásokért is, amelyeket ugyanezen jogsértés keretében más vállalkozások tanúsítottak (lásd a fenti 222. pontban hivatkozott BST kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 33. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

395 Ugyanígy, valamely vállalkozást akkor is felelősnek lehet tekinteni az átfogó kartell miatt, ha bizonyított, hogy e kartellnek közvetlenül csak egy vagy több alkotóelemében vett részt, amennyiben tudta, vagy szükségszerűen tudnia kellett egyrészről, hogy

azon összejátszás, amelyben részt vesz, átfogó terv részét képezi, másrészről pedig, hogy ezen átfogó terv a kartell alkotóelemeinek összességére kiterjed (a Törvényszék fenti 91. pontban hivatkozott „PVC II”-ügyben hozott ítéletének 773. pontja, a fenti 130. pontban hivatkozott HFB és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítéletének 231. pontja, valamint a T-19/05. sz., Boliden és társai kontra Bizottság ügyben 2010. május 19-én hozott ítéletének [EBHT 2010., II-1843. o.] 61. pontja.

396 Ilyen körülmények között meg kell állapítani, hogy a Transcatab nem szolgáltatott a Bizottság előtt korábban ismeretlen tényekre vonatkozó, a feltételezett kartell jelentőségével vagy fennállása időtartamával összefüggő olyan bizonyítékot, amely indokolná az engedékenységi közlemény 23. pontja utolsó bekezdésében előírt részleges mentesség alkalmazását. Következésképpen a Transcatab nem hivatkozhat arra, hogy a Bizottság nyilvánvaló értékelési hibát követett el, és hogy ezért a Transcatab nem vonható felelősségre a jogsértés egészéért.

397 Következésképpen a megtámadott határozat részleges megsemmisítésére irányuló kérelmek összességét el kell utasítani. A megtámadott határozat módosítására irányuló jogalapok tekintetében a Törvényszék úgy ítéli meg, hogy mivel egyik bizonyíték sem volt alkalmas a bírság összege csökkentésének igazolására, e kérelemnek nem ad helyt. A fentiek összességéből következően a kereset egészét el kell utasítani.

6. *A Bizottság viszontkeresetéről*

A felek érvei

398 A Bizottság arra hivatkozik, hogy amint azt a megtámadott határozatban megállapította, a Transcatab vitatta a tényállást, így különösen a kartell időtartamát. Azáltal, hogy a harmadik jogalap első részében azt állította, hogy 1999-től kizárólag

a szakmaközi megállapodások keretében fejtett ki magatartást (lásd a fenti 227. és 228. pontot), a Transcatab nem pusztán vitatta a tényállás Bizottság általi értelmezését, hanem megkérdőjelezte az általa korábban elfogadott tényeket. Az a körülmény, hogy a Transcatab vitatta a kartell időtartamát – amely a tényállás leírásának lényeges része –, részben indokolatlanná teszi a bírságnak a Bizottság által számára nyújtott 30%-os csökkentését. Ennek megfelelően a Bizottság azt kéri, hogy a Törvényszék 30%-ról 25%-ra mérsékelje a bírság csökkentését, és azt korlátlan felülvizsgálati jogkörében 15 millió euróban állapítsa meg.

399 A Transcatab vitatja a Bizottság viszontkeresetét.

A Törvényszék álláspontja

400 A megtámadott határozatból kitűnik, hogy az a körülmény, hogy a Transcatab „nem vitatta a tényállást, amelyre a Bizottság a kifogásközlésben támaszkodott", az egyik olyan megfontolás volt, amely alapján a Bizottság a bírság összegét 30%-kal csökkentette (a megtámadott határozat (498) és (499) preambulumbekezdése).

401 Ugyanakkor a Transcatab által a kifogásközlésre adott válaszból kitűnik, hogy ugyan nem válaszolt kifejezetten a Bizottságnak a jogsértés időtartamára vonatkozó kifogásaira, ám arra hivatkozott, hogy mivel a feldolgozók 1999-től a 88/88. törvényt betartva jártak el, nem lehet őket felelősnek tekinteni az ezen évtől kezdve végrehajtott versenykorlátozó magatartásokért.

402 Ezért még ha az ezen érvre hivatkozás ellentmondásban áll is egyes, a közigazgatási eljárás során tett állításokkal, valamint a bizottsági elemzés egyes szempontjai vitatásának elmaradásával, ez nem von le semmit abból a megállapításból, amely szerint a harmadik jogalap első részében szereplő érvre a Transcatab a közigazgatási eljárás során már hivatkozott. Következésképpen, amikor a Bizottság a Transcatabbal szemben kiszabandó bírság összegét csökkentette, már tudomása volt erről az érvről, így az nem minősül a tényállás olyan érdemi vitatásának, amely megkérdőjelezi a megtámadott határozatban az engedékenységi közlemény alapján nyújtott csökkentést.

403 A Bizottság viszontkeresetét tehát el kell utasítani.

404 A fentiek összességére tekintettel a kereset egészét, valamint a Bizottság viszontkeresetét el kell utasítani.

A költségekről

405 Az eljárási szabályzat 87. cikkének 2. §-a alapján a Törvényszék a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. Az eljárási szabályzat 87. cikke 3. §-ának első bekezdése alapján azonban részleges pernyertesség esetén, illetve kivételes okból a Törvényszék elrendelheti a költségeknek a felek közötti megosztását vagy azt, hogy a felek mindegyike maga viselje saját költségeit.

406 A jelen ügyben a Transcatab pervesztes lett a keresete tekintetében, míg a Bizottság pervesztes lett a viszontkeresete tekintetében. Mivel a Bizottság csak kis mértékben kéri a bírságok növelését, meg kell állapítani, hogy lényegében a felperes lett pervesztes. E körülmények között úgy kell határozni, hogy a felperes viseli saját költségeit és a Bizottság részéről felmerült költségek 90%-át, míg a Bizottság viseli saját költségeinek 10%-át.

A fenti indokok alapján

A TÖRVÉNYSZÉK (harmadik tanács)

a következőképpen határozott:

1) A keresetet elutasítja.

2) Az Európai Bizottság viszontkeresetét elutasítja.

3) A Transcatab SpA köteles viselni saját költségeit, valamint a Bizottság költségeinek 90%-át.

4) A Bizottság köteles viselni saját költségeinek 10%-át.

Azizi Cremona Frimodt Nielsen

Kihirdetve Luxembourgban, a 2011. október 5-i nyilvános ülésen.

Aláírások

Tartalomjegyzék

A jogvita előzményei ..... II - 6848

1. A közigazgatási eljárás ..... II - 6849

2. A megtámadott határozat ..... II - 6851

A megtámadott határozat címzettjei ..... II - 6852

A bírság összegének meghatározása ..... II - 6856

A bírságok kiindulási összegének rögzítése ..... II - 6856

A bírságok alapösszegének rögzítése ..... II - 6859

Enyhítő körülmények ..... II - 6860

Az engedékenységi közlemény alkalmazása ..... II - 6863

Az eljárás és a felek kérelmei ..... II - 6866

A jogkérdésről ..... II - 6868

1. A jogsértés Transcatab anyavállalatának való betudására vonatkozó első jogalapról II - 6869

Az első jogalapnak az ítélkezési gyakorlat téves értelmezésére, a benyújtott bizonyítékok figyelmen kívül hagyására, valamint a védelemhez való jog megsértésére vonatkozó első részéről ..... II - 6869

A felek érvei ..... II - 6869

A Törvényszék álláspontja ..... II - 6871

– A leányvállalat magatartása anyavállalatnak való betudhatóságára vonatkozó szabályok megsértéséről ..... II - 6871

– A vélelem megdöntése érdekében nyújtott bizonyítékok figyelmen kívül hagyásáról ..... II - 6876

– A védelemhez való jog megsértéséről ..... II - 6880

Az első jogalapnak az 1/2003 rendelet 23. cikke (2) bekezdése megsértésére vonatkozó második részéről ..... II - 6883

A felek érvei ..... II - 6883

A Törvényszék álláspontja ..... II - 6884

2. A bírság kiindulási összegének megállapítására vonatkozó második jogalapról ..... II - 6886

A második jogalap jogsértés súlyosságára vonatkozó első részéről ..... II - 6886

A felek érvei ..... II - 6891

A Törvényszék álláspontja ..... II - 6893

– A jogsértés különösen súlyosnak történő minősítéséről ..... II - 6894

– A jogsértés piacra gyakorolt tényleges hatásáról ..... II - 6895

– A piac földrajzi kiterjedéséről ..... II - 6899

– Az indokolási kötelezettség megsértéséről ..... II - 6900

– A védelemhez való jog megsértéséről ..... II - 6902

A második jogalap második részéről, amely az arányosság, az egyenlő bánásmód és a bizalomvédelem elvének a bírság összege megállapítása során való megsértésére vonatkozik ..... II - 6903

A felek érvei ..... II - 6903

A Törvényszék álláspontja ..... II - 6904

– Az arányosság elvének megsértéséről ..... II - 6904

– Az egyenlő bánásmód elvének megsértéséről ..... II - 6909

– A bizalomvédelem elvének megsértéséről ..... II - 6910

A második jogalap harmadik részéről, amely az arányosság elvének a szankció elrettentő hatása és a Transcatab pénzügyi helyzete figyelembevételekor való megsértésére vonatkozik ..... II - 6912

A felek érvei ..... II - 6912

A Törvényszék álláspontja ..... II - 6913

3. A bírság kiindulási összegének meghatározására vonatkozó harmadik jogalapról .. II - 6916

A harmadik jogalapnak a bírság összegének a jogsértés időtartama alapján történő téves emelésére vonatkozó első részéről ..... II - 6916

A felek érvei ..... II - 6916

A Törvényszék álláspontja ..... II - 6918

– A bírság megállapodás időtartama alapján való növeléséről ..... II - 6918

– A fogyasztóknak okozott kár elmaradásáról ..... II - 6923

A harmadik jogalapnak a ne bis in idem elv és az indokolási kötelezettség megsértésére vonatkozó második részéről ..... II - 6924

A felek érvei ..... II - 6924

A Törvényszék álláspontja ..... II - 6925

A harmadik jogalapnak az egyenlő bánásmód elve megsértésére vonatkozó harmadik részéről ..... II - 6927

A felek érvei ..... II - 6927

A Törvényszék álláspontja ..... II - 6928

4. Az egyes enyhítő körülményekre vonatkozó negyedik jogalapról ..... II - 6930

A negyedik jogalapnak a kartell végrehajtása elmaradásában megnyilvánuló enyhítő körülményre vonatkozó első részéről ..... II - 6930

A felek érvei ..... II - 6930

A Törvényszék álláspontja ..... II - 6930

A negyedik jogalap második részéről, amely a jogvita tárgyát képező tevékenységeknek a Bizottság első beavatkozását megelőzően történő beszüntetésében megnyilvánuló enyhítő körülményre vonatkozik ..... II - 6932

A felek érvei ..... II - 6932

A Törvényszék álláspontja ..... II - 6933

A negyedik jogalapnak a jogvita tárgyát képező magatartás jogsértő jellegével kapcsolatos ésszerű kétség fennállásán alapuló enyhítő körülményre vonatkozó harmadik részéről ..... II - 6936

A jogvita tárgyát képező magatartás jogsértő jellegével kapcsolatos ésszerű kétség fennállásáról ..... II - 6937

– A felek érvei ..... II - 6937

– A Törvényszék álláspontja ..... II - 6938

A „nyersdohány – Spanyolország”-ügyhöz képest alkalmazott eltérő bánásmódról ..... II - 6942

– A felek érvei ..... II - 6942

– A Törvényszék álláspontja ..... II - 6943

A negyedik jogalapnak a Transcatab eljárás során tanúsított hatékony együttműködésén alapuló enyhítő körülményre vonatkozó negyedik részéről ..... II - 6945

A felek érvei ..... II - 6945

A Törvényszék álláspontja ..... II - 6946

A negyedik jogalapnak arra az enyhítő körülményre vonatkozó ötödik részéről, hogy a nyersdohány piacán nem létezett precedens, amikor a Bizottság megkezdte a vizsgálatát ..... II - 6950

A felek érvei ..... II - 6950

A Törvényszék álláspontja ..... II - 6950

A negyedik jogalapnak az olaszországi nyersdohányágazat társadalmi–gazdasági körülményeire és az ágazat válságára vonatkozó hatodik részéről ..... II - 6952

A felek érvei ..... II - 6952

A Törvényszék álláspontja ..... II - 6953

5. Az engedékenységi közlemény alkalmazására vonatkozó ötödik jogalapról ..... II - 6955

A felek érvei ..... II - 6955

A Törvényszék álláspontja ..... II - 6956

A bírság csökkentésében részesülő első társaságként való minősítésről ..... II - 6956

Az engedékenységi közlemény 23. pontjának utolsó bekezdéséről ..... II - 6959

6. A Bizottság viszontkeresetéről ..... II - 6966

A felek érvei ..... II - 6966

A Törvényszék álláspontja ..... II - 6967

A költségekről ..... II - 6968